

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता

तृतीयं काण्डं

Note: Please refer to the book, TS Kandam 1 for notes and conventions used in this Compilation.

Version Notes:

This is now the current Version 1.2 dated September 30, 2022.

1. This replaces the earlier version 1.1 dated Nov 30, 2020
2. This version has been updated with the errors found and reported till Sep15, 2022.
3. Required convention, style and presentation improvements or standardisations has been done wherever applicable.

Earlier Versions

1st	Version Number	0.0 dated 31st January 2019
2nd	Version Number	0.0 dated 31st July 2019
3rd	Version Number	1.0 dated 31st May 2020
4th	Version Number	1.0 dated 30th Nov 2020

Table of Contents

3 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायं तृतीयं काण्डं	4
3.1 तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – न्यूनकर्माभिधानं	4
3.1.1 Appendix	27
3.2 तृतीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – पवमानग्राहादीनां व्याख्यानं	29
3.3 तृतीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – वैकृतविधीनामभिधानं	53
3.3.1 Appendix	72
3.4 तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टिहोमाभिधानं	73
3.5 तृतीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – इष्टिशेषाभिधानं	96

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

3 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां तृतीयं काण्डं

3.1 तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – न्यूनकर्माभिधानं

TS 3.1.1.1

प्र॒जाप॑तिर॒काम॑यत प्र॒जाः सृ॑जे॒येति॑ स तपो॑ ऽत॒प्यत॑ स सर्पा॑नसृ॒जत॑ सो
ऽकाम॑यत प्र॒जाः सृ॑जे॒येति॑ स॒द्वितीय॑मत॒प्यत॑ स वया॑ऽस्यसृ॒जत॑ सो
ऽकाम॑यत प्र॒जाः सृ॑जे॒येति॑ स तृतीय॑मत॒प्यत॑ स ए॒तं दी॑क्षित॒वाद॑-मपश्य
त् तम॑वदत् ततो॑ वै स प्र॒जा असृ॑जत यत् तप॑स्तप्त्वा
दी॑क्षित॒वादँ॑वदति प्र॒जा ए॒व तद्-यज॑मानः - [ ] 1

TS 3.1.1.2

सृ॒जते॑ यद्-वै दी॑क्षितो॒ ऽमे॒द्ध्यं पश्य॑त्यपा॒स्मादी॑क्षाक्रामति नील॑मस्य
हरो॑ व्येत्यब॒द्धं मनो॑ दरि॒द्रं चक्षुः॑ सूर्यो॒ ज्योति॑षाऽश्रेष्ठो दी॒क्षे मा
माहा॑सीरित्याह नास्मादी॒क्षा ऽप॑ क्रामति नास्य नीलं न हरो व्येति

यद्-वै दीक्षितमभिवर्षतिदिव्या आपो ऽशान्ता ओजो

बलं दीक्षां - [ ] 2

TS 3.1.1.3

तपो ऽस्यनिर्घ्नन्त्युन्दतीर् बलं धत्तौजो धत्त बलं धत्त मा मे दीक्षां
मा तपोनिर्वधिष्टेत्याहै तदेव सर्वमात्मन् धत्ते नास्यौजो बलं न दीक्षां
न तपोनिर्घ्नन्त्यग्निर्वै दीक्षितस्य देवता सो ऽस्मादेतर्हितिर इव यर्हि
याति तमीश्वरं रक्षांसि हन्तौर् - [ ] 3

TS 3.1.1.4

भद्रादभिश्चेयः प्रेहिबृहस्पतिः पुरेता ते अस्त्वित्याहब्रह्म वै देवानां
बृहस्पति-स्तमेवान्वारभते स एनं सं पारयत्येद-मगन्म देवयजनं
पृथिव्या इत्याह देवयजनं ह्येष पृथिव्या आगच्छति यो यजते विश्वे
देवा यदजुषन्त पूर्व इत्याह विश्वे ह्येतद्-देवा जोषयन्ते यद्-ब्राह्मणा
( ) ऋक्सामाभ्यां यजुषा सन्तरन्त इत्याह र्सामाभ्यां ह्येष यजुषा
सन्तरति यो यजते रायस्पोषेण समिषा मदेमेत्याहाऽऽशिषमेवैता-मा
शास्ते ॥ 4

(यजमानो - दीक्षां - हन्तौ - ब्राह्मणा - श्वतुर्विंशतिश्च) (A1)

TS 3.1.2.1

ए॒ष ते॑ गा॒य॒त्रो भा॒ग इति॑ मे॒ सोमा॑य ब्रू॒ता॒देष॑ ते॒ त्रैष्टु॑भो जा॒गतो॑ भा॒ग
इति॑ मे॒ सोमा॑य ब्रू॒ता॒च्छन्द्ो॒माना॑ꣳ सा॒म्राज्यं॑ ग॒च्छेति॑ मे॒ सोमा॑य
ब्रू॒ताद् यो॑ वै सोम॑ꣳ रा॒जा॒नꣳ सा॒म्राज्यं॑ लो॒कं ग॑मयित्वा क्री॒णाति॑
ग॒च्छति॑ स्वा॒नाꣳ सा॒म्राज्यं॑ छन्दा॑ꣳसि॒ खलु॑ वै सोम॑स्य रा॒ज्ञः
सा॒म्राज्यो॑ लो॒कः पु॒रस्ता॑थ् सोम॑स्य क॒यादे॒वम॒भि म॑न्त्रयेत्
सा॒म्राज्यमे॒वै - [ ] 5

TS 3.1.2.2

नं लो॒कं ग॑मयित्वा क्री॒णाति॑ ग॒च्छति॑ स्वा॒नाꣳ सा॒म्राज्यं॑ यो॒ वै ता॑नून
प्त्रस्य॑ प्र॒तिष्ठां॑ वे॒द प्र॒त्येव॑ तिष्ठति ब्र॒ह्मवा॑दिनो वदन्ति न
प्रा॒श्नन्ति॑ न जु॒ह्वत्य॑थ क्व ता॑नूनप्त्रं प्र॒ति तिष्ठ॑तीति प्र॒जाप॑तौ
मन॑सीति ब्रू॒यात् त्रि॒रव॑ जिघ्रेत् प्र॒जाप॑तौ त्वा मन॑सि जु॒होमी॑त्येषा वै
ता॑नूनप्त्रस्य प्र॒तिष्ठा य॑ एवं वे॒द प्र॒त्येव॑ तिष्ठति यो - [ ] 6

TS 3.1.2.3

वा अ॒ध्व॒र्योः प्र॒तिष्ठां॑ वे॒द प्र॒त्येव॑ तिष्ठति यतो म॒न्येता॑नभिक्रम्य
हो॒ष्यामी॑ति तत् तिष्ठ॒न्ना श्रा॑वये॒देषा॑ वा अ॒ध्व॒र्योः प्र॒तिष्ठा य॑ एवं

ॐ वे॒द प्र॒त्ये॒व ति॒ष्ठति॒ यद॒भि॒क्र॒म्य जु॒हु॒यात् प्र॒ति॒ष्ठा॒या इ॒यात् तस्मा॑त् स॒मा
न॒त्र ति॒ष्ठता॑ हो॒तव्यं॑ प्र॒ति॒ष्ठित्यै॑ यो वा अ॒ध्व॒र्योः स्वं वे॒द
स्ववा॑ने॒व भ॒वति॑ सु॒ग्-वा अस्य॑ स्वं वा॒यव्य॑मस्य - [ ] 7

TS 3.1.2.4

स्वं च॒मसो॑ ऽस्य॒ स्वं य॑द्-वा॒यव्यं॑ वा च॒मसं॑ वा ऽन॒न्वार॑भ्याऽऽश्रा॒वये॑त्
स्वादि॑यात् तस्मा॑द॒न्वार॑भ्याऽऽश्रा॒व्य स्वा॑दे॒व नैति॑ यो वै सोम॑-
मप्र॑तिष्ठाप्य स्तो॒त्र-मु॒पाक॑रोत्यप्र॒तिष्ठितः॑ सोमो॒ भव॑त्यप्र॒तिष्ठितः॑
स्तोमो॑ ऽप्र॒तिष्ठिता॑-न्यु॒क्थान्य॑प्र॒तिष्ठितो॑ यज॒मानो॑ ऽप्र॒तिष्ठितो॑
ऽध्व॑र्युर्वा॒यव्यं॑ वै सोम॑स्य प्र॒तिष्ठा च॒मसो॑ ऽस्य प्र॒तिष्ठा सोमः॑ स्तोम॑स्य
स्तोम॑ उ॒क्थानां॑ ग्र॒हं वा॑ ( ) गृ॒हीत्वा च॒मसं॑ वो॒न्नीय॑ स्तो॒त्रमु॒पा कुर्या॑त्
प्र॒त्ये॒व सोम॑ ऽस्था॒पय॑ति प्र॒ति स्तोमं॑ प्रत्यु॒क्थानि॑ प्र॒ति
यज॑मान॒स्तिष्ठ॑ति प्रत्य॒ध्वर्युः॑ ॥ 8

(ए॒व - ति॒ष्ठति॑ यो - वा॒यव्य॑मस्य - ग्र॒हं वै -
का॒न्नवि॑शतिश्च) (A2)

TS 3.1.3.1

य॒ज्ञं वा॑ ए॒तत् सं भ॑रन्ति य॒त् सो॑म॒क्रय॑ण्यै प॒दं य॑ज्ञ॒मुख॑ꣳ
ह॒विर्द॒धाने॑ य॒र्हि ह॒विर्द॒धाने॑ प्रा॒चीं प्र॒वर्त॑ये॒युस्तर॑हि
तेना॒क्षमु॒पाञ्ज्या॑द्-य॒ज्ञमु॒ख ए॒व य॒ज्ञम॒नु स॑न्त॒नोति॑ प्रा॒ञ्चम॒ग्निं प्र॑ ह॒र
न्त्यु॒त् प॒त्नीमा॑ न॒यन्त्य॑न्व॒नाꣳसि॑ प्र॒वर्त॑यन्त्यथ॒ वा अ॑स्यैष॒ धिष्णि॑यो
ही॒यते॑ सो ऽनु॒ ध्या॑यति॒ स ई॒श्वरो॑ रु॒द्रो भू॒त्वा - [ ] 9

TS 3.1.3.2

प्र॒जां प॒शून् य॑ज॒मान॑स्य॒ शम॑यितो॒र्यर्हि॑ प॒शुमा॑प्री॒तमु॒दञ्चं॑ न॒यन्ति॑
त॒र्हि त॑स्य॒ पशु॑श्र॒पण॑ꣳ ह॒रेत् ते॒नैवैनं॑ भा॒गिनं॑ क॒रोति॑ य॒जमा॑नो॒ वा
आ॒हव॑नी॒यो य॑ज॒मानं॑ वा॒ एत॑द्-वि॒ कर्ष॑न्ते॒ यदा॑ह॒वनी॑यात् प॒शुश्र॑पण॒ꣳ
ह॒रन्ति॑ स॒ वैव॑ स्यान्नि॒र्मन्थ्यं॑ वा॒ कुर्या॑द्-य॒जमा॑नस्य॒ सा॒त्मत्वा॑य॒ यदि॑
प॒शो॒रव॑दानं॒ नश्ये॑दा॒ज्यस्य॑ प्र॒त्या॒ख्याय॑म॒व द्वे॒त् सैव॑ ततः ( )
प्रा॒यश्चि॑त्तिर्ये॒ पशुं॑ वि॒मथ्नी॑रन् य॒स्तान् का॒मये॑ताऽऽ॒र्तिमा॑र्च्छे॒युरिति॑
कु॒विद॑ङ्गेति॒ नमो॑वृ॒क्तिव॑त्य॒र्चाऽऽग्नी॑द्ध्रे जुहु॒यान्नमो॑वृ॒क्तिमे॒वैषां॑ वृ॒द्धे
ता॒जगा॑र्ति॒मा॒र्च्छन्ति॑ ॥ 10 (भू॒त्वा - ततः॑ - षड्वि॑ꣳशतिश्च) (A3)

TS 3.1.4.1

प्र॒जाप॑ते॒र्जाय॑मानाः प्र॒जा जा॒ताश्च॒ या इ॒माः ।
तस्मै॒ प्रति॒ प्र वे॑दयचि॒कित्वा॑ अनु॒ मन्य॑तां ॥
इ॒मं प॒शुं प॑शुपते ते अ॒द्य ब॒द्ध्ना॑म्यग्ने सु॒कृत॑स्य म॒द्ध्ये॑ ।
अनु॒ मन्य॑स्व सु॒यजा॑ यजाम जुष्टं दे॒वाना॑मिदमस्तु ह॒व्यं ॥
प्र॒जान॑न्तः प्रति गृह्णन्ति पूर्वे प्राणमङ्ग॑भ्यः पर्याचरन्तं ।
सुव॑र्गं या॒हि प॒थिभि॑ दे॒वयानै॑-रोष॑धीषु प्रति तिष्ठा शरीरैः ॥
येषा॒मीशे॑ - [ ] 11

TS 3.1.4.2

प॒शुप॑तिः प॒शूनां॑ चतु॒ष्पदा॑मु॒त च॑ द्वि॒पदां॑ ।
निष्क्री॑तो ऽयं य॒ज्ञियं॑ भा॒गमे॑तु रा॒यस्पो॑षा यज॑मानस्य सन्तु ॥
ये ब॒द्ध्य॑मा॒नम॒नु ब॒द्ध्य॑मा॒ना अ॒भ्यैक्ष॑न्त मन॒सा चक्षु॑षा च ।
अ॒ग्निस्ता॑ अ॒ग्रे प्र॑ मु॒मोक्तु॑ दे॒वः प्र॒जाप॑तिः प्र॒जया॑ सँवि॒दानः॑ ॥
य आ॒रण्याः॑ प॒शवो॑ वि॒श्वरू॑पा वि॒रूपाः॑ सन्तो बहु॒धैक॑रूपाः ।
वा॒युस्ता॑ अ॒ग्रे प्र॑ मु॒मोक्तु॑ दे॒वः प्र॒जाप॑तिः प्र॒जया॑ सँवि॒दानः॑ ॥
प्रमु॑ञ्चमा॒ना - [ ] 12

TS 3.1.4.3

भु॒वन॒स्य रे॒तो गा॒तुं ध॒त्त यज॑मा॒नाय दे॒वाः ।
 उपा॑कृ॒तः श॒शमा॑नं य॒दस्था॑ज्जी॒वं दे॒वाना॑म॒प्येतु॑ पाथः ॥
 ना॒ना प्रा॒णो यज॑मा॒नस्य प॒शुना॑ य॒ज्ञो दे॒वेभिः॑ स॒ह दे॒वया॑नः ।
 जी॒वं दे॒वाना॑म॒प्येतु॑ पाथः स॒त्याः स॒न्तु यज॑मा॒नस्य का॒माः ॥
 यत् प॒शुर्मा॒युम॑कृ॒तोरो॑ वा प॒द्भिरा॑हते ।
 अ॒ग्निर्मा॒ तस्मा॑दे॒नसो॑ वि॒श्वान् मु॒ञ्चत्व॑ह॒सः ॥
 श॒मि॒तार॑ उ॒पेत॑न य॒ज्ञं - [ ] 13

TS 3.1.4.4

दे॒वेभि॑रि॒न्वितं॑ ।
 पा॒शात् प॒शुं प्र मु॑ञ्चत ब॒न्धाद्य॑ज॒पतिं॑ परि ॥
 अ॒दि॒तिः पा॒शं प्र मु॑मो॒क्त्वेतं॑ नमः प॒शुभ्यः॑ प॒शुप॑तये करोमि ॥
 अ॒रा॒ती॒यन्त॑-म॒धरं॑ कृ॒णोमि॑ यं द्वि॒ष्मस्त॑स्मिन् प्रति मु॒ञ्चामि॑ पा॒शं ॥
 त्वा॒मु ते द॑धिरे ह॒व्यवा॑हः शृ॒तं क॑र्तारि॒मुत य॑ज्ञियं च ।
 अ॒ग्ने स॑दक्षः स॒तन॑र्. हि भू॒त्वा ऽथ॑ ह॒व्या जा॑तवेदो जुषस्व ॥
 जा॑तवेदो व॒पया॑ गच्छ दे॒वान् त्व॑ ( ) हि होता प्रथ॒मो ब॒भूथ॑ ।

घृ॒तेन॑ त्वं त॒नुवो॑ वर्द्धयस्व॒ स्वाहा॑कृत॒ ह॒विरद॑न्तु दे॒वाः ॥

स्वाहा॑ दे॒वेभ्यो॑ दे॒वेभ्यः॑ स्वाहा॑ ॥ 14

(ई॒शं - प्र॒मुञ्च॑मा॒ना - य॒ज्ञं - त्व॑ - षोड॑श च) (A4)

TS 3.1.5.1

प्रा॒जाप॒त्या वै प॒शव॑स्तेषां॒ रु॒द्रो ऽधि॑पतिर्य॒-दे॒ताभ्या॑-मुपाकरोति
ता॒भ्यामे॒वैनं॑ प्र॒तिप्रो॑च्याऽऽ ल॒भत॑ आ॒त्मनो॑ ऽना॒व्रस्का॑य द्वा॒भ्यामु॑पाकरोति
द्वि॒पाद्य॑ज॒मानः॑ प्र॒तिष्ठि॑त्या उ॒पाकृ॑त्य पञ्च जुहोति पा॒ङ्काः प॒शवः॑
प॒शूने॒वाव॑ रु॒न्धेमृ॑त्यवे वा ए॒ष नी॑यते यत् प॒शुस्तं॑ यद॒न्वार॑भेत
प्र॒मायु॑को यज॒मानः॑ स्यान्ना॒ना प्रा॒णो यज॑मानस्य प॒शुने॒त्याह॑
व्यावृ॑त्यै - [ ] 15

TS 3.1.5.2

यत् प॒शुर्मा॒युम॑कृ॒तेति॑ जुहोति शान्त्यै श॒मितार॑ उ॒पेत॑नेत्याह
यथा॒यजु॑-रे॒वैतद्-व॒पायां॑ वा आ॒ह्रिय॑माणाया-म॒ग्नेर्मे॑धो ऽप॒ क्राम॑ति
त्वा॒मु ते द॑धिरे ह॒व्यवा॑हमिति व॒पाम॑भि जुहोत्यग्ने॒रेव॑ मे॒धम॑व रु॒न्धे ऽथो॑
शृ॒तत्वा॑य पु॒रस्ता॑त्स्वाहाकृतयो वा अ॒न्ये दे॒वा उप॑रिष्ठात् स्वाहाकृतयो
ऽन्ये॑ स्वाहा॑ दे॒वेभ्यो॑ दे॒वेभ्यः॑ स्वाहेत्य॒भितो॑ व॒पां ( ) जुहोति॑ ताने

॥
वोभयान् प्रीणाति ॥ 16

(व्यावृत्त्या – अभितो वपां – पञ्च च) (A5)

TS 3.1.6.1

यो वा अयथादेवतं यज्ञमुपचरत्या देवताभ्यो वृश्च्यते पापीयान् भवति
यो यथादेवतन्न देवताभ्य आ वृश्च्यते वसीयान् भवत्याग्नेय्यर्चा
ऽऽग्नीध्रमभि मृशेद् वैष्णव्या हविर्धानमाग्नेय्या स्रुचो वायव्यया वाय
व्यान्यैन्द्रिया सदो यथादेवतमेव यज्ञमुप चरति न देवताभ्य आ वृश्च्यते
वसीयान् भवति युनज्मि ते पृथिवीं ज्योतिषा सह युनज्मि वायुम
न्तरिक्षेण – [ ] 17

TS 3.1.6.2

ते सह युनज्मि वाचं सह सूर्येण ते युनज्मि तिस्रो विपृचः
सूर्यस्य ते ।

अग्निर्देवता गायत्री छन्द उपांशोः पात्रमसि सोमो देवता त्रिष्टुप्
छन्दो ऽन्तर्यामस्य पात्रमसीन्द्रो देवता जगती छन्द इन्द्रवायुवोः
पात्रमसि बृहस्पतिर्देवता ऽनुष्टुप् छन्दो मित्रावरुणयोः पात्रमस्यश्विनौ
देवता पङ्क्तिश्छन्दो ऽश्विनोः पात्रमसि सूर्यो देवता बृहती – [ ] 18

TS 3.1.6.3

छन्दः शुक्रस्य पात्रमसि चन्द्रमा देवता सतोबृहती छन्दो मन्थिनः
 पात्रमसि विश्वेदेवा देवतोष्णिहा छन्द आग्रयणस्य पात्रमसीन्द्रो देवता
 ककुच्छन्द उक्थानां पात्रमसि पृथिवी देवता विराट् छन्दो
 ध्रुवस्य पात्रमसि ॥ 19

(अन्तरिक्षेण - बृहती - त्रयस्त्रिंशच्च) (A6)

TS 3.1.7.1

इष्टर्गो वा अद्ध्वर्युर्यजमानस्येष्टर्गः खलु वै पूर्वो ऽर्ष्टुः क्षीयत
 आसन्यान्मा मन्त्रात् पाहि कस्याश्चिदभिशस्त्या इति पुरा
 प्रातरनुवाकाज्जुहुयादात्मन एव तदद्ध्वर्युः पुरस्ताच्छर्म नह्यते ऽनात्यै
 सँवेशाय त्वोपवेशाय त्वा गायत्रिया स्त्रिष्टुभो जगत्या अभिभूत्यै
 स्वाहा प्राणापानौ मृत्योर्मा पातं प्राणापानौ मा मा हासिष्टं देवतासु वा
 एते प्राणापानयोर् - [ ] 20

TS 3.1.7.2

व्यायच्छन्ते येषां सोमः समृच्छते सँवेशाय त्वोपवेशाय
 त्वेत्याह छन्दांसि वै सँवेश उपवेशश्छन्दोभिरेवास्य छन्दांसि वृद्धे

प्रेति॑वन्त्या॒ज्यानि॑ भवन्त्य॒भिजित्यै॑ मरु॒त्वतीः॑ प्रति॒पदो॑
विजित्या॑ उ॒भे बृ॒हद्रथ॑न्तरे॒ भवत॑ इ॒यं वा॑व रथ॒न्तर॑मसौ
बृ॒हदा॒भ्या-मे॒वैन॑मन्तरेत्य॒द्य वा॑व रथ॒न्तर॑श्चो
बृ॒हद॒द्याश्चा॒देवैन॑-मन्तरेति॒ भूतं॑ - [ ] 21

TS 3.1.7.3

वा॑व रथ॒न्तरं॑ भविष्यद्-बृ॒हद् भू॒ताच्चै॒वैनं॑ भविष्यतश्चान्तरेतिपरिमितं
वा॑व रथ॒न्तर॑मपरिमितं बृ॒हत् परि॑मिताच्चै॒वैन-म॑परिमिताच्चान्तरेति
विश्वा॑मित्रजमद॒ग्नी व॑सिष्ठेनास्पर्द्धेता॒स ए॒तज्ज॑मद॒ग्नि वि॒हव्य॑म पश्य
त् तेन॒ वै स॑ वसिष्ठस्येन्द्रि॒यं वी॒र्य॑मवृ॒द्ध यद्-वि॒हव्य॑ शस्यत
इन्द्रि॒यमे॒व तद्-वी॒र्यं य॑ज॒मानो॑ भ्रातृ॒व्यस्य॑ वृ॒द्धे ( ) यस्य॑ भू॒यासो॑
य॒ज्ञक्र॑तव इत्याहुः स दे॒वता॑ वृ॒द्ध इति॑ यद्य॒ग्निष्टो॒मः सोमः॑ परस्ताथ्
स्या-दु॒क्थ्यं॑ कुर्वीत॒ यद्यु॒क्थ्यः॑ स्यादतिरात्रं कुर्वीत॒ यज्ञक्र॑तुभिरे॒वास्य॑
दे॒वता॑ वृ॒द्धे व॑सीयान् भवति ॥ 22

(प्रा॒णापा॒नयो॑ - भू॒तं - वृ॒द्धे - ऽष्टा॒विंश॑तिश्च) (A7)

TS 3.1.8.1

नि॒ग्रा॒भ्याः॑ स्थ॒ दे॒व॒श्रु॒त॒ आ॒यु॒र्मे॑ त॒र्प॒य॒त॒ प्रा॒णं॑ मे॒ त॒र्प॒य॒ता॒पा॒नं॑ मे॒ त॒र्प॒य॒त॒
व्या॒नं॑ मे॒ त॒र्प॒य॒त॒ चक्षु॑र्मे॒ त॒र्प॒य॒त॒ श्रो॒त्रं॑ मे॒ त॒र्प॒य॒त॒ मनो॑मे॒ त॒र्प॒य॒त॒
वा॒चं॑ मे॒ त॒र्प॒य॒ताऽऽत्मा॑नं॒ मे॒ त॒र्प॒य॒ताऽङ्गा॑नि॒ मे॒ त॒र्प॒य॒त॒ प्र॒जां॑ मे॒ त॒र्प॒य॒त॒
प॒शून्॑ मे॒ त॒र्प॒य॒त॒ गृ॒हान्॑ मे॒ त॒र्प॒य॒त॒ ग॒णान्॑ मे॒ त॒र्प॒य॒त॒ स॒र्व॒गणं॑ मा
त॒र्प॒य॒त॒ त॒र्प॒य॒त॒ मा - [ ] 23

TS 3.1.8.2

ग॒णा मे॒ मा वि॒ तृ॒ष॒न्नोष॑ध॒यो वै॒ सोम॑स्य॒ वि॒शो॒ वि॒शः॒ खलु॒ वै
रा॒ज्ञः॒ प्र॒दा॒तो-री॒श्वरा॑ ऐ॒न्द्रः॒ सोमो॑ ऽवी॒वृ॒धं॑ वो॒ मन॑सा सु॒जा॒ता
ऋ॒त॒प्र॒जा॒ता भ॒ग इ॒द्-वः॒ स्या॑म ।

इ॒न्द्रेण॑ दे॒वीर्वी॑रु॒धः सँ॑वि॒दाना॑ अ॒नु म॑न्यन्ता॒ऽऽ स॑व॒नाय॒
सोम॑मि॒त्याहौ॑ष॒धीभ्य॑ ए॒वैन॑ऽ स्वा॒यै वि॒शः॒ स्वा॒यै दे॒वता॑यै नि॒र्या॑च्या॒भि
षु॒णोति॑ यो वै सोम॑स्या॒भिषू॑यमा॒णस्य॑ - [ ] 24

TS 3.1.8.3

प्र॒थ॒मो ऽ॒शुः॑ स्क॒न्दति॑ स ई॒श्वर॑ इ॒न्द्रि॒यं वी॑र्यं॒ प्र॒जां प॒शून्॑
य॒ज॒मा॒नस्य॑ नि॒र्ह॒न्तो॒स्तम॑भि॒ मन्त्र॑ये॒ताऽऽ मा॑ ऽस्का॒न्त्स॒ह प्र॒जया॑ स॒ह

रा॒य॒स्पोषे॑णेन्द्रि॒यं मे॑ वी॒र्यं॑ मा॒ निर्व॑धीरि॒त्याशि॑षमे॒वैता॒मा शा॑स्त
इन्द्रि॒यस्य॑ वी॒र्यस्य॑ प्र॒जायै॑ प॒शूना॑-म॒निर्घा॑ताय द्र॒प्सश्च॑स्क॒न्द
पृथि॒वीम॒नु द्या॑मि॒मञ्च॑ यो॒निम॒नु यश्च॑ ( ) पूर्॒वः ।

तृती॒यं यो॒निम॒नु सञ्च॑रन्तं द्र॒प्सं जु॑हो॒म्यनु॑ स॒प्त हो॒त्राः ॥ 25

(तर्प॑यत मा - ऽभि॒षूय॑माणस्य - यश्च॑ - द॒श च॑) (A8)

TS 3.1.9.1

यो वै दे॒वान् दे॒वय॑श॒सेना॒र्पय॑ति म॒नुष्या॑न् म॒नुष्य॑यश॒सेन॑ दे॒वय॑श॒स्यैव॑
दे॒वेषु॑ भ॒वति॑ म॒नुष्य॑यश॒सी म॒नुष्ये॑षु या॒न् प्रा॒चीन॑-मा॒ग्रय॑णाद्
ग्र॒हान् गृ॒ह्णी॒यात् ता॑नु॒पांशु॑ गृ॒ह्णी॒याद्या॑नू॒र्ध्वा-स्तानु॑प॒ब्दिम॑तो
दे॒वाने॒व तद्-दे॒वय॑श॒सेना॒र्पय॑ति म॒नुष्या॑न् म॒नुष्य॑यश॒सेन॑ दे॒वय॑श॒स्यैव॑
दे॒वेषु॑ भ॒वति॑ म॒नुष्य॑यश॒सी म॒नुष्ये॑ष्वग्निः प्रा॒तस्स॑वने पा॒त्वस्मा॑न्.

वैश्वा॒नरो॑ म॒हिना॑ वि॒श्वश॑म्भूः । स नः॑ पा॒वको॑ द्र॒विणं॑ दधा॒त्वा-[ ] 26

TS 3.1.9.2

-युष्म॑न्तः स॒हभ॑क्षाः स्याम ॥

वि॒श्वे दे॒वा म॒रुत॑ इन्द्रो॒ अस्मा॑न्स्मिन् द्विती॒ये स॑वने न ज॒ह्युः ।

आयु॑ष्मन्तः प्रि॒यमेषां॑ व॒दन्तो॑ व॒यं दे॒वानां॑ सु॒मतौ॑ स्याम ॥

इ॒दं तृ॒तीय॑ꣳ स॒वनं॑ क॒वीना॑मृ॒तेन॑ ये च॒म॒स॒मैर॑यन्त ।
 ते सौ॒ध॒न्व॒नाः सु॒व-॑रान॒शानाः॑ स्वि॒ष्टिं नो॑ अ॒भि व॑सी॒यो न॑यन्तु ॥
 आ॒य॒त॒न॒व॒तीर्वा॑ अ॒न्या आ॒हु॒त॒यो हू॒यन्ते॑ ऽना॒य॒त॒ना अ॒न्या या
 आ॒घा॒र॒व॒तीस्ता॑ आ॒य॒त॒न॒व॒तीर्याः॑ - [ ] 27

TS 3.1.9.3

सौ॒म्यास्ता॑ अ॒ना॒य॒त॒ना ऐ॒न्द्र॒वा॒य॒व-मा॑दा॒याऽऽघा॑र॒मा घा॑र॒येद॑ध्व॒रो
 य॒ज्ञो ऽय॑मस्तु दे॒वा ओष॑धी॒भ्यः प॑श॒वे नो॑ ज॒नाय॑ वि॒श्वस्मै॑
 भू॒ताया॑ध्व॒रो ऽसि॑ स पि॒न्व॒स्व घृ॒त॒वद्-दे॒व सो॒मेति॑ सौ॒म्या ए॒व
 तदा॑हु॒तीरा॑य॒त॒न॒व॒तीः क॑रो॒त्याय॑त॒न॒वान् भ॑वति॒ य ए॒वं वै॑दा॒थो
 द्या॒वापृ॑थि॒वी ए॒व घृ॒तेन॑ व्यु॒न॒त्ति ते व्यु॑त्ते॒ उप॑जी॒व॒नीये॑ भ॒वत
 उप॑जी॒व॒नीयो॑ भ॒वति॑ - [ ] 28

TS 3.1.9.4

य ए॒वं वै॑दैष॒ ते रु॒द्र॒भा॒गो यं नि॒र॒या॒च॒थास्तं॑ जुष॒स्व वि॒दे॒गौप॑त्यꣳ
 रा॒य॒स्पोषꣳ सु॒वीर्यꣳ सँव॑त्स॒रीणाꣳ स्व॒स्तिं ॥
 म॒नुः पु॒त्रेभ्यो॑ दा॒यं व्य॑भ॒ज॒त् स ना॒भा॒नेदि॑ष्टं ब्र॒ह्म॒चर्यं॑ व॒स॒न्तं

निर॒भज॑त् स आ ऽगच्छ॑त् सो ऽब्र॑वीत् क॒था मा निर॒भा॒गि॒ति न त्वा
निर॒भाक्ष॑मित्य॒-ब्र॑वीदङ्गिर॒स इ॒मे स॒त्रमा॑सते ते - [ ] 29

TS 3.1.9.5

सु॒वर्गं लो॒कं न प्र जा॑नन्ति तेभ्य॑ इ॒दं ब्रा॑ह्मणं ब्रू॒हि ते सु॒वर्गं
लो॒कं य॑न्तो य ए॒षां प॒शव॑स्ता॒स्ते दा॑स्यन्तीति तदे॒भ्यो ऽब्र॑वीत्
ते सु॒वर्गं लो॒कं य॑न्तो य ए॒षां प॒शव॑ आसन् तान॒स्मा अ॑ददुस्तं
प॒शुभिश्च॑रन्तं य॒ज्ञवा॑स्तौ रु॒द्र आ ऽगच्छ॑त् सो ऽब्र॑वीन्मम
वा इ॒मे प॒शव॑ इत्यदु॒र्वै - [ ] 30

TS 3.1.9.6

म॒ह्य-मि॒मानि॑त्यब्र॒वीन्न॑ वै तस्य॑ त ई॒शत॑ इत्यब्र॒वीद्-यद्-य॒ज्ञवा॑स्तौ
ही॒यते॑ मम॒ वै तदि॑ति तस्माद्-य॒ज्ञवा॑स्तु नाभ्य॒वेत्य॑ सो ऽब्र॑वीद्-
य॒ज्ञे मा॑ऽऽ भ॒जाथ॑ ते प॒शून् ना॑भि म॒स्य इति॑ तस्मा॑ ए॒तं म॒न्थिनः॑
स॒स्रा॑वमजुहोत् ततो॑ वै तस्य॑ रु॒द्रः प॒शून् ना॑भ्यमन्यत यत्रै॒त ( )
मे॒वं वि॒द्वान् म॒न्थिनः॑ स॒स्रा॑वं जुहोति न तत्र॑ रु॒द्रः
प॒शून्ना॑भि मन्यते ॥ 31 (द॒धा॒त्वा - य॑त॒नव॑तीर्या - उ॒पजी॑वनीर्या भवति
- ते॒ऽ - दु॒र्वै - य॒त्रै॒त - मे॒काद॑श च) (A9)

TS 3.1.10.1

जु॒ष्टो वा॒चो भू॒यासं जु॒ष्टो वा॒चस्प॑तये॒ देवि॑ वाक् ।
यद्-वा॒चो मधु॑मत् तस्मिन् मा धाः स्वाहा सरस्वत्यै ॥
ऋ॒चा स्तोम॑ꣳ सम॑र्द्धय गाय॒त्रेण॑ रथ॒न्तरं॑ ।
बृ॒हद्-गाय॑त्रवर्तनि ॥
यस्ते॑ द्र॒प्सः स्क॑न्दति यस्ते॑ अꣳशु॒र्बाहु॑च्युतो धिष॑ण्योरुपस्थात् ॥
अ॒ध्वर्यो॑र्वा परि यस्ते॑ पवि॒त्राथ् स्वाहा॑कृतमिन्द्राय तं जुहोमि ॥
यो द्र॒प्सो अꣳशुः प॑तितः पृथि॒व्यां परि॑वापात् – [ ] 32

TS 3.1.10.2

पु॒रोडा॑शात् कर॒म्भात् ।
धा॒नासो॑मा॒न्मन्थि॑न इन्द्र शु॒क्राथ् स्वाहा॑कृतमिन्द्राय तं जुहोमि ॥
यस्ते॑ द्र॒प्सो मधु॑माꣳ इन्द्रि॒यावा॑न्थ् स्वाहा॑कृतः पुनर॒प्येति॑ देवान् ।
दि॒वः पृथि॒व्याः पर्य॑न्तरि॒क्षाथ् स्वाहा॑ कृतमिन्द्राय तं जुहोमि ॥
अ॒ध्वर्यु॑र्वा ऋ॒त्विजां॑ प्रथ॒मो यु॑ज्यते तेन स्तोमो योक्तव्यं
इत्याहु॑र्वाग॒ग्रेगा॑ अग्र ए॒त्वृजु॑गा दे॒वेभ्यो॑ यशो मयि दधती प्राणान्
प॒शुषु॑ प्र॒जां मयि॑ – [ ] 33

TS 3.1.10.3

च॒ यज॑माने॒ चेत्या॑ह॒ वाच॑मे॒व तद्-य॑ज्ञमु॒खे यु॑नक्ति॒ वास्तु॑ वा
 ए॒तद्-य॑ज्ञस्य॒ क्रिय॑ते॒ यद्-ग्र॑हान् गृही॒त्वा ब॑हिष्प॒वमान॑ꣳ सर्प॑न्ति
 परा॑ञ्चो॒ हि य॑न्ति॒ परा॑चीभिः॒ स्तुव॑ते॒ वैष्ण॑व्यर्चा पु॒नरे॑त्योप॒ तिष्ठ॑ते॒ यज्ञो॑
 वै वि॑ष्णु र्य॒ज्ञमे॒वाक॑र्विष्णो॒ त्वन्नो॑ अ॒न्तमः॑ शर्म॒ यच्छ॑ सह॒न्त्य ।
 प्र ते॒ धारा॑ मधु॒श्रुत॑ उ॒त्थसं॑ दु॒हते॑ ( ) अ॒क्षित॑मित्या॒ह य॑दे॒वास्य॑
 श्या॑नस्योपशु॒ष्यति॑ तदे॒वास्यै॑तेनाऽऽ प्या॒यय॑ति ॥ 34

(परि॒वापा॑त् - प्र॒जां मयि॑ - दु॒हते॑ - चतु॑र्दश च) (A10)

TS 3.1.11.1

अ॒ग्निना॑ रयि॒-मश्न॑वत् पोष॒मेव॑ दि॒वेदि॑वे ।
 यश॑सं वी॒रव॑त्तमं ॥
 गोमा॑ꣳ अ॒ग्ने ऽवि॑माꣳ अ॒श्वी य॑ज्ञो नृ॒वत्स॑खा स॒दमि॑दप्रमृ॒ष्यः ।
 इ॒डावा॑ꣳ ए॒षो अ॑सुर प्र॒जावा॑न् दी॒र्घो र॑यिः पृथु॒बुध्नः॑ स॒भावान्॑ ॥
 आ प्या॑यस्व>[1], स॒न्ते>[2] ॥
 इ॒ह त्व॑ष्टारम॒ग्रियं॑ विश्व॒रूप॑मुप॒ ह्वये॑ ।

अ॒स्माक॑मस्तु॒ के॒वलः ॥

तन्न॑स्तु॒रीप॑मध॒ पोष॑यि॒न्नु दे॒व त्वष्ट॑र्वि॒ ररा॑णः स्यस्व ।

यतो॑ वी॒रः – [ ] 35

TS 3.1.11.2

क॒र्म॒ण्यः सु॒दक्षो॑ यु॒क्तग्रा॑वा जा॒यते॑ दे॒वका॑मः ॥

शि॒वस्त्वष्ट॑रिहाऽऽ ग॒हि वि॒भुः पोष॑ उ॒त त्मना॑ ॥

य॒ज्ञेय॑ज्ञे न उ॒दव ॥

पि॒शङ्ग॑रूपः सु॒भरो॑ वयो॒धाः श्रु॒ष्टी वी॒रो जा॒यते॑ दे॒वका॑मः ।

प्र॒जां त्वष्टा॑ वि ष्य॒तु ना॑भि॒मस्मे अथा॑ दे॒वाना॑मप्ये॒तु पा॑थः ॥

प्र णो॑ दे>[3] व्या, नो॑ दि॒वः >[4] ॥

पी॒पिवा॑ꣳसꣳ सर॑स्वतः स्तनं॑ यो वि॒श्वदर्श॑तः ।

धु॒क्षीम॑हि प्र॒जामि॑षं ॥ 36

TS 3.1.11.3

ये ते॑ सर॑स्व ऊ॒र्मयो॑ मधु॒मन्तो॑ घृ॒तश्चु॑तः ।

तेषां॑ ते सु॒म्नमी॑महे ॥

यस्य॑ व्र॒तं प॒शवो॑ यन्ति॒ सर्वे॑ यस्य॑ व्र॒तमु॑पतिष्ठन्त॒ आपः॑ ।
यस्य॑ व्र॒ते पु॒ष्टिप॑तिर्नि॒विष्ट॑स्त॒ꣳ सर॑स्वन्त॒मव॑से हुवेम ॥
दि॒व्यꣳ सु॒पर्णं॑ व॒यसं॑ बृ॒हन्त॑मपां॒ गर्भं॑ वृ॒षभ॑मोषधीनां ।
अ॒भी॒पतो॑ वृ॒ष्ट्या॑ त॒र्पय॑न्तं त॒ꣳ सर॑स्वन्त॒मव॑से हुवेम ॥
सिनी॑वालि॒ पृथु॑ष्टुके॒ या दे॒वाना॑मसि॒ स्वसा॑ ॥

जुष॑स्व ह॒व्य - [ ] 37

TS 3.1.11.4

माहु॑तं प्र॒जां दे॒वि दि॒दिङ्ङि॑ नः ॥
या सु॒पा॒णिः स्व॑ङ्गुरिः सु॒षूमा॑ बहु॒सूव॑री ।
तस्यै॑ वि॒श्व॒न्नियै॑ ह॒विः सिनी॑वा॒ल्यै जु॑होतन ॥
इन्द्रं॑ वो॒ विश्व॑तस्परी>⁵, न्द्रं॑ नरः>⁶ ॥
अ॒सित॑वर्णा॒ हर॑यः सु॒पर्णा॑ मि॒हो व॑साना॒ दि॒वमु॑त् प॒तन्ति॑ ॥
त आ॑ ऽव॒वृत्र॑न्त् सद॒नानि॑ कृ॒त्वा ऽऽदि॑त् पृथि॒वी घृ॑तैर्व्यु॒द्यते॑ ॥
हि॒रण्य॑केशो॒ रज॑सो वि॒सारे॑ ऽहि॒र्धुनि॑र्वात॒ इव॑ ध्र॒जीमा॑न् ।
शु॒चिभ्रा॑जा उ॒षसो॑ - [ ] 38

TS 3.1.11.5

नवे॒दा य॒शस्व॒ती-र॒पस्यु॒वो न स॒त्याः ॥
 आ ते सु॒पर्णा अ॒मिनन्त॒ ए॒वैः कृ॒ष्णो नो॒नाव वृ॒षभो यदी॒दं ।
 शि॒वाभि॒र्न स्म॒यमा॒नाभि॒राऽऽ *गा॒त् पत॑न्ति मि॒हः स्त॒नय॑न्त्य॒भ्रा ॥
 वा॒श्रेव॑ वि॒द्युन्मि॑माति व॒थ्सं न मा॒ता सि॑षक्ति ।
 यदे॒षां वृ॑ष्टि॒रस॑र्जि ॥
 पर्व॑तश्चिन्महि वृ॒द्धो बि॑भाय दि॒वश्चि॒त् सानु॑ रेजत स्व॒ने वः॑ ।
 यत् क्री॑डथ मरुत - [ ] 39

TS 3.1.11.6

ऋ॒ष्टि॒मन्त॒ आप॑ इव स॒दि॒ध्रय॑ञ्चो धव॒द्ध्वे ॥
 अ॒भि क्र॑न्द स्त॒नय॒ गर्भ॑मा धा उद॒न्वता॒ परि॑ दी॒या रथे॑न ।
 दृति॑ सु क॒र्ष वि॑षितं न्यञ्च॑ समा भवन्तू॒द्धता॒ निपा॑दाः ॥
 त्वं त्या चि॒दच्यु॑ता ऽग्ने प॒शुर्न यव॑से ।
 धा॒मा ह॒ यत् ते॒ अजर॑ वना वृ॒श्चन्ति॒ शिक्व॑सः ॥
 अग्ने॑ भूरी॒णि तव॑ जा॒तवे॒दो दे॒व स्व॑धा॒वो ऽमृत॑स्य धाम ।
 याश्च - [ ] 40

TS 3.1.11.7

मा॒या मा॒यिनां॑ वि॒श्वमि॒न्व त्वे॑ पू॒र्वीः स॒न्दधुः॑ पृ॒ष्ठब॒न्धो ॥
 दि॒वो नो॑ वृ॒ष्टिं म॒रुतो॑ ररी॒द्ध्वं प्र॑ पि॒न्वत॑ वृ॒ष्णो अ॒श्वस्य॑ धा॒राः ।
 अ॒र्वाडे॑तेन॑ स्तनयि॒न्नुने॒ह्यपो॑ निषि॒ञ्चन्न॑सुरः पि॒ता नः॑ ॥
 पि॒न्वन्त्य॑पो म॒रुतः॑ सु॒दानवः॑ पयो॑ घृ॒तवद्-वि॒दथे॑ष्वा॒भुवः॑ ।
 अत्यं॑ न मि॒हे वि॑ नयन्ति वा॒जिन॑मु॒त्थसं॑ दुहन्ति स्तनयन्त॑मक्षि॒तं ॥
 उद॑प्रुतो म॒रुतस्ता॑ ऽ इ॒यर्त॑ वृ॒ष्टिं - [ ] 41

TS 3.1.11.8

ये॑ वि॒श्वे म॒रुतो॑ जु॒नन्ति॑ ।
 क्रो॒शाति॑ गर्दा क॒न्येव॑ तु॒न्ना पे॒रुं तु॒ज्जाना॑ पत्ये॒व जा॒या ॥
 घृ॒तेन॑ द्यावापृथि॒वी म॒धुना॑ समु॒क्षत॑ पयस्वतीः कृ॒णुता॑ ऽऽप ओष॑धीः ।
 ऊ॒र्जं च॑ तत्र॑ सु॒मतिं॑ च पि॒न्वथ॑ य॒त्रा नरो॑ म॒रुतः॑ सि॒ञ्चथा॑ म॒धु ॥
 उदु॒त्यं > [7], चि॒त्रं > [8] ॥
 और्व॑भृ॒गुवच्छु॑चि-म॒ज्ज्वान॑वदा हु॒वे ।
 अ॒ग्निं स॒मुद्र॑वाससं ॥

आ स॒व॒ꣳ स॒वि॒तु॒र्य॒था भ॒ग॒स्ये ( ) व भु॒जि॒ꣳ हु॒वे ।

अ॒ग्नि॒ꣳ स॒मु॒द्र॒वा॒स॒सं ॥

हु॒वे वा॒त॒स्व॒नं क॒विं प॒र्जन्य॑क्र॒न्ध॒ꣳ स॒हः ।

अ॒ग्नि॒ꣳ स॒मु॒द्र॒वा॒स॒सं ॥ 42

(वी॒र - इ॒ष॒ꣳ - ह॒व्य - मु॒ष॒सो - म॒रु॒त - श्र - वृ॒ष्टिं - भ॒ग॒स्य
- द्वा॒द॒श च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(प्र॒जाप॑तिर॒काम॑यतै - ष॒ ते गाय॑त्रो - य॒ज्ञं वै - प्र॒जाप॑तेर्जा॒यिमा॑नाः -
प्राजा॑पत्या - यो वा अ॒यथा॑दे॒वत॑ - मि॒ष्टर्गो - नि॒ग्राभ्याः॑ स्थ -
यो वै दे॒वा - ज्जु॒ष्टो - ऽग्नि॑ना र॒यि - मे॒काद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(प्र॒जाप॑तिर॒काम॑यत - प्र॒जाप॑तेर्जा॒यिमा॑ना - व्या॒यच्छ॑न्ते - म॒ह्यमि॑मा -
न्मा॒या मा॒यिना॑न् - द्वि॒चत्वा॑रि॒ंशत्)

First and Last Padam of First Prasnam of Kandam 3:-

(प्र॒जाप॑तिर॒काम॑यता - ऽग्नि॑ं स॒मुद्र॑वास॒सं)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां तृतीयकाण्डे प्रथमः

प्रश्नः समाप्तः ॥

3.1.1 Appendix

1. 3.1.11.1 – आ॒ प्या॒यस्व॑ > ¹

आ॒प्या॒यस्व॑ समेतु॑ ते वि॒श्वतः॑ सोम॒ वृष्णि॑यं ।

भवा॒ वाज॑स्य संग॒थे ॥ (Appearing in TS 4-2-7-4)

2. 3.1.11.1 – सन्ते॑ > ²

सं ते॑ पया॒सि॑ समु॒ यन्तु॑ वाजाः॒ सं वृ॑ष्णि॒यान् य॑भिमाति॒षाहः॑ ।

आ॒प्या॒यमा॑नो अ॒मृता॑य सोम॒ दिवि॑ श्रवा॒स्युत्त॑मानि॒ धिष्व॑ ॥

(Appearing in TS 4-2-7-4)

3 & 4. 3.1.11.2 – प्र॒णो दे॒व्या > ³, नो॑ दि॒वः > ⁴

प्र॒णो दे॒वी सर॑स्वती॒ वाजे॑भिर्वा॒जिनी॑वती । धी॒नाम॑वि॒त्र्यव॑तु ॥

आ नो॑ दि॒वो बृ॒हतः॑ पर्व॒तादा॑ सर॒स्वती॑ यज॒ता ग॑न्तु य॒ज्ञं ।

हवं॑ दे॒वी जु॒जुषा॑णा घृ॒ताची॑ श॒ग्मां नो॑ वाचमु॒शती॑ शृ॒णोतु॑ ।

(Appearing in TS 1.8.22.1)

---

5 & 6. 3.1.11.4 – इन्द्रं॑ वो॑ विश्वत॑स्परी>५, न्द्रं॑ नरः>६

इन्द्रं॑ वो॑ विश्वत॑स्परी हवामहे॑ जने॑भ्यः । अस्माक॑मस्तु॑ के॒वलः॑ ॥

इन्द्रं॑ नरो॑ नेम॑धिता हवन्ते॑ यत्पार्या॑ युन॑जते धिय॑स्ताः ।

शूरो॑ नृषा॑ता शव॑सश्चकान॑ आ गोम॑ति ब्रजे॑ भजा॑ त्वन्नः॑ ॥

(Appearing in TS 1.6.12.1)

---

7 & 8. 3.1.11.8 – उदु॑त्यं>७, चि॒त्रं>८ ।

उदु॑ त्यं जा॒तवे॑दसं दे॒वं वह॑न्ति के॒तवः॑ । दृ॒शे वि॒श्वाय॑ सूर्यं॑ ॥

चि॒त्रं दे॒वाना॑मुद॑गादनी॒कं चक्षु॑ मि॒त्रस्य॑ वरु॒णस्या॑ग्नेः ।

आऽ प्रा॑ द्यावापृ॒थिवी॑ अ॒न्तरि॑क्षꣳ सूर्य॑ आ॒त्मा जग॑तस्त॒स्थुष॑श्च ॥

(Appearing in TS 1.4.43.1)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

3.2 तृतीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – पवमानग्राहादीनां व्याख्यानं

TS 3.2.1.1

यो वै पवमानाना-मन्वारोहान्. विद्वान्. यजतेऽनु पवमानाना रोहति
न पवमानेभ्यो-ऽव च्छिद्यते श्येनोऽसि गायत्रछन्दा अनु त्वाऽऽ रभे
स्वस्ति मा सं पारय सुपर्णोऽसि त्रिष्टुप्छन्दा अनु त्वाऽऽ रभे स्वस्ति
मा सं पारय सघाऽसि जगतीछन्दा अनु त्वाऽऽ रभे स्वस्ति मा
सं पारयेत्याहैते- [ ] 1

TS 3.2.1.2

वै पवमानाना-मन्वारोहास्तान्. य एवं विद्वान्. यजतेऽनु पवमानाना
रोहति न पवमानेभ्यो ऽवच्छिद्यते यो वै पवमानस्य सन्ततिं
वेद सर्वमायुरेति न पुरा ऽऽयुषः प्र मीयते पशुमान् भवति विन्दते
प्रजां पवमानस्य ग्रहा गृह्यन्तेऽथ वा अस्यैतेऽगृहीता द्रोणकलश
आधवनीयः पूतभृत् तान्. यदगृहीत्वोपाकुर्यात् पवमानं वि - [ ] 2

TS 3.2.1.3

च्छिन्धात् तं विच्छिद्यमान-मध्वर्योः प्राणोऽनु वि च्छिद्ये-
तोपयामगृहीतोऽसि प्रजापतये त्वेति द्रोणकलशमभि मृशेदिन्द्राय
त्वेत्याधवनीयं विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्य इति पूतभृतं पवमानमेव तथ्
सं तनोति सर्वमायुरेति न पुरा ऽऽयुषः प्रमीयते पशुमान् भवति
विन्दते प्रजां ॥ 3

(एते - वि - द्विचत्वारिंशच्च) (A1)

TS 3.2.2.1

त्रीणि वाव सवनान्यथ तृतीयं सवनमव लुम्पन्त्यनं शु कुर्वन्त
उपां शु हुत्वोपां शु पात्रेऽं शु मवास्य तन्तृतीयसवने ऽपि सृज्याभि
षुणुयाद् यदाप्याययति तेनां शु मद् यदभिषुणोति तेनर्जीषि
सर्वाण्येव तथ् सवनान्यं शु मन्ति शु क्रवन्ति समावद्दीर्याणि करोति
द्वौ समुद्रौ विततावजूर्यौ पर्यावर्तेते जठरेव पादाः ।
तयोः पश्यन्तो अति यन्त्यन्य-मपश्यन्तः - [ ] 4

TS 3.2.2.2

से॒तुना॑ऽति॒ यन्त्य॑न्यं ॥

द्वे द्र॑ध॒सी स॒तती॑ वस्त॒ एकः॑ के॒शी वि॒श्वा भु॒वनानि॑ वि॒द्वान् ।

ति॒रो॒धा॒यैत्य॑सि॒तं व॑सानः शु॒क्रमा॑ द॒त्ते अ॒नुहा॑य जा॒र्यै ॥

दे॒वा वै यद्-य॒ज्ञेऽकु॑र्वत॒ तद॑सुरा अकुर्वत॒ ते दे॒वा ए॒तं

महा॑य॒ज्ञम॑पश्यन् तम॒तन्व॑ताग्नि॒होत्रं॑ व्र॒तम॑कुर्वत॒ तस्मा॑द् द्वि॒व्रतः॑

स्या॑द् द्वि॒र्. ह्य॒ग्नि॒होत्रं॑ जु॒ह्वति॑ पौ॒र्णमा॑सं य॒ज्ञम॑ग्नी॒षोमी॑यं - [ ] 5

TS 3.2.2.3

प॒शुम॑कुर्वत॒ दार्यं॑ य॒ज्ञमा॑ग्ने॒यं प॒शुम॑कुर्वत॒ वैश्व॑दे॒वं प्रा॑तस्स॒वन -

म॑कुर्वत॒ वरु॑णप्र॒धासान्॑ मा॒द्ध्य॒न्दि॒नं स॒वनं॑ सा॒कमे॒धान् पि॑तृ॒यज्ञं॑

त्र्य॑म्ब॒का-स्तृ॑तीय॒स॒वन-म॑कुर्वत॒ तमे॑षाम॒सुरा॑ य॒ज्ञम॑न्व॒वाजि॑गा॒सन्

तं ना॑ऽन्व॒वाय॑न् तेऽब्रु॒वन्न॑द्ध्व॒र्त॒व्या वा॑ इ॒मे दे॒वा अ॑भू॒वन्निति॑ तद॑द्ध्व

रस्या॑ऽद्ध्व॒रत्वं ततो॑ दे॒वा अ॑भवन्॒ परा॑ऽसुरा॒ य ए॒वं वि॒द्वान्थ॑ सो॒मेन॑

य॒ज॒ते भ॑व॒त्यात्म॑ना॒ परा॑ ( ) ऽस्य॒ भ्रातृ॑व्यो भवति ॥ 6

(अप॑श्यन्तो - ऽग्नी॒षोमी॑य - मा॒त्म॒ना॒ परा॑ - त्रीणि॑ च) (A2)

TS 3.2.3.1

परि॒भूर॒ग्निं परि॒भूरिन्द्रं॑ परि॒भूर्विश्वा॑न् दे॒वान् परि॒भूर्मा॑ꣳ सह
 ब्र॒ह्मव॑र्च॒सेन॒ स नः॑ पव॒स्व शं ग॒वे शं ज॒नाय॑ शम॒र्वते॒ शꣳ
 राज॒न्नोष॑धी॒भ्यो ऽच्छि॑न्नस्य ते रयिपते सु॒वीर्य॑स्य रा॒यस्पोष॑स्य
 ददि॒तारः॑ स्याम ।

तस्य॑ मे रा॒स्व तस्य॑ ते भक्षी॒य तस्य॑ त इ॒दमु॑न्मृजे ॥

प्रा॒णाय॑ मे वर्चो॒दा वर्च॑से पव॒स्वापा॑नाय व्या॒नाय॑ वा॒चे – [ ] 7

TS 3.2.3.2

दक्ष॑क्रतु॒भ्यां चक्षु॑र्भ्यां मे वर्चो॒दौ वर्च॑से पवे॒थाꣳ श्रो॑त्रायाऽऽ॒त्मने॑
 ऽङ्गे॑भ्य॒ आयु॑षे वी॒र्या॑य वि॒ष्णोरिन्द्र॑स्य वि॒श्वेषां॑ दे॒वानां॑ ज॒ठर॑मसि
 वर्चो॒दा मे वर्च॑से पव॒स्व को ऽसि॑ को नाम॒ कस्मै॑ त्वा का॒य त्वा
 यं त्वा सोमे॑नाती॒तृपं॑ यं त्वा सोमे॑नामी॒मदꣳ सु॑प्र॒जाः प्र॒जया॑
 भूया॑सꣳ सु॒वीरो॑ वी॒रैः सु॒वर्चा॑ वर्च॒सा सु॒पोषः॑ पोषै॒र्विश्वे॑भ्यो
 मे रू॒पेभ्यो॑ वर्चो॒दा – [ ] 8

TS 3.2.3.3

वर्च॑से पव॒स्व तस्य॑ मे रा॒स्व तस्य॑ ते भक्षी॒य तस्य॑ त इ॒दमु॒न्मृ॒जे ॥
 बु॒भूष॑न्नवे॒क्षेतै॑ष वै पा॒त्रियः॑ प्र॒जाप॑तिर्य॒ज्ञः प्र॒जाप॑तिस्तमे॒व तर्प॑यति
 स ए॒नं तृ॒प्तो भू॒त्याऽभि प॑वते ब्र॒ह्मव॑र्चसका॒मोऽवे॒क्षेतै॑ष
 वै पा॒त्रियः॑ प्र॒जाप॑तिर्य॒ज्ञः प्र॒जाप॑तिस्तमे॒व तर्प॑यति स ए॒नं तृ॒प्तो
 ब्र॒ह्मव॑र्चसे॒नाभि प॑वत आ॒मया॒व्य - [ ] 9

TS 3.2.3.4

वे॒क्षेतै॑ष वै पा॒त्रियः॑ प्र॒जाप॑तिर्य॒ज्ञः प्र॒जाप॑तिस्तमे॒व तर्प॑यति स ए॒नं
 तृ॒प्त आ॒युषा॑ऽभि प॑वतेऽभि॒चर॑न्नवे॒क्षेतै॑ष वै पा॒त्रियः॑ प्र॒जाप॑तिर्य॒ज्ञः
 प्र॒जाप॑तिस्तमे॒व तर्प॑यति स ए॒नं तृ॒प्तः प्रा॑णापा॒नाभ्यां॑ वा॒चो
 दक्ष॑क्र॒तुभ्यां॑ चक्षु॒र्भ्यां॑ श्रो॒त्राभ्या॑-मा॒त्मनो॑ऽङ्गेभ्य
 आ॒युषो॑ऽन्तरेति ता॒जक् प्र ध॑न्वति ॥ 10

(वा॒चे-रूपे॑भ्यो॒ वचो॑दा - आ॒मया॒वी - पञ्च॑चत्वारि॒ंशच्च॑) (A3)

TS 3.2.4.1

स्फ्यः॑ स्व॒स्तिर्वि॑घ्नः स्व॒स्तिः पर॑.शुर्वे॒दिः पर॑शुर्नः स्व॒स्तिः ।
 य॒ज्ञिया॑ य॒ज्ञकृ॑तः स्थ॒ ते मा॑ऽस्मिन्. य॒ज्ञ उप॑ ह्यद॒ध्वमु॑प॒ मा

द्यावा॑पृथि॒वी ह॒येता॒मुपा॑ऽऽस्तावः॑ क॒लशः॑ सोमो॑ अ॒ग्निरुप॑ दे॒वा
उप॑ य॒ज्ञ उप॑ मा हो॒त्रा उप॑हवे ह॒यन्तां॑ नमो॑ऽग्नये म॒ख॒घ्नेम॒खस्य॑
मा यशो॑ऽर्थादित्या॑हवनीयमुप॑ तिष्ठते य॒ज्ञो वै म॒खो - [ ] 11

TS 3.2.4.2

य॒ज्ञं वा॑व स तद॒हन् तस्मा॑ ए॒व न॒मस्कृत्य॑ स॒दः प्र॑स॒र्पत्या॒त्मनो॑ऽना॒र्त्यै
नमो॑ रु॒द्राय॑ म॒ख॒घ्ने न॒मस्कृत्या॑ मा पा॒हीत्या॒ग्नीध्रं॑ तस्मा॑ ए॒व
न॒मस्कृत्य॑ स॒दः प्र॑ स॒र्पत्या॒त्मनो॑ऽना॒र्त्यै नम॑ इन्द्राय म॒ख॒घ्न इन्द्रि॑यं
मे वी॒र्यं॑ मा निर्व॑धीरिति हो॒त्रीय॑-माशिषमे॒वैता॒मा शा॑स्त इन्द्रि॑यस्य
वी॒र्यस्या॑निर्घा॒ताय॑ या वै - [ ] 12

TS 3.2.4.3

दे॒वताः॑ स॒दस्या॑र्ति-मा॒र्पय॑न्ति यस्ता वि॒द्वान् प्र॑स॒र्पति॑ न
स॒दस्या॑र्तिमा॒च्छति॑ नमो॑ऽग्नये म॒ख॒घ्न इत्या॑हैता वै दे॒वताः॑
स॒दस्या॑र्तिमा॒र्पय॑न्ति ता य ए॒वं वि॒द्वान् प्र॑स॒र्पति॑ न स॒दस्या॑र्तिमा॒च्छति॑
दृ॒ढे स्थः॑ शिथिरे स॒मीची॑ माऽह॑सस्पातु॒ सूर्यो॑ मा दे॒वो
दि॒व्याद॑ह॒सस्पातु॑ वा॒युरन्तरि॑क्षा - [ ] 13

TS 3.2.4.4

द॒ग्निः पृ॒थि॒व्या य॒मः पि॒तृ॒भ्यः सर॑स्वती म॒नुष्ये॑भ्यो दे॒वी द्वा॒रौ मा॒ मा
सं ता॒प्तं न॒मः सद॑से न॒मः सद॑सस्प॒तये न॒मः स॒खीनां॑ पु॒रोगा॑णां
चक्षु॑षे न॒मो दि॒वे न॒मः पृ॒थि॒व्या अ॒हे दै॒धिष॑व्योद॒तस्ति॑ष्ठाऽन्यस्य॒ सद॑ने
सीद॒ योऽस्मत् पा॑क॒तर उ॒न्नि॒वत उ॒दुद्ध॑तश्च गे॒षं पा॒तं मा॒ द्या॒वापृ॑थि॒वी
अ॒द्याहः॑ सदो॒ वै प्र॑स॒र्पन्तं॑ – [ ] 14

TS 3.2.4.5

पि॒तरोऽनु॑ प्र स॒र्पन्ति॑ त ए॒नमी॑श्च॒रा हि॒सितोः॑ सदः प्र॒सृप्य॑
दक्षि॑णार्द्धं परे॒क्षेता॑ऽग॒न्त पि॒तरः पि॒तृमा॑न॒हं यु॑ष्माभि॒र्भूया॑स
सुप्र॑ज॒सो म॒या यू॒यं भू॒यास्ते॑ति तेभ्य॒ एव॑ न॒मस्कृ॑त्य॒ सदः॑
प्र स॒र्प॒त्यात्म॑नोऽना॒र्त्ये ॥ 15

(म॒खो – वा – अ॒न्तरि॑क्षात् – प्र॒स॒र्पन्तं॑ – त्रय॑स्त्रि॒शच्च॑) (A4)

TS 3.2.5.1

भक्षे॑हि माऽऽ वि॒श दी॑र्घायु॒त्वाय॑ श॒न्तनु॑त्वाय॒ राय॑स्पोषाय॒
वर्च॑से सुप्र॒जास्त्वा॑येहि व॒सो पु॒रोव॑सो प्रि॒यो मे हृदो॑ऽस्यश्चि॒नोस्त्वा॑
बा॒हुभ्या॑ऽ स॒ध्यासं॑ नृ॒चक्ष॑सं त्वा दे॒व सोम॑ सु॒चक्षा॑ अव॒ ख्ये॑षं

म॒न्द्रा ऽभि॒भूतिः॑ के॒तुर्य॒ज्ञानां॑ वा॒ग्जु॒षाणा॑ सोम॒स्य तृ॒प्यतु॑ म॒न्द्रा
स्व॒र्वाच्य॑दि॒तिर॒नाह॑तशी॒र्ष्णी वा॒ग्जु॒षाणा॑ सोम॒स्य तृ॒प्यत्वेहि॑

विश्वच॒र॒षणे॑ – [ ] 16

TS 3.2.5.2

श॒म्भूर्म॒योभूः॑ स्व॒स्ति मा॑ हरि॒वर्ण॑ प्र च॒र क्र॒त्वे दक्षाय॑ रा॒यस्पोषाय॑
सु॒वीर॒तायै॑ मा मा॒ राज॒न् वि बी॑भिषो॒ मा मे॒ हा॒र्दि त्विषा॑ व॒धीः ।
वृष॑णे शु॒ष्माया॑ऽऽयु॒षे वर्च॑से ॥

वसु॑म॒द्गण॑स्य सोम देव ते मति॒विदः॑ प्रा॒तस्स॒वनस्य॑ गा॒यत्र॑छ॒न्दस॑
इ॒न्द्रपी॑तस्य न॒राश॑ऽस॒पीत॑स्य पि॒तृपी॑तस्य म॒धुम॑त उप॒हूत॑स्योप॒हूतो॑
भक्ष॑यामि रु॒द्रव॑द्गण॒स्य सोम॑ देव ते मति॒विदो॑ मा॒द्ध्य॑न्दि॒नस्य॑
स॒वनस्य॑ त्रि॒ष्टुछ॑न्दस इ॒न्द्रपी॑तस्य न॒राश॑ऽस॒पीत॑स्य – [ ] 17

TS 3.2.5.3

पि॒तृपी॑तस्य म॒धुम॑त उप॒हूत॑स्योप॒हूतो॑ भक्ष॑याम्यादि॒त्यव॑द्गण॒स्य
सोम॑ देव ते मति॒विदस्तृ॑तीयस्य स॒वनस्य॑ जग॒तीछ॑न्दस इ॒न्द्रपी॑तस्य
न॒राश॑ऽस॒पीत॑स्य पि॒तृपी॑तस्य म॒धुम॑त उप॒हूत॑स्योप॒हूतो॑ भक्ष॑यामि ॥

आ॒ प्या॒यस्व॑ स॒मेतु॑ ते वि॒श्वतः॑ सोम॒ वृ॒ष्णि॒यं ।

भवा॑ वा॒जस्य॑ स॒ङ्ग॒थे ॥

हि॒न्व मे॑ गा॒त्रा ह॒रिवो॑ ग॒णान् मे॑ मा वि॒ती॒तृषः॑ ।

शि॒वो मे॑ स॒प्तर्षी॑नु॒प तिष्ठ॑स्व मा मे॒ऽवा॒ङ्नाभि॑मति - [ ] 18

TS 3.2.5.4

गाः ॥

अपा॑म सोम॑म॒मृता॑ अ॒भूमा॑ऽद॒श्म ज्योति॑रवि॒दाम॑ दे॒वान् ।

कि॒मस्मा॑न् कृ॒णव॑दरा॒तिः कि॒मु धू॒र्तिर॑मृत॒ मर्त्य॑स्य ॥

यन्म॑ आ॒त्मनो॑ मि॒न्दा ऽभू॑द॒ग्निस्त॑त् पुन॒रा ऽहा॑र्जा॒तवे॑दा वि॒चर्ष॑णिः ॥

पुन॑र॒ग्निश्चक्षु॑रदा॒त्-पुन॑रिन्द्रो बृ॒हस्प॑तिः ।

पुन॑र्मे अ॒श्विना॑ यु॒वं चक्षु॑रा ध॒त्तम॑क्ष्योः ॥

इ॒ष्टय॑जुषस्ते दे॒व सोम॑ स्तु॒तस्तो॑मस्य - [ ] 19

TS 3.2.5.5

श॒स्तोक्थ॑स्य॒ हरि॑वत॒ इन्द्र॑पीतस्य॒ मधु॑मत॒ उप॑हू॒तस्यो॑पहू॒तो

भक्ष॑यामि ॥

आ॒पूर्याः॑ स्थाऽऽ मा पू॒रय॑त प्र॒जया॑ च ध॒नेन॑ च ॥

ए॒तत् ते॑ त॒त ये च॑ त्वा॒मन्वे॒तत् ते॑ पि॒ताम॒ह प्र॒पि॒ताम॒ह ये च॑ त्वा॒मन्व॒त्र
पि॒तरो॑ य॒थाभा॒गं म॒न्द॒ध्वं न॒मो वः॑ पि॒तरो॑ र॒साय॑ न॒मो वः॑ पि॒तरः॑
शु॒ष्माय॑ न॒मो वः॑ पि॒तरो॑ जी॒वाय॑ न॒मो वः॑ पि॒तरः॑ – [ ] 20

TS 3.2.5.6

स्व॒धा॒यै न॒मो वः॑ पि॒तरो॑ म॒न्यवे॑ न॒मो वः॑ पि॒तरो॑ घो॒राय॑ पि॒तरो॑ न॒मो
वो॒ य ए॒तस्मिन्॑ लो॒के॒स्थ यु॒ष्मा॒ऽस्ते॒ऽनु॒ ये॒ऽस्मिन्॑ लो॒के मां॑ ते॒ऽनु॒ य
ए॒तस्मिन्॑ लो॒के स्थ॑ यू॒यं तेषां॑ व॒सि॒ष्ठा भू॒यास्त॑ ये॒ऽस्मिन्॑ लो॒के॒ऽहं
तेषां॑ व॒सि॒ष्ठो भू॒यासं॑ प्र॒जाप॑ते न त्वदे॒तान्य॒न्यो वि॒श्वा जा॒तानि॑
परि॑ ता ब॒भूव॑ । 21

TS 3.2.5.7

यत् का॒मास्ते॑ जुहु॒मस्त॒न्नो अस्तु॑ व॒यः॒ स्या॑म प॒तयो॑ र॒यीणां॑ ॥
दे॒वकृ॑त॒स्यै॒नसो॑ ऽव॒यज॑नम॒सि म॒नुष्य॑कृ॒तस्यै॒नसो॑ ऽव॒यज॑नम॒सि
पि॒तृकृ॑त॒स्यै॒नसो॑ ऽव॒यज॑नम॒स्यप्सु॑ धौ॒तस्य॑ सोम॒ देव॑ ते नृ॒भिः
सु॒तस्ये॒ष्ट्यजु॑षः स्तु॒तस्तो॑म॒स्य श॒स्तोक्थ॑स्य॒ यो भ॒क्षोअ॑श्च॒स॒निर्यो॑
गो॒स॒निस्त॑स्य॒ ते पि॒तृभि॑र्भ॒क्षंकृ॑त॒स्योप॑हू॒तस्यो॑प॒हूतो॑ भ॒क्षया॑मि ॥ 22

(वि॒श्व॒च॒र्ष॒णे - त्रि॒ष्टु॒ष्ट॒न्द॒स इन्द्र॑पी॒तस्य॑ न॒रा॒श॒स॒पी॒तस्या॑ - ऽति॑
-स्तु॒तस्तो॑मस्य॒ - जी॒वाय॑ नमो॑ वः पि॒तरो॑ - बभू॒व -
चतु॑श्च॒त्वारि॑श॒च्च) (A5)

TS 3.2.6.1

म॒हीनां॑ प॒योऽसि॑ वि॒श्वेषां॑ दे॒वानां॑ त॒नूर्. ऋ॒द्ध्य॑स॒मद्य॑ पृष॒तीनां॑ ग्र॒हं
पृष॒तीनां॑ ग्र॒होऽसि॑ वि॒ष्णोर्. हृ॒दय॑म॒स्येक॑मिष॒ विष्णु॑स्त्वाऽनु॒ वि च॑क्रमे
भूति॑र्द॒ध्ना घृ॒तेन॑ वर्द्धतां॒ तस्य॑ मे॒ष्टस्य॑ वी॒तस्य॑ द्र॒विण॑मा
ग॒म्याज्ज्योति॑र॒सि वैश्व॑ान॒रं पृ॒श्नि॒ज्यै दु॒ग्धं या॑वती॒ द्यावा॑पृथि॒वी
म॒हि॒त्वा या॑व॒च्च स॒प्त सि॒न्धवो॑ वि॒तस्थुः॑ ।

ता॒वन्त॑मिन्द्र॒ ते - [ ] 23

TS 3.2.6.2

ग्र॒ह॒स॒होर्जा॑ गृ॒ह्णाम्य॑स्तृ॒तं ॥
यत् कृ॒ष्णश॑कु॒नः पृष॑दा॒ज्यम॑व॒मृशे॑च्छू॒द्रा अ॑स्य प्र॒मायु॑काः
स्यु॒र्यच्छ्वा॑ ऽव॒मृशे॑च्चतु॒ष्पादो॑ऽस्य प॒शवः॑ प्र॒मायु॑काः स्यु॒र्यथ्
स्क॒न्देद् य॑ज॒मानः॑ प्र॒मायु॑कः स्यात् प॒शवो॑ वै पृष॑दा॒ज्यं प॒शवो॑ वा
ए॒तस्य॑ स्क॒न्दन्ति॑ यस्य॒ पृष॑दा॒ज्यं स्क॒न्दति॑ यत् पृष॑दा॒ज्यं

पुन॑र्गृ॒ह्णाति॑ प॒शूने॒वास्मै॑ पुन॑र्गृ॒ह्णाति॑ प्रा॒णो वै पृ॑षदाज्यं

प्रा॒णो वा – [ ] 24

TS 3.2.6.3

ए॒तस्य॑ स्क्न्दति॑ यस्य॑ पृषदाज्यं॑ स्क्न्दति॑ यत् पृषदाज्यं पुन॑र्गृ॒ह्णाति॑
प्रा॒णमे॒वास्मै॑ पुन॑र्गृ॒ह्णाति॑ हि॒रण्यम॒वधाय॑ गृ॒ह्णात्य॒मृतं॑ वै हि॒रण्यं प्रा॒णः
पृषदाज्यम॒मृतमे॒वास्य॑ प्रा॒णे द॑धाति शतमानं भवति शतायुः पुरुषः
श॒तेन्द्रि॑य आयुष्येवेन्द्रि॑ये प्रति तिष्ठत्यश्चमव घ्रापयति प्राजापत्यो वा
अ॒श्वः प्रा॒जाप॒त्यः प्रा॒णः स्वा॒दे॒वास्मै॑ यो॒नैः प्रा॒णं ( ) निर्मि॑मीते वि
वा ए॒तस्य॑ य॒ज्ञश्छि॑द्यते यस्य॑ पृषदाज्यं॑ स्क्न्दति॑ वैष्णव्यर्चा
पुन॑र्गृ॒ह्णाति॑ य॒ज्ञो वै विष्णु॑र्य॒ज्ञेनै॒व य॒ज्ञं सं त॑नोति ॥ 25

(ते – पृषदाज्यं प्राणो वै – योनैः प्राणं – द्वाविंशतिश्च) (A6)

TS 3.2.7.1

दे॒व स॒वित॑रेतत् ते प्रा॒ऽऽह॑ तत् प्र च सु॒व प्र च॑ य॒ज बृ॒हस्प॑तिर्ब्र॒ह्मा
ऽऽयु॑ष्मत्या ऋ॒चो मा गा॑त तनूपाथ् साम्नः सत्या व आ॒शिषः॑ सन्तु
स॒त्या आ॒कूत॑य ऋ॒तं च॑ स॒त्यं च॑ वदत स्तुत दे॒वस्य॑ स॒वितुः॑ प्र॒सवे॑

स्तु॒तस्य॑ स्तु॒तम॒स्यू॒र्जं॑ म॒ह्य॑ ऽ स्तु॒तं दु॒हामा॑ मा॒ स्तु॒तस्य॑ स्तु॒तं
ग॒म्याच्छ॑स्त्रस्य॑ श॒स्त्र - [ ] 26

TS 3.2.7.2

म॒स्यू॒र्जं॑ म॒ह्य॑ ऽ श॒स्त्रं दु॒हामा॑ मा॒ श॒स्त्रस्य॑ श॒स्त्रं
ग॒म्यादि॑न्द्रि॒याव॑न्तो वना॒महे॑ धु॒क्षी॒महि॑ प्र॒जामि॑षं ॥
सा मे॑ स॒त्या ऽऽशी॑र्दे॒वेषु॑ भूयाद्-ब्र॒ह्मव॑र्च॒सं मा॑ऽऽ ग॒म्यात् ॥
य॒ज्ञो ब॑भू॒व स आ॑ ब॒भूव॑ स प्र॒ जज्ञे॑ स वा॒वृधे॑ ।
स दे॒वाना॑मधि॒-पति॑र्ब॒भूव॑ सो अ॒स्मा ऽ अधि॑पतीन् करोतु वय॑
स्या॒म प॑तयो रयी॒णां ॥

य॒ज्ञो वा॒ वै - [ ] 27

TS 3.2.7.3

य॒ज्ञप॑तिं दु॒हे य॒ज्ञप॑तिर्वा य॒ज्ञं दु॒हे स यः॑ स्तु॒तश॒स्त्रयो॒र्दोह॑म
वि॒द्वान्. य॒जते॑ तं य॒ज्ञो दु॒हे स इ॒ष्ट्वा पा॑पी॒यान् भ॑वति य ए॒नयो॒र्दोहं॑
वि॒द्वान्. य॒जते॑ स य॒ज्ञं दु॒हे स इ॒ष्ट्वा व॑सी॒यान् भ॑वति स्तु॒तस्य॑
स्तु॒तम॒स्यू॒र्जं॑ म॒ह्य॑ ऽ स्तु॒तं दु॒हामा॑ मा॒ स्तु॒तस्य॑ स्तु॒तं
ग॒म्याच्छ॑स्त्रस्य॑ श॒स्त्रम॒स्यू॒र्जं॑ म॒ह्य॑ ऽ श॒स्त्रं दु॒हा- ( )-मा॑ मा॒

श॒स्त्रस्य॑ श॒स्त्रं ग॒म्यादि॑त्या॒हैष वै स्तु॑तश॒स्त्रयो॒र्दोह॑स्तं
 य॑ ए॒वं वि॒द्वान्. यज॑ते दु॒ह ए॒व य॒ज्ञमि॒ष्ट्वा व॑सी॒यान् भ॑वति ॥ 28
 (श॒स्त्रं – वै – श॒स्त्रन्दु॑हां – द्वावि॑शतिश्च) (A7)

TS 3.2.8.1

श्ये॒नाय॑ प॒त्वने॑ स्वा॒हा वट्थ॑स्वय॒मभि॑गूर्ताय॒ नमो॑ वि॒ष्टम्भा॑य
 ध॒र्मणे॑ स्वा॒हा वट्थ॑स्वय॒मभि॑गूर्ताय॒ नमः॑ परि॒धये॑ ज॒नप्र॑थ॒नाय॑ स्वा॒हा
 वट्थ॑स्वय॒मभि॑गूर्ताय॒ नम॑ ऊ॒र्जे हो॒त्राणा॑ स्वा॒हा वट्थ॑स्वय॒मभि॑गूर्ताय॒
 नमः॑ प॒यसे॑ हो॒त्राणा॑ स्वा॒हा वट्थ॑स्वय॒मभि॑गूर्ताय॒ नमः॑ प्र॒जाप॑तये
 म॒नवे॑ स्वा॒हा वट्थ॑स्वय॒मभि॑गूर्ताय॒ नम॑ ऋ॒तमृ॑तपाः सु॒वर्वा॑ट्थस्वा॒हा
 वट्थ॑स्वय॒मभि॑गूर्ताय॒ नम॑स्तृ॒पन्ता॑ हो॒त्रा म॒धोर्घृ॑तस्य॒ यज्ञ॑प॒तिमृ॑षय॒
 ए॒नसा॑ – [ ] 29

TS 3.2.8.2

ऽऽहुः ।

प्र॒जा निर्भ॑क्ता अ॒नुत॑प्यमा॒ना म॒धव्यौ॑ स्तो॒काव॑प॒ तौ र॑राध ॥
 सं न॒स्ताभ्या॑ सृ॒जतु॑वि॒श्वकर्मा॑ घो॒रा ऋ॑षयो॒ नमो॑ अ॒स्त्वेभ्यः॑ ।

चक्षु॑ष ए॒षां॑ म॒न॒सश्च॑ स॒न्धौ॑ बृ॒ह॒स्प॒तये॑ म॒हि ष॒द् द्यु॒म॒न्न॒मः॑ ॥
 न॒मो॑ वि॒श्वक॑र्म॒णे स॒ उ॒ पा॒त्व॒स्मा॒न॒न॒न्या॒न्थ् सो॒म॒पा॒न् म॒न्य॑मा॒नः॑ ।
 प्रा॒णस्य॑ वि॒द्वान्थ् स॒म॒रे न॒ धी॒र ए॒नश्च॑कृ॒वान् म॒हि ब॒द्ध ए॒षां॑ ॥
 तं वि॒श्वक॑र्मन् - [ ] 30

TS 3.2.8.3

प्र मु॒ञ्चा स्व॒स्तये॑ ये भ॒क्षय॑न्तो न व॒सू॒न्या॒नृ॒हुः॑ ।
 या॒न॒ग्नयो॑ऽन्व॒तप्य॑न्त॒ धि॒ष्णि॒या इ॒यं तेषा॑म॒व॒या दु॒रि॒ष्ट्यै॒ स्वि॒ष्टिं न॒स्तां॑
 कृ॒णोतु॑ वि॒श्वक॑र्मा ॥
 न॒मः पि॒तृ॒भ्यो अ॒भि ये नो॑ अ॒ख्यन्॑ य॒ज्ञकृ॑तो य॒ज्ञका॑माः सु॒दे॒वा
 अ॒का॒मा वो॒ दक्षि॑णां न नी॒निम॒ मा न॒स्तस्मा॑दे॒न॒सः पा॒पयि॑ष्ट ।
 या॒व॒न्तो वै स॒द॒स्यास्ते॑ स॒र्वे दक्षि॑ण्यास्ते॒भ्यो यो दक्षि॑णां न-[ ] 31

TS 3.2.8.4

न॒येदै॒भ्यो वृ॑श्ये॒त यद्-वै॑श्वक॒र्म॒णानि॑ जु॒होति॑ स॒द॒स्या॒ने॒व तत्
 प्री॑णा॒त्यस्मे॑ दे॒वासो॑ व॒पु॒षे चि॒कि॒त्स॒त य॒मा॒शि॒रा द॒म्प॒ती वा॒म॒म॒श्नु॒तः॑ ।
 पु॒मान् पु॒त्रो जा॑य॒ते वि॒न्द॒ते व॒स्वथ॑ वि॒श्वे अ॒र॒पा ए॒ध॒ते गृ॒हः॑ ॥
 आ॒शी॒र्दा॒या द॒म्प॒ती वा॒म॒म॒श्नु॒ताम॑रि॒ष्टो रा॒यः स॒च॒ता॒ꣳ स॒मो॑क॒सा ।

य आ॒ऽसि॒च॒त् सं दु॒ग्धं कु॒म्भ्या स॒हेष्टे॒न या॒मन्न॑मतिं जहातु सः ॥

स॒र्पि॒र्ग्री॒वी – [ ] 32

TS 3.2.8.5

पी॒वर्य॑स्य जा॒या पी॒वानः पु॒त्रा अ॒कृ॒शासो॑ अस्य ।

स॒हजा॑निर्यः सु॒मख॑स्यमा॒न इन्द्रा॑या॒ऽऽशि॒रꣳ सह॑ कु॒म्भ्या ऽदा॑त् ॥

आ॒शी॒र्म ऊ॒र्जमु॑त सु॒प्रजा॑स्त्वमिषं दधातु द्र॒वि॒णꣳ स॒वर्च॑सं ।

सं॒जय॑न् क्षे॒त्राणि॑ स॒हसा॑ऽहमिन्द्र कृ॒ण्वानो॑ अ॒न्याꣳ अ॒धरा॑न्त्सप॒त्नान् ॥

भू॒तम॑सि भू॒ते मा॒ धा मुख॑मसि मुखं भू॒यासं॑ द्यावापृ॒थि॒वीभ्यां॑

त्वा परि॑ गृह्णामि विश्वे॑ त्वा दे॒वा वै॒श्वान॑राः – [ ] 33

TS 3.2.8.6

प्र च्या॑वयन्तु दि॒वि दे॒वान् दृꣳहा॑न्तरि॒क्षे वया॑ꣳसि पृ॒थि॒व्यां पा॒रि॒थि॒वान्

ध्रु॒वं ध्रु॒वेण॑ ह॒विषा॑ऽव सोमं नयामसि ।

यथा॑ नः सर्व॒मिज्ज॑गदयक्ष्मꣳ सु॒मना॑ असत् ।

यथा॑ न इन्द्र इद्-वि॒शः के॒वलीः॑ सर्वाः सम॒नसः॑ करत् ।

यथा॑ नः सर्वा इद्-दि॒शोऽस्मा॑कं के॒वली॑रसन् ॥ 34

(ए॒न॒सा – वि॒श्वक॑र्मन् – यो दक्षि॑णां न – सर्पि॑र्ग्री॒वी – वै॒श्वान॑रा
– श्र॒त्वारि॑ञ्च॒) (A8)

TS 3.2.9.1

यद्-वै होता॑ऽध्व॒र्युम॑भ्याह्व॒यते॑ वज्र॑मे॒नम॑भि प्र॒ वर्त॑यत्युक्थ॒शा इ॒त्याह॑
प्रा॒तस्स॑व॒नं प्र॑तिगी॒र्य त्री॑ण्ये॒तान्य॑क्षराणि त्रि॒पदा॑ गाय॒त्री गाय॑त्रं
प्रा॒तस्स॑व॒नं गाय॑त्रियै॒व प्रा॑तस्स॒वने॑ वज्र॑मन्त॒र्धत्त॑ उ॒क्थं वा॑चीत्याह
मा॒द्ध्य॑न्दि॒नञ् स॑व॒नं प्र॑तिगी॒र्य च॒त्वार्ये॑तान्य॒क्षरा॑णि चतु॑ष्पदा त्रि॒ष्टुप्
त्रै॒ष्टुभं॑ मा॒द्ध्य॑न्दि॒नञ् स॑व॒नं त्रि॑ष्टुभै॒व मा॒द्ध्य॑न्दि॒ने स॑व॒ने
वज्र॑मन्त॒र्धत्त॑- [ ] 35

TS 3.2.9.2

उ॒क्थं वा॑चीन्द्रायेत्याह तृ॒तीय॑स॒व॒नं प्र॑तिगी॒र्य स॒प्तै॒तान्य॑क्षराणि
स॒प्तप॑दा श॒क्वरी॑ शा॒क्वरो॑ वज्रो॒ वज्रे॑णै॒व तृ॒तीय॑स॒व॒ने वज्र॑मन्त॒र्धत्ते॑
ब्र॒ह्मवा॑दि॒नो वद॑न्ति स॒ त्वा अ॑ध्व॒र्युः स्या॒द्यो य॑थास॒व॒नं प्र॑तिगरे
छन्दा॑ञ्सि स॒म्पा॒दये॑त् तेजः प्रा॒तः स॒व॒न आ॒त्मन् द॑धी॒तेन्द्रि॑यं
मा॒द्ध्य॑न्दि॒ने स॑व॒ने प॒शूञ् स्तृ॒तीय॑स॒व॒न इ॒त्युक्थ॑शा इ॒त्याह॑
प्रा॒तस्स॑व॒नं प्र॑तिगी॒र्य त्री॑ण्ये॒तान्य॑क्षराणि – [ ] 36

TS 3.2.9.3

त्रि॒पदा॑ गा॒यत्री॑ गा॒यत्रं॑ प्रा॒तस्स॒वनं॑ प्रा॒तस्स॒वन ए॒व प्र॑ति॒गरे॑
छन्दा॑ꣳसि सं पा॒दय॑त्यथो ते॒जो वै गा॒यत्री॑ तेजः प्रा॒तः स॒वनं तेज॑
ए॒व प्रा॒तस्स॒वन आ॒त्मन् ध॑त्त उ॒क्थं वा॑ची॒त्याह॑ मा॒द्ध्य॑न्दि॒नꣳ
स॒वनं प्र॑ति॒गीर्य॑ च॒त्वार्ये॑ता॒न्यक्ष॑राणि चतु॒ष्पदा॑ त्रि॒ष्टुप् त्रै॒ष्टुभं॑
मा॒द्ध्य॑न्दि॒नꣳ स॒वनं मा॒द्ध्य॑न्दि॒न ए॒व स॒वने प्र॑ति॒गरे॑ छन्दा॑ꣳसि
सं पा॒दय॑त्यथो इ॒न्द्रियं॑ वै त्रि॒ष्टुगि॑न्द्रि॒यं मा॒द्ध्य॑न्दि॒नꣳ स॒वन- [ ] 37

TS 3.2.9.4

-मि॒न्द्रि॒यमे॒व मा॒द्ध्य॑न्दि॒ने स॒वन आ॒त्मन् ध॑त्त उ॒क्थं वा॑ची॒न्द्राये॑त्याह
तृ॒तीय॑स॒वनं प्र॑ति॒गीर्य॑ स॒प्तैता॒न्यक्ष॑राणि स॒प्तप॑दा श॒क्वरी॑ शा॒क्वराः॑
प॒शवो॑ जा॒गतं तृ॒तीय॑स॒वनं तृ॒तीय॑स॒वन ए॒व प्र॑ति॒गरे॑ छन्दा॑ꣳसि
सं पा॒दय॑त्यथो प॒शवो॑ वै ज॒गती॑ प॒शव॑स्तृ॒तीय॑स॒वनं प॒शूने॒व
तृ॒तीय॑स॒वन आ॒त्मन् ध॑त्ते यद्-वै हो॒ताऽध्व॑र्यु॒मभ्या॑ह्वयत
आ॒व्यम॑स्मिन् दधा॒ति तद् य॒न्ना - [ ] 38

TS 3.2.9.5

प॒हनी॑त पु॒राऽस्य॑ सँव॒थ्सरा॑द् गृ॒ह आ वे॑वीर॒ञ्छो॒सा मो॑द इ॒वेति॑
 प्र॒त्याह्व॑यते तेनै॒व तद॑प॒ हते॑ यथा॒ वा आ॑यतां प्र॒तीक्ष॑त ए॒वम॑ध्व॒र्युः
 प्र॒तिग॑रं प्र॒तीक्ष॑ते यद॑भिप्रतिगृणीयाद्यथा ऽऽय॑तया स॒मृच्छ॑ते तादृ॒गेव॑
 तद्य॑दर्ध॒र्चा॒ल्लुप्ये॑त यथा॒ धाव॑द्भ्यो॒ हीय॑ते तादृ॒गेव॑ तत् प्र॒बाहु॑ग्वा
 ऋ॒त्विजा॑मु॒द्गी॒था उ॒द्गी॒थ ए॒वो॒द्गा॒तृणा॑ – [ ] 39

TS 3.2.9.6

–मृ॒चः प्र॒णव॑ उक्थ॒श॒सि॒नां प्र॒तिग॑रौ॒ऽध्व॒र्यूणां॑ यँ ए॒वं वि॒द्वान्
 प्र॒तिगृ॑णात्यन्नाद ए॒व भ॑वत्याऽस्य प्र॒जायां॑ वा॒जी जा॑यत इ॒यं वै
 हो॒ताऽसा॑वध्व॒र्युर्य॑दासी॒नः श॒स॒त्य॒स्या ए॒व त॒द्धो॒ता नै॒त्यास्त॑ इ॒व
 ही॒यम॑थो इ॒मामे॒व तेन॑ यज॒मानो॑ दु॒हे यत् तिष्ठ॑न् प्र॒तिगृ॑णात्य॒मुष्या॑
 ए॒व तद॑ध्व॒र्युर्नै॒ति – [ ] 40

TS 3.2.9.7

तिष्ठ॑ती॒व ह्य॑सावथो अ॒मूमे॒व तेन॑ यज॒मानो॑ दु॒हे यदा॑सी॒नः श॒स॒ति
 तस्मा॑दि॒तः प्र॒दानं॑ दे॒वा उप॑ जी॒वन्ति॑ यत् तिष्ठ॑न् प्र॒तिगृ॑णाति
 तस्मा॑द॒मुतः॑ प्र॒दानं॑ म॒नुष्या॑ उप॑ जी॒वन्ति॑ यत् प्रा॒डासी॑नः श॒स॒ति

प्रत्यङ् तिष्ठन् प्रतिगृणाति तस्मात् प्राचीनं॑ रेतो॑ धीयते प्रतीचीः॑
 प्रजा जायन्ते यद्वै होता॑ऽध्वर्युमभ्याह्वयते॑ वज्रमेनमभि प्र वर्तयति॑
 ( ) पराडा॑ वर्तते वज्रमेव॑ तन्नि करोति॑ ॥ 41

(सर्वने॑ वज्रमन्तर्धत्ते॑ - त्रीण्येतान्यक्षराणी॑ - न्द्रियं॑ माध्यन्दिनं॑
 सर्वनं॑ - नो - द्गत्तुणा॑ - मध्वर्युर्नैति॑ - वर्तयत्य॑ - छौ च) (A9)

TS 3.2.10.1

उपयामगृहीतोऽसि॑ वाक्षसदसि॑ वाक्पाभ्यां॑ त्वा क्रतुपाभ्यामस्य॑
 यज्ञस्य॑ ध्रुवस्याऽध्यक्षाभ्यां॑ गृह्णाम्युपयामगृहीतोऽस्यृतसदसि॑
 चक्षुष्पाभ्यां॑ त्वा क्रतुपाभ्यामस्य॑ यज्ञस्य॑ ध्रुवस्याऽध्यक्षाभ्यां॑
 गृह्णाम्युपयामगृहीतोऽसि॑ श्रुतसदसि॑ श्रोत्रपाभ्यां॑ त्वा क्रतुपाभ्यामस्य॑
 यज्ञस्य॑ ध्रुवस्याऽध्यक्षाभ्यां॑ गृह्णामि॑ देवेभ्यस्त्वा॑ विश्वदेवेभ्यस्त्वा॑
 विश्वेभ्यस्त्वा॑ देवेभ्यो॑ विष्णवुरुक्रमैष॑ ते सोमस्तं॑
 रक्षस्व॑ - [ ] 42

TS 3.2.10.2

तं ते दु॒श्च॒क्षा मा॒ऽव ख्यन्म॒यि वसुः॑ पु॒रोव॒सुर्वा॒क्पा वाचं॑ मे पा॒हि
मयि॑ वसु॒र्विद॒द्वसुश्चक्षु॑ष्पाश्चक्षु॒र् मे पा॒हि मयि॑ वसुः सँय॒द्वसुः
श्रोत्र॑पाः श्रोत्रं॑ मे पा॒हि भूर॑सि श्रेष्ठो रश्मी॑नां प्रा॒णपाः प्रा॒णं
मे पा॒हि धूर॑सि श्रेष्ठो रश्मी॑नाम॒पान॑पा अ॒पानं॑ मे पा॒हि यो न॑ इन्द्र॒वायू
मि॒त्राव॑रुणा-व॒श्विना॑व॒भिदा॑सति भ्रातृ॒व्य ( ) उत्पि॑पीते शु॒भस्प॑ती
इ॒दम॒हं तम॑धरं पा॒दयामि॑ यथेन्द्रा॒ऽहमु॑त्तमश्चे॒तयानि॑ ॥ 43

(रक्ष॒स्व - भ्रातृ॑व्य - स्त्रयो॑दश च) (A10)

TS 3.2.11.1

प्र सो अ॒ग्ने तवो॑तिभिः सु॒वीरा॑भिस्तरति वा॒जक॑र्मभिः ।
यस्य॑ त्वँ स॒ख्यमा॑विथ ॥
प्र हो॒त्रे पू॒र्व्यँ व॒चोऽ॒ग्नये॑ भर॒ता बृ॒हत् ।
वि॒पां ज्योती॑ँषि बिभ्र॑ते न वे॒धसे॑ ॥
अ॒ग्ने त्री॑ ते वा॒जिना॑ त्री ष॒धस्था॑ तिस्र॒स्ते जि॒ह्वा ऋ॑तजात पू॒र्वीः ।
तिस्र॑ उ ते त॒नुवो॑ दे॒ववा॑तास्ताभिर्नः पा॒हि गि॒रो अ॑प्रयुच्छन् ॥
सं वाम् क॑र्मणा॒ समि॑षा - [ ] 44

TS 3.2.11.2

हि॒नो॒मीन्द्रा॑वि॒ष्णू॒ अप॑स॒स्पारे॑ अ॒स्य ।
जु॒षेथां॑ य॒ज्ञं द्र॑वि॒णं च॑ ध॒त्तम॑रि॒ष्टैर्नः॑ प॒थिभिः॑ पा॒रय॑न्ता ॥
उ॒भा जि॑ग्यथु॒र्न परा॑ जये॒थे न॒ परा॑ जि॒ग्ये क॑तरश्चनै॒नोः॑ ।
इन्द्र॑श्च वि॒ष्णो यद॑प॒स्पृधे॑थां त्रे॒धा स॒हस्रं॑ वि॒ तदै॑रयेथां ॥
त्री॒ण्यायू॑षि॒ तव॑ जा॒तवे॑दस्ति॒स्र आ॒जानी॑रुष॒सस्ते॑ अ॒ग्ने ।
ताभि॑र्दे॒वाना॑मवो॒ यक्षि॑ वि॒द्वान॑था - [ ] 45

TS 3.2.11.3

भव॑ यज॒मानाय॑ शँ॒ योः॑ ॥
अ॒ग्निस्त्री॑णि॒ त्रिधा॑तू॒न्या क्षे॑ति वि॒दथा॑ क॒विः ।
स त्री॑रै॒काद॑शाँ॒ इह॑ ॥
यक्ष॑च्च पि॒प्रय॑च्च नो॒ विप्रो॑ दू॒तः परि॑ष्कृतः ।
नभ॑न्ताम॒न्यके॑ स॒मे ॥
इन्द्रा॑वि॒ष्णू दृ॑हि॒ताः श॑म्बर॒स्य न॒व पु॑रो न॒वतिं॑ च॒ श्रज॑थिष्टं ।
श॒तं व॑र्चि॒नः स॒हस्रं॑ च सा॒कं ह॑थो अ॒प्रत्य॑सुर॒स्य वी॒रान् ॥

उ॒त मा॒ता म॒हिष॑ म॒न्वे॒न॒द॒मी त्वा॑ ( ) ज॒हति॑ पु॒त्र दे॒वाः ।

अ॒थाब्र॑वीद्-वृ॒त्रमि॑न्द्रो ह॒निष्य॑न्थ्-स॒खे वि॑ष्णो वि॒तरं॑ वि॒ क्र॑मस्व ॥ 46

(इ॒षा - ऽथ॑ - त्वा - त्रयो॑दश च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(यो वै पवमानानां – त्रीणि – परिभूः – स्प्यः स्वस्ति – भक्षेहि
– महीनां पयोऽसि – देव सवितरेतत्ते – श्येनाय – यद्वै होतो –
पयामगृहीतोऽसि वाक्षसत् – प्र सो अग्न – एकादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(यो वै – स्प्यः स्वस्तिः – स्वधायै नमः – प्रमुञ्च – तिष्ठतीव –
षट्चत्वारिंशत्)

First and Last Padam of Second Prasnam of Kandam 3:-

(यो वै पवमानानां – विक्रमस्व)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां

तृतीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

=====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

3.3तृतीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – वैकृतविधीनामभिधानं

TS 3.3.1.1

अग्ने॑ तेज॑स्विन् तेज॑स्वी त्वं दे॒वेषु॑ भूया॒स्तेज॑स्वन्तं मा-मायु॑ष्मन्तं
वर्च॑स्वन्तं मनु॑ष्येषु कुरु दी॒क्षायै॑ च त्वा तप॑सश्च तेज॑से जुहोमि
तेजो॑विद॒सि तेजो॑ मा मा हा॒सीन्माऽहं॑ तेजो॑ हासि॒षं मा मां तेजो॑
हासी॒दिन्द्रो॑जस्विन्नो॒जस्वी त्वं दे॒वेषु॑ भूया॒ ओज॑स्वन्तं मामा॑युष्मन्तं
वर्च॑स्वन्तं मनु॑ष्येषु कुरु ब्र॒ह्मणश्च॑ त्वा क्ष॒त्रस्य॑ चौ - [ ] 1

TS 3.3.1.2

-जसे जुहो॑म्यो॒जोविद॑स्यो॒जो मा मा हा॒सीन्माऽहमो॑जो हासि॒षं मा
मामो॑जो हासी॒थ् सूर्य॑ भ्राज॑स्विन् भ्राज॑स्वी त्वं दे॒वेषु॑ भूया
भ्राज॑स्वन्तं मामा॑युष्मन्तं वर्च॑स्वन्तं मनु॑ष्येषु कुरु वा॒योश्च॑ त्वाऽपा॒ञ्च
भ्राज॑से जुहोमि॒सुव॑र्विद॒सि सुव॑र्मा मा हा॒सीन्माऽहं॑ सुव॑र्. हासि॒षं
मा माऽ॑ सुव॑र्.हासीन् मयि ( ) मे॒धां मयि॑ प्र॒जां मय्य॑ग्निस्तेजो॑

दधातु॑ मयि॑ मे॒धां मयि॑ प्र॒जां मयीन्द्र॑ इन्द्रि॒यं दधातु॑ मयि॑ मे॒धां मयि॑
प्र॒जां मयि॑ सूर्यो॑ भ्राजो॑ दधातु ॥ 2

(क्षत्रस्य॑ च – मयि॑ – त्रयोविंशतिश्च) (A1)

TS 3.3.2.1

वा॒युर्. हिं॑कर्ता॒ ऽग्निः॑ प्र॒स्तोता॑ प्र॒जाप॑तिः साम॒ बृह॑स्पतिरुद्गा॒ता
विश्वे॑ दे॒वा उप॑गा॒तारो॑ मरु॒तः प्र॑तिह॒र्तार॑ इन्द्रो॑ नि॒धन॑न्ते दे॒वाः
प्राण॑भूतः प्रा॒णं मयि॑ दध॒त्वेतद्-वै॑ सर्व॑म॒ध्वर्यु-रु॑पाकुर्वन्नुद्गा॒तृभ्य॑
उपा॑करोति ते दे॒वाः प्राण॑भूतः प्रा॒णं मयि॑ दध॒त्वित्या॑ हैतदे॒व
सर्व॑मा॒त्मन् ध॑त्त इडा॑ दे॒वहू॑ र्मनु॑र्य॒ज्ञनीर्बृह॑स्पतिरुक्थाम॒दानि॑
श॒सिषद् विश्वे॑ दे॒वाः – [ ] 3

TS 3.3.2.2

सू॒क्तवा॑चः पृथि॒वि मा॒तर्मा॑ मा हि॒सी र्मधु॑ म॒निष्ये॑ मधु॑ ज॒निष्ये॑
मधु॑वक्ष्यामि मधु॑वदिष्यामि मधु॑मतीं दे॒वेभ्यो॑ वाचमु॒द्यास॑
शुश्रू॑षेण्यां म॒नुष्ये॑भ्यस्तं मा दे॒वा अव॑न्तु शो॒भायै॑ पि॒तरोऽनु॑ मदन्तु ॥ 4

(श॒सिषद् विश्वे॑ दे॒वा – अष्टाविंशतिश्च) (A2)

TS 3.3.3.1

वस॑वस्त्वा॒ प्र वृ॑हन्तु॒ गाय॑त्रेण॒ छन्द॑सा॒ ऽग्नेः॑ प्रि॒यं पा॑थ॒ उपे॑हि
रु॒द्रास्त्वा॒ प्र वृ॑हन्तु॒ त्रैष्टु॑भेन॒ छन्द॑सेन्द्रस्य॒ प्रि॒यं पा॑थ॒ उपे॑ह्यादित्यास्त्वा
प्र वृ॑हन्तु॒ जाग॑तेन॒ छन्द॑सा॒ विश्वे॑षां दे॒वानां॑ प्रि॒यं पा॑थ॒ उपे॑हि॒ मान्दा॑सु
ते शु॒क्र शु॒क्रमा॑ धू॒नोमि॑ भ॒न्दना॑सु॒ कोत॑नासु॒ नूत॑नासु॒ रेशी॑षु॒ मेषी॑षु
वा॒शीषु॑ वि॒श्वभृ॑त्सु॒ माद॑ध्वीषु॒ ककु॑हासु॒ शक्व॑रीषु – [ ] 5

TS 3.3.3.2

शु॒क्रासु॑ ते शु॒क्र शु॒क्रमा॑ धू॒नोमि॑ शु॒क्रं ते॑ शु॒क्रेण॑ गृ॒ह्णाम्य॑हो॒ रूपे॑ण
सूर्य॑स्य रश्मि॑भिः ॥
आ॒ऽस्मिन्नु॒ग्रा अ॑चुच्यवु॒र्दिवो॑ धा॒रा अस॑श्चत ॥
ककु॑हꣳ रूपं॑ वृ॒षभ॑स्य रोचते॒ बृह॑त् सोमः॒ सोम॑स्य पु॒रोगाः॑ शु॒क्रः
शु॒क्रस्य॑ पु॒रोगाः॑ ॥
यत् ते॑ सो॒मादा॑भ्यं॒ नाम॑ जागृ॒वि तस्मै॑ ते सोम॒ सोमा॑य॒ स्वाहो॑शिक्
त्वं दे॒व सोम॑ गाय॑त्रेण॒ छन्द॑सा॒ ऽग्नेः॑ – [ ] 6

TS 3.3.3.3

प्रि॒यं पा॒थो अ॒पी॒हि व॒शी त्वं दे॒व सोम॒ त्रैष्टु॑भेन॒ छन्द॑सेन्द्र॒स्य प्रि॒यं
पा॒थो अ॒पी॒ह्यस्म॑त्सखा॒ त्वं दे॒व सोम॒ जाग॑तेन॒ छन्द॑सा॒ विश्वे॑षां दे॒वानां॑
प्रि॒यं पा॒थो अ॒पी॒ह्या नः॑ प्रा॒ण ए॒तु परा॑वत॒ आ ऽन्तरि॑क्षाद्वि॒स्प॒रि ।
आयुः॑ पृथि॒व्या अ॒ध्यमृ॑तमसि प्रा॒णाय॑ त्वा ॥

इन्द्रा॑ग्नी मे॒ वर्चः॑ कृ॒णुतां॑ ँ॒वर्चः॑ सोमो॒ बृह॑स्पतिः ( ) ।
वर्चो॑ मे॒ विश्वे॑दे॒वा वर्चो॑ मे॒ धत्त॑मश्विना ॥

दध॑न्वे वा॒ यदी॒मनु॑ वोच॒द् ब्र॒ह्मा॒णि वे॒रु तत् ।
परि॑ विश्वा॒नि का॒व्या ने॒मिश्च॒क्र-मि॒वाभ॑वत् ॥ 7

(शक्व॑रीष्व - ग्ने - बृ॒हस्प॑तिः - पञ्च॑वि॒ंशति॑श्च) (A3)

TS 3.3.4.1

ए॒तद्-वा॒ अ॒पां ना॒म॒धेयं॑ गु॒ह्यं ँ॒यदा॑धा॒वा मा॒न्दा॒सु ते शु॒क्र शु॒क्रमा॑
धू॒नोमी॒त्याहा॒पामे॒व ना॒म॒धेये॑न॒ गु॒ह्येन॑ दि॒वो वृ॒ष्टि॒मव॑ रु॒न्धे शु॒क्रं ते
शु॒क्रेण॑ गृ॒ह्णामी॒त्याहै॒तद्-वा॒ अ॒हो रू॒पं ँ॒यद्-रा॒त्रिः सूर्य॑स्य र॒श्मयो॑

वृष्ट्या॑ ई॒शते॑ऽह ए॒व रू॒पेण॑ सूर्य॑स्य र॒श्मिभिर्दि॒वो वृष्टिं॑
 च्याव॑यत्याऽस्मिन्नु॒ग्रा - [ ] 8

TS 3.3.4.2

अ॒चुच्य॑वुरि॒त्याह॑ यथा॒यजुरे॒वैतत् क॑कुह॒ऽरूपं॑ वृ॒षभ॑स्य रोचते
 बृ॒हदि॒त्याहै॒तद्-वा अस्य॑ क॒कुह॒ऽरूपं॑ यद्-वृ॒ष्टी रू॒पेणै॒व वृष्टि॑मव
 रुन्धे॒ यत्ते सो॒मादा॑भ्यं॒ नाम जा॒गृवी॒त्याहै॒ष ह वै ह॒विषा॑ ह॒विर्य॑जति
 यो ऽदा॑भ्यं गृही॒त्वा सो॒माय जु॒होति॒परा॒ वा ए॒तस्याऽऽयुः॑

प्राण ए॒ति - [ ] 9

TS 3.3.4.3

यो ऽ॒ऽशुं॑ गृ॒ह्णात्या॑ नः प्राण ए॒तु परा॒वत॑ इत्या॒हाऽऽयु॑रेव प्राणमा॒त्मन्
 धत्ते॒ ऽमृत॑मसि प्रा॒णाय॑ त्वेति॒ हिर॑ण्यम॒भि व्य॑नित्यमृतं॒ वै हिर॑ण्यमा॒युः
 प्रा॒णोऽमृ॑तेनै॒वाऽऽयु॑रा॒त्मन् धत्ते॒ शत॑मानं॒ भव॑ति श॒तायुः॑ पु॒रुषः॑
 श॒तेन्द्रि॑य आयु॒ष्येवेन्द्रि॑ये प्रति तिष्ठत्य॒प उप॑ स्पृशति भेष॒जं वा
 आपो॑ ( ) भेष॒जमे॒व कुरु॑ते ॥ 10

(उ॒ग्रा - ए॒त्या - प - स्त्री॑णि च) (A4)

TS 3.3.5.1

वा॒युर॑सि प्रा॒णो नाम॑ सवि॒तुराधि॑पत्ये ऽपानं॑ मे दा॒श्चक्षु॑रसि श्रोत्रं
 नाम॑ धातुराधि॑पत्य आयु॑र्मे दा रूप॑मसि वर्णो॑ नाम बृह॒स्पते॑राधि॑पत्ये
 प्रजां॑ मे दा ऋ॒तम॑सि सत्यं॑ नामेन्द्र॒स्याऽऽधि॑पत्ये क्षत्रं॑ मे दा
 भू॒तम॑सि भव्यं॑ नाम पि॒तृणा॑माधि॑पत्ये ऽपा-मोष॑धीनां गर्भं॑ धा ऋ॒तस्य॑
 त्वा व्यो॑मन ऋ॒तस्य॑ - [ ] 11

TS 3.3.5.2

त्वा वि॒भूम॑न ऋ॒तस्य॑ त्वा वि॒धर्म॑ण ऋ॒तस्य॑ त्वा स॒त्याय॑र्तस्य त्वा
 ज्योति॑षे प्रजा॒पति॑ वि॒राज॑मपश्यत् तया भू॒तं च॑ भव्यं चासृ॒जत॑
 तामृ॑षिभ्यस्तिरो ऽदधात् तां ज॒मद॑ग्निस्तपसा ऽपश्यत् तया वै स
 पृ॒श्नीन् कामा॑नसृजत तत् पृ॒श्नीनां॑ पृ॒श्नित्वं॑ यत् पृ॒श्नयो॑ गृह्यन्ते
 पृ॒श्नीने॒व तैः कामा॑न् यज॒मानो॑ऽव रुन्धे वा॒युर॑सि प्रा॒णो - [ ] 12

TS 3.3.5.3

नामेत्या॑ह प्रा॒णापा॑नावेवाव रुन्धे चक्षु॑रसि श्रोत्रं॑ नामेत्या॑हाऽऽयु॑रेवाव
 रुन्धे रूप॑मसि वर्णो॑ नामेत्या॑ह प्र॒जामे॑वाव रुन्ध॒ऋत॑मसि सत्यं॑

नामेत्याह क्षत्रमेवाव रुन्धे भूतमसि भव्यं नामेत्याह पशवो वा
अपामोषधीनां गर्भः पशूनेवा – [ ] 13

TS 3.3.5.4

–व रुन्ध एतावद्–वै पुरुषं परितस्तदेवाव रुन्ध ऋतस्य त्वा व्योमन
इत्याहेयं वा ऋतस्य व्योमेमामेवाभि जयत्यृतस्य त्वा विभूमन
इत्याहान्तरिक्षं वा ऋतस्य विभूमान्तरिक्षमेवाभि जयत्यृतस्य त्वा
विधर्मण इत्याह द्यौर्वा ऋतस्य विधर्म दिवमेवाभि
जयत्यृतस्य– [ ] 14

TS 3.3.5.5

त्वा सत्यायेत्याह दिशो वा ऋतस्य सत्यं दिश एवाभि जयत्यृतस्य
त्वा ज्योतिष इत्याह सुवर्गो वै लोक ऋतस्य ज्योतिः सुवर्गमेव
लोकमभि जयत्येतावन्तो वै देवल्लोकास्तानेवाभि जयति दश सं
पद्यन्ते दशाक्षरा विराडन्नं विराड् विराज्येवान्नाद्ये प्रति तिष्ठति ॥ 15

(व्योमन ऋतस्य – प्राणः – पशूनेव – विधर्म दिवमेवाभि
जयत्यृतस्य – षट्चत्वारिंशच्च) (A5)

TS 3.3.6.1

दे॒वा वै यद्-य॒ज्ञेन॑ ना॒वारु॑न्धत॒ तत् परै॑र॒वारु॑न्धत॒ तत् परा॑णां
 पर॒त्वं य॑त् परे॑ गृ॒ह्यन्ते॑ यदे॒व य॒ज्ञेन॑ ना॒वरु॑न्धे तस्या॒वरु॑द्ध्यै
 यं प्र॒थमं॑ गृ॒ह्णाती॑ममे॒व तेन॑ लो॒कम॑भि जयति॒ यं द्वि॑तीयमन्तरि॒क्षं
 तेन॑ यं तृ॒तीयम॑मुमे॒व तेन॑ लो॒कम॑भि जयति॒ यदे॒ते गृ॒ह्यन्त॑ ए॒षां
 लो॒काना॑मभिजित्या - [ ] 16

TS 3.3.6.2

उत्तरे॑ष्वहस्स्वमु॒तो ऽर्वा॑ञ्चो गृ॒ह्यन्ते॑ ऽभिजित्यै॒वेमां॑ लो॒कान् पुन॑रिमं
 लो॒कं प्र॒त्यव॑रोहन्ति॒ यत् पूर्वे॑ष्वहस्स्वि॒तः परा॑ञ्चो गृ॒ह्यन्ते॑ तस्मा॒दितः॑
 परा॑ञ्च इ॒मे लो॒का यदु॑त्तरे॑ष्वहस्स्वमु॒तो ऽर्वा॑ञ्चो गृ॒ह्यन्ते॑ तस्मा॒दमु॒तो
 ऽर्वा॑ञ्च इ॒मे लो॒कास्तस्मा॑दया॒तयाम्नो॑ लो॒कान् मनु॑ष्या
 उप॑ जीवन्ति ब्र॒ह्मवा॑दिनो॒ वदन्ति॑ कस्मा॒त् स॒त्याद॑द्भ्य ओष॒धयः॑
 सं भव॑न्त्योष॒धयो - [ ] 17

TS 3.3.6.3

मनु॑ष्याणाम॒न्नं प्र॒जाप॑तिं प्र॒जा अनु॑ प्र जायन्त॒ इति॑ परान॒न्विति॑
 ब्रू॒याद्-यद्-गृ॒ह्णात्य॑द्भ्यस्त्वौष॒धीभ्यो॑ गृ॒ह्णामी॑ति॒ तस्मा॑द्भ्य

ओष॑धयः॒ सं भव॑न्ति यद्-गृ॒ह्णात्योष॑धीभ्यस्त्वा प्र॒जाभ्यो॑ गृ॒ह्णामीति॑
तस्मा॑दोष॑धयो मनु॒ष्याणाम॑न्नं यद्-गृ॒ह्णाति प्र॒जाभ्यस्त्वा
प्रजा॑पतये गृ॒ह्णामीति॑ तस्मात् प्रजा॑पतिं प्रजा॒ अनु प्र जा॑यन्ते ॥ 18

(अभिजि॑त्यै - भव॑न्त्योष॑धयो - ऽष्टाच॑त्वारि॒ंशच्च) (A6)

TS 3.3.7.1

प्रजा॑पतिर्दे॒वासुरा॑न सृज॑त तदनु॒ यज्ञोऽसृ॑ज्यत य॒ज्ञं छन्दा॑ँसि
ते विष्व॑ञ्चो व्य॒क्रामन्थ् सोऽसु॑राननु॒ यज्ञोऽपा॑क्रामद्-य॒ज्ञं छन्दा॑ँसि
ते दे॒वा अम॑न्यन्ताऽमी वा इ॒दम॑भूवन्. यद्-वय॑ँ स्म इति॒ ते
प्रजा॑पतिमुपा॒ऽधावन्थ् सोऽब्र॑वीत्-प्रजा॑पतिश्छ॒न्दसां॑ वी॒र्यमा॑दाय
तद्वः॑ प्र दा॒स्यामीति॑ स छ॒न्दसां॑ वी॒र्य - [ ] 19

TS 3.3.7.2

मादा॑य तदे॒भ्यः प्राय॑च्छत् तदनु॒ छन्दा॑ँस्यपा॒ऽक्रामन् छन्दा॑ँसि
य॒ज्ञस्ततो॑ दे॒वा अभ॑वन् परा॒ऽसुरा॑ य ए॒वं छ॒न्दसां॑ वी॒र्यं वेदा॑ऽऽ
श्राव॑याऽस्तु श्रौष॑ङ् यज॒ ये यजा॑महे वषट्का॒रो भव॑त्यात्मना॒ परा॑ऽस्य
भ्रातृ॑व्यो भवति ब्र॒ह्मवा॑दिनो वदन्ति॒ कस्मै॑ क-म॒ध्वर्यु॑रा श्राव॑यतीति
छ॒न्दसां॑ वी॒र्यायेति॑ ब्रूयादे॒तद् वै - [ ] 20

TS 3.3.7.3

छन्द॑सां वी॒र्य॑मा श्राव॒यास्तु॑ श्रौष॒ङ् यज॑ ये यजामहे वषट्कारो
य एवं वे॒द सवी॑र्यैरेव छन्दो॑भिरर्चति यत् किं चार्चति॑ यदिन्द्रो
वृ॒त्र-मह॑न्नमेद्ध्यं तद्-यद्-यती॑नपावपदमेद्ध्यं तदथ कस्मादैन्द्रो
यज्ञ॑ आ सञ्स्था॑तो-रित्याहु-रिन्द्र॑स्य वा एषा यज्ञि॑या तनूर्यद्-
यज्ञ॑स्तामेव तद् ( ) यज॑न्ति य एवं वे॒दोपै॑नं यज्ञो॑ नमति ॥ 21

(छन्द॑सां वी॒र्य॑ - वा - ए॒व त - द॒ष्टौ च॑) (A7)

TS 3.3.8.1

आयु॑र्दा अग्ने॑ हवि॒षो जुषा॑णो घृत॑प्रतीको घृतयो॑निरेधि ।
घृतं॑ पी॒त्वा मधु॑चारु गव्यं॑ पि॒तेव॑पु॒त्रम॑भि रक्षतादिमं ॥
आ वृश्च्य॑ते वा ए॒तद्-यज॑मानोऽग्नि॒भ्यां यदे॑नयोः
शृ॒तंकृ॑त्याथान्यत्रा-वभृ॑थ-मवै॒त्यायु॑र्दा अग्ने॑ हवि॒षो जुषा॑ण
इत्य॑वभृ॒थमवै॑ष्यन् जुहु॒यादाहु॑त्यैवैनौ शम॑यति नाऽऽर्ति॒माच्छ॑ति
यज॑मानो यत् कु॒सीद॑ - [ ] 22

TS 3.3.8.2

मप्र॑ती॒त्तं म॒यि ये॑न॒ यम॑स्य॒ ब॒लि॒ना च॑रामि ।
 इ॒है॒व सन्॑ नि॒रव॑दये॒ तदे॒तत् तद॑ग्ने॒ अनृ॑णो भवामि ।
 विश्व॑लोप॒ विश्व॑दा॒वस्य॑ त्वा ऽऽस॑ञ्जु॒होम्य॑ग्धादे॒को ऽहु॑तादे॒कः
 सम॑सनादे॒कः ।
 तेनः॑ कृ॒ण्वन्तु॑ भेष॒जं सदः॑ सहो॒ वरे॑ण्यं ॥
 अ॒यं नो॑ नभ॒सा पु॒रः स॒स्फा॒नो अ॒भि र॑क्षतु ।
 गृ॒हाणा॒-म॑स॒मर्त्यै॑ ब॒हवो॑ नो गृ॒हा अ॑सन् ॥
 स त्व॒न्नो - [ ] 23

TS 3.3.8.3

नभ॑सस्प॒त ऊ॒र्जं नो॑ धेहि॒ भद्र॑या ॥
 पु॒नर्नो॑ नष्ट॒मा कृ॑धि पु॒नर्नो॑ रयि॒मा कृ॑धि ॥
 दे॒व स॒स्फा॒न सह॑स्रपोष॒स्येशि॑षे स नो॑ रा॒स्वाज्या॑नि॒राय॑स्पोषं
 सु॒वीर्यं॑ सँव॒त्सरी॑णा॒स्वस्ति॑ ॥
 अ॒ग्नि॒र्वा॒व य॒म इ॒यं य॒मी कु॑सीदं॒ वा ए॒तद्-य॒मस्य॑ यज॒मान॑ आ द॒त्ते
 यदो॑षधीभिर्वेदि॒ स्तृ॑णाति॒ यद॑नुपौष्य प्रया॒याद् ग्री॑वबद्ध॒मेन॑-[ ] 24

TS 3.3.8.4

ममुष्मिन् ँलोके नेनीयेरन् यत् कुसीदमप्रतीत्तं मयीत्युपौषतीहैव
सन् यमं कुसीदं निरवदायानृणः सुवर्गं लोकमेतियदि मिश्रमिव
चरेदञ्जलिना सक्तून् प्रदाव्य जुहुयादेष वा अग्निर्वैश्वानरो यत्
प्रदाव्यः स एवैनं स्वदयत्यह्नां विधान्या-मेकाष्टकायामपूपं
चतुश्शरावं पक्त्वा प्रातरेतेन कक्षमुपौषेद्यदि - [ ] 25

TS 3.3.8.5

दहति पुण्यसमं भवति यदि न दहति पापसममेतेन ह स्म वा ऋषयः
पुरा विज्ञानेन दीर्घसत्रमुप यन्ति यो वा उपद्रष्टार-मुपश्रोतार-
मनुख्यातारं विद्वान् यजते सममुष्मिन् लोक इष्टापूर्तेन
गच्छतेऽग्निर्वा उपद्रष्टा वायु-रुपश्रोता ऽऽदित्योऽनुख्याता तान् य
एवं विद्वान् यजते सममुष्मिन् लोक इष्टापूर्तेन गच्छते ऽयं
नो नभसा पुर - [ ] 26

TS 3.3.8.6

इत्याहाग्निर्वै नभसा पुरोऽग्निमेव तदाहैतन्मै गोपायेति स त्वं नो
नभसस्पत इत्याह वायुर्वै नभसस्पतिर्वायुमेव तदाहैतन्मै गोपायेति

दे॒व॒ स॒॒स्फा॒ने॒त्याहा॒सौ वा आ॒दि॒त्यो दे॒वः स॒॒स्फा॒न आ॒दि॒त्यमे॒व
तदा॑ है॒तन्मे गो॒पाये॑ति ॥ 27

(कु॒सी॒दं - त्वं न - ए॒न - मो॒षेद्यदि॑ - पु॒र - आ॒दि॒त्यमे॒व तदा॑ है॒
तन्मे गो॒पाये॑ति) (A8)

TS 3.3.9.1

ए॒तं यु॒वानं॑ परि॒ वो द॑दामि ते॒न क्री॑डन्तीश्चरत प्रि॒येण॑ ।
मा नः॑ शा॒प्त ज॒नुषा॑ सु॒भागा रा॒यस्पो॑षेण॒ समि॑षा म॒देम॑ ॥
नमो॑ म॒हिम्न॒ उत॑ चक्षु॒षे ते म॑रुतां पि॒तस्त॑दहं गृ॒णामि॑ ।
अनु॑ म॒न्यस्व॑ सु॒यजा॑ य॒जाम जु॑ष्टं दे॒वाना॑मि॒दम॑स्तु ह॒व्यं ॥
दे॒वाना॑मेष॒ उप॑नाह आ॒सीद॑पां गर्भ॒ ओष॑धीषु न्य॒क्तः ।
सोम॑स्य द्र॒प्सम॑वृणीत पू॒षा - [ ] 28

TS 3.3.9.2

बृ॒हन्न॑द्रि॒रभव॑त् तदे॒षां ॥
पि॒ता व॒थ्सा॒नां पति॑-र॒घ्निया॒ना-मथो॑ पि॒ता म॒हतां॑ गर्ग॒राणां॑ ।
व॒थ्सो ज॒रायु॑ प्रति॒धुक् पी॒यूष॑ आ॒मिक्षा॑ म॒स्तु घृ॒तम॑स्य रे॒तः ॥
त्वां गा॒वोऽवृ॑णत रा॒ज्याय॑ त्वा॒ हव॑न्त म॒रुतः॑ स्व॒र्काः ।

व॒र्ष्मन् क्ष॒त्रस्य॑ क॒कुभि॑ शि॒श्रिया॒णस्ततो॑ न उ॒ग्रो वि॑ भ॒जा व॒सूनि॑ ॥

व्य॒द्धेन॑ वा ए॒ष प॒शुना॑ यज॒ते यस्यै॒तानि॑ न क्रि॒यन्त॑ ए॒ष ( )

ह त्वै॑ समृद्धेन यज॒ते यस्यै॒तानि॑ क्रि॒यन्ते॑ ॥ 29

(पू॒षा - क्रि॒यन्त॑ ए॒षो - ऽष्टौ च॑) (A9)

TS 3.3.10.1

सू॒र्यो दे॒वो दि॒विषद्भ्यो॑ धा॒ता क्ष॒त्राय॑ वा॒युः प्र॒जाभ्यः॑ ।

बृ॒हस्प॑तिस्त्वा प्र॒जाप॑तये ज्योति॒ष्मतीं॑ जुहोतु ॥

यस्या॑स्ते ह॒रितो॑ गर्भो॒ऽथो योनि॑र्. हि॒रण्ययी॑ ।

अ॒ङ्गान्य॑हु॒ता यस्यै॑ तां दे॒वैः सम॑जीगमं ॥

आ॒ वर्त॑न वर्तय नि॒ निव॑र्तन वर्तयेन्द्र॑ न॒र्दबु॑द ।

भू॒म्याश्च॑तस्रः प्र॒दिश॑स्ताभि॒रा वर्त॑या पुनः ॥

वि ते॑ भि॒नद्भि॑ त॒करीं॑ वि॒ योनिं॑ वि॒ गवी॑न्यौ ।

वि - [ ] 30

TS 3.3.10.2

मा॒तरं॑ च पु॒त्रं च॒ वि गर्भं॑ च ज॒रायु॑ च ॥

ब॒हिस्ते॑ अस्तु बा॒लिति॑ ॥

उ॒रुद्र॑प्सो वि॒श्वरू॑प इ॒न्दुः प॑व॒मानो॑ धी॒र आ॑नञ्ज गर्भं॑ ॥

ए॒कप॑दी द्वि॒पदी॑ त्रि॒पदी॑ चतु॑ष्पदी पञ्च॑पदी षट्प॑दी

स॒प्तप॑द्यष्टा॒पदी॑ भु॒वना॑ ऽनु प्रथ॒ता॒ स्वाहा॑ ॥

म॒ही द्यौः पृ॑थि॒वी च॒ न इ॒मं य॑ज्ञं मि॒मिक्ष॑तां ।

पि॒पृता॑न्नो भरी॒मभिः॑ ॥ 31

(ग॒वि॒न्यौ वि॑ – चतु॑श्चत्वारि॒ंशच्च॑) (A10)

TS 3.3.11.1

इ॒दं वा॑-मा॒स्ये ह॒विः प्रि॒यमि॑न्द्राबृहस्पती ।

उ॒क्तं म॑दश्च शस्यते ॥

अ॒यं वा॑ परि॒ षि॑च्यते सोम॑इन्द्राबृहस्पती ।

चा॒रु॒र्मदा॑य पी॒तये॑ ॥

अ॒स्मे इ॑न्द्राबृहस्पती रयिं॑ ध॒त्तं श॑त॒ग्वि॒नं ॥

अ॒श्वाव॑न्तं सह॒स्रि॒णं ॥

बृहस्पतिर्नः॑ परि॑ पातु॑ पश्चा-दुतो॑त्त-रस्मा॑दध-राद॑घायोः ।

इन्द्रः॑ पुरस्ता॑दुत॑ मद्ध्यतो॑ नः सखा॑ सखि॑भ्यो वरि॑वः कृ॒णोतु॑ ॥

वि ते॑ विष्व॒ग्वातजू॑तासो अग्ने॑ भामा॒सः - [ ] 32

TS 3.3.11.2

शु॒चे शु॒चयश्च॑रन्ति ।

तुवि॒म्रक्षा॑सो दि॒व्या नव॑ग्वा वना॑ वनन्ति॑ धृष॒ता रुज॑न्तः ॥

त्वा॒मग्ने॑ मा॒नुषी॑रीडते॒ विशो॑ हो॒त्रावि॑दं वि॒विचि॑ र॒त्नधा॑तमं ।

गुहा॑ सन्त॑ सु॒भग वि॒श्वदर्श॑तं तु विष्म॒णस॑ सु॒यजं॑ घृ॒तश्रि॑यं ॥

धा॒ता द॑दातु॒ नो र॒यिमी॑शा॒नो जग॑तस्पतिः ।

स नः॑ पू॒र्णेन॑ वाव॒नत् ॥

धा॒ता प्र॒जाया॑ उ॒त रा॒य ई॒शे धा॑तेदं वि॒श्वं भु॑वनं ज॒जान॑ ।

धा॒ता पु॒त्रं य॑जमा॒नाय॑ दा॒ता - [ ] 33

TS 3.3.11.3

तस्मा॑ उ ह॒व्यं घृ॒तव॑द्विधे॒म ॥

धा॒ता द॑दातु॒ नो र॒यिं प्रा॒चीं जी॒वातु॑मक्षि॒तां ।

व॒यं दे॒वस्य॑ धी॒महि॑ सु॒मति॑ꣳ स॒त्यरा॑धसः ॥
 धा॒ता द॑दातु दा॒शुषे॑ वसू॒नि प्र॒जाका॑माय मी॒ढुषे॑ दुरो॒णे ।
 तस्मै॑ दे॒वा अ॒मृताः॑ सं व्य॑यन्तां वि॒श्वे दे॒वासो॑ अ॒दितिः॑ स॒जोषाः॑ ॥
 अनु॑ नोऽद्याऽनु॒मतिर्य॑ज्ञं दे॒वेषु॑ म॒न्यतां॑ ।
 अ॒ग्निश्च॑ ह॒व्यवा॑हनो भ॒वतां॑ दा॒शुषे॑ म॒यः ॥
 अ॒न्विद॑नुमते त्वं – [ ] 34

TS 3.3.11.4

म॒न्यासै॑ शञ्च॒नः कृ॑धि ।
 क्र॒त्वे द॑क्षाय नो हि॒नु प्र ण॑ आयूꣳषि ता॒रिषः॑ ॥
 अनु॑ म॒न्यता-म॑नुम॒न्यमा॑ना प्र॒जाव॑न्तꣳ र॒यिम॑क्षीयमाणं ।
 तस्यै॑ व॒यꣳ हे॒डसि॑ मा ऽपि॑ भू॒म सा नो॑ दे॒वी सु॒हवा॑ शर्म॒ यच्छ॑तु ॥
 यस्या॑मिदं प्र॒दिशि॑ यद्वि॒रोच॑तेऽनु॒मतिं॑ प्र॒ति भू॑षन्त्या॒यवः॑ ।
 यस्या॑ उ॒पस्थ॑ उ॒र्वन्त॑रि॒क्षꣳ सा नो॑ दे॒वी सु॒हवा॑
 शर्म॒ यच्छ॑तु ॥ 35

TS 3.3.11.5

रा॒काम॒ह॒ सु॒हवा॒ सु॒ष्टुती॑ हु॒वे शृ॒णोतु॑ नः सु॒भगा॒ बो॒धतु॑ त्मना॑ ।
 सी॒व्यत्व॑पः सू॒च्याऽच्छि॑द्यमानया ददातु वी॒र॒ श॒तदा॑यमु॒क्थ्यं ॥
 यास्ते॑ राके सु॒मतयः॑ सु॒पेश॑सो याभि॒र्ददा॑सि दा॒शुषे॑ वसू॒नि ।
 ताभि॑र्नो अ॒द्य सु॒मना॑ उ॒पाग॑हि स॒हस्र॑पोष॒ सु॒भगे॑ ररा॒णा ॥
 सि॒नीवा॑लि >¹, या सु॒पाणिः॑ >² ॥
 कु॒हू॒मह॒ सु॒भगां॑ वि॒द्वना॑पसमस्मिन्. य॒ज्ञे सु॒हवां॑ जो॒हवी॑मि ।
 सा नो॑ ददातु श्रव॑णं ( ) पि॒तृणां॑ तस्यास्ते देवि ह॒विषा॑ वि॒धेम ॥
 कु॒हू-दे॒वाना॑म॒मृत॑स्य पत्नी ह॒व्या नो॑ अ॒स्य ह॒विषा॑श्चिकेतु ।
 सं दा॒शुषे॑ कि॒रतु॑ भूरि॑ वा॒म॒ रा॒यस्पोषं॑ चि॒कितु॑षे दधातु ॥ 36
 (भा॒मा॒सो - दा॒ता - त्व - म॒न्तरि॑क्ष॒ सा नो॑ दे॒वी सु॒हवा॒ शर्म॑
 यच्छतु॑ - श्रव॑णं - चतु॑र्वि॒ंशति॑श्च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(अ॒ग्ने॑ ते॒ज॒स्वि॒न् - वा॒यु - र्व॒स॒व - स्त॒वै॒त॒द्वा अ॒पां - वा॒यु॒र॒सि॑
प्रा॒णो॒ नाम॑ - दे॒वा वै य॒द्य॒ज्ञे॒न न - प्र॒जा॒प॒ति दे॒वा॒सु॒रा - ना॒यु॒र्दा -
ए॒तं वा॒न॒ - सूर्यो॑ दे॒व - इ॒दं वा॒ - मे॒का॒द॒श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(अ॒ग्ने॑ ते॒ज॒स्वि॒न् - वा॒यु॒र॒सि॑ - छ॒न्द॒सां वा॒र्यं॑ - मा॒तर॒ञ्च -
ष॒ट्त्रिं॑शत्)

First and Last Padam of Third Prasnam of Kandam 3 :-

(अ॒ग्ने॑ ते॒ज॒स्वि॒ - श्रि॒कि॒तु॒षे द॒धातु॑)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां तृतीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

3.3.1 Appendix

3.3.11.5 – सिनी॑वालि > ¹, या सु॑पाणिः > ²

सिनी॑वालि पृथु॑ष्टुके॒ या दे॒वाना॑मसि॒ स्वसा॑ ॥

जुष॑स्व ह॒व्य माहु॑तं प्र॒जां दे॒वि दिदि॑द्धि नः ॥

या सु॑पाणिः स्व॒ङ्गुरिः सु॒षूमा॑ बहु॒सूवरी॑ ।

तस्यै॑ वि॒श्व॒न्नियै॑ ह॒विः सिनी॑वा॒ल्यै जु॑होतन ॥

(Appearing in TS- 3.1.11.4)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

3.4 तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टिहोमाभिधानं

TS 3.4.1.1

वि वा ए॒तस्य॑ य॒ज्ञ ऋ॑द्ध्यते यस्य॑ ह॒विर॑तिरिच्यते॒ सूर्यो॑ दे॒वो
दि॒विष॑द्भ्य इत्याह॒ बृह॑स्पतिना चै॒वास्य॑ प्र॒जाप॑तिना च य॒ज्ञस्य॑
व्यृ॒द्धम॑पि वपति॒ रक्षा॑ँसि वा ए॒तत् प॑शुँ सचन्ते॒ यदे॑कदे॒वत्य॑
आल॑ब्धो भू॒यान् भ॑वति॒ यस्या॑स्ते हरि॒तो गर्भ॑ इत्याह॒ देव॑त्रै॒वैनानां॑
गम॑यति॒ रक्ष॑सामप॒हत्या॑ आ वर्त॑न वर्त॒येत्याह॑ – [ ] 1

TS 3.4.1.2

ब्र॒ह्मणै॒वैन॑मा वर्त॑यति॒ वि ते॑ भि॒नन्नि॑ त॒करी॑मित्याह॒
यथा॑य॒जुरे॒वैत॑दुरु॒द्रप्सो॑ वि॒श्वरूप॑ इ॒न्दुरि॑त्याह॒ प्र॒जा वै प॑शव॒ इन्दुः॑
प्र॒जयै॒वैनं॑ प॒शुभिः॑ स॒मर्द्ध॑यति॒ दिवं॑ वै य॒ज्ञस्य॑ व्यृ॒द्धं ग॑च्छति
पृ॒थि॒वीम॑तिरिक्तं॒ तद्-य॑न्न श॒मये॒दार्ति॑मा॒र्च्छेद्-य॑ज॒मानो॑ म॒ही द्यौः॑
पृ॒थि॒वीच॑ न इत्या – [ ] 2

TS 3.4.1.3

ह॒ द्या॒वापृ॒थि॒वीभ्या॑मे॒व य॒ज्ञस्य॑ व्यृ॒द्धं चाति॑रिक्तं च शमयति
 नाऽऽति॑मा॒र्च्छति॑ यज॒मानो॑ भस्म॒ना ऽभि॑ समू॒हति॑ स्व॒गाकृ॑त्या अथो
 अ॒नयो॒र्वा ए॒ष गर्भो॑ऽनयो॒रेवैनं॑ दधाति॒ यद॒वद्वे॑दति॒ तद् रे॑चयेद्
 यन्नाव॒द्येत् प॒शो॒राल॑ब्धस्य॒ नाव॑द्येत् पु॒रस्ता॑न्नाभ्या
 अ॒न्यद॒वद्वे॑-दु॒परि॑ष्टाद॒न्यत् पु॒रस्ता॑द् वै नाभ्यै - [ ] 3

TS 3.4.1.4

प्रा॒ण उ॒परि॑ष्टाद॒पानो॑ या॒वाने॒व प॒शुस्त॑स्याव॒ द्यति॑ वि॒ष्णवे॑ शि॒पिवि॑ष्टाय
 जुहोति॒ यद्-वै य॒ज्ञस्या॑तिरिच्यते॒ यः प॒शोर्भू॑मा या पु॒ष्टिस्तद्-वि॑ष्णुः
 शि॒पिवि॑ष्टो ऽति॒रिक्त॑ ए॒वाति॑रिक्तं दधात्यतिरिक्तस्य शान्त्या
 अ॒ष्टाप्रू॒ङ्ढिर॑ण्यं दक्षि॒णाऽष्टा॑पदी ह्येषा ऽऽत्मा नवमः प॒शो॒राप्या॑
 अ॒न्तर॑को॒श उ॒ष्णी॒षेणा॑ऽवि॒ष्टितं॑ भवत्ये॒वमि॑व हि प॒शुरु॑ल्बमि॒व ( )
 च॒र्म॑व मा॒समि॑वा॒स्थी॒व या॒वाने॒व प॒शु-स्त॑-मा॒प्त्वाऽव॑ रु॒न्धेय॑स्यैषा
 य॒ज्ञे प्रा॑यश्चि॒त्तिः क्रि॒यत॑ इ॒ष्ट्वा व॑सीयान् भवति ॥ 4

(व॒र्तय॑त्याह-न इति-वै नाभ्या-उल्बमि॒वै-क॑वि॒शति॑श्च) (A1)

TS 3.4.2.1

आ वा॒यो भू॒ष शु॒चि॒पा उप॑ नः सह॒स्रं ते नि॒युतो॑ वि॒श्ववा॑र ।
 उ॒पो ते अ॒न्धो म॒द्य-म॒यामि॑ यस्य दे॒व द॒धिषे॑ ॥
 आ॒कू॒त्यै त्वा का॒माय॑ त्वा स॒मृ॒धे त्वा कि॒क्कि॒टा ते मनः॑ प्र॒जाप॑तये
 स्वाहा॑ कि॒क्कि॒टा ते प्रा॒णं वा॒यवे॑ स्वाहा॑ कि॒क्कि॒टा ते चक्षुः॑ सू॒र्याय॑
 स्वाहा॑ कि॒क्कि॒टा ते श्रो॒त्रं द्या॒वापृ॑थि॒वीभ्या॑ स्वाहा॑ कि॒क्कि॒टा ते
 वाच॑ सर॒स्वत्यै॑ स्वाहा- [ ] 5

TS 3.4.2.2

त्वं तु॒रीया॑ व॒शिनी॑ व॒शाऽसि॑ स॒कृद् यत् त्वा मन॑सा गर्भ आ ऽश॑यत् ।
 व॒शा त्वं व॒शिनी॑ गच्छ दे॒वान्थ-स॒त्याः सन्तु॑ यज॒मान॑स्य का॒माः ॥
 अ॒जा ऽसि॑ रयि॒ष्ठा पृ॑थि॒व्या सी॒दोर्द्ध्वाऽन्तरि॑क्षमु॒प तिष्ठ॑स्व दि॒वि ते
 बृ॒हद् भाः ॥

तन्तुं त॒न्वन् रज॑सो भा॒नुम॑न्विहि ज्योति॑ष्मतः प॒थो रक्ष॑ धि॒या कृ॑तान् ॥
 अ॒नु॒ल्ब॒णं व॑यत जो॒गुवा॑-म॒पो म॒नु ( ) भ॑व **जन॒या** दै॒व्यं ज॒नं ॥
 मन॑सो ह॒विर॑सि प्र॒जाप॑तेर्व॒र्णो गा॒त्राणां॑ ते गा॒त्रभा॑जो भू॒यास्म ॥ 6

(सर॒स्वत्यै॑ स्वाहा - म॒नु - स्त्रयो॑दश च) (A2)

TS 3.4.3.1

इ॒मे वै स॒हाऽऽस्तां॑ ते वा॒युर्व्य॑वात् ते गर्भ॑मदधातां त॒ꣳ सोमः॑
 प्रा॒ज॒न॒य॒-द॒ग्नि॒र॒ग्र॒स॒त स ए॒तं प्र॒जा॒प॒ति॒रा॒ग्ने॒य-म॒ष्टाक॑पालमपश्यत् तं
 नि॒र॒व॒प॒त् तेनै॒वैना॑म॒ग्नेर॒धि नि॒र॒क्री॒णात् तस्मा॑दप्यन्यदे॒वत्या॑मा॒ल॒भ॒मान
 आ॒ग्ने॒य॒म॒ष्टाक॑पालं पु॒रस्ता॑न्निर्व॒पेद॒ग्ने-रे॒वैना॑म॒धि
 नि॒ष्क्री॑याऽऽल॒भ॒ते यद् - [ ] 7

TS 3.4.3.2

वा॒युर्व्य॑वात् तस्मा॑द्-वा॒य॒व्या॑ यदि॒मे गर्भ॑मदधातां तस्मा॑द्-
 द्यावा॑पृथि॒व्या यथ् सोमः॑ प्रा॒ज॒न॒य॒द॒ग्नि॒र॒ग्र॒स॒त तस्मा॑दग्नी॒षोमी॒या
 यद॒नयो॑र्वि॒य॒त्योर्वा॒गव॑दत् तस्मा॑थ् सा॒र॒स्व॒ती यत् प्र॒जा॒प॒ति॒रा॒ग्नेर॒धि
 नि॒र॒क्री॒णात् तस्मा॑त् प्रा॒जा॒प॒त्या सा वा ए॒षा स॑र्वदे॒वत्या॑ यद॒जा व॒शा
 वा॒य॒व्या॒मा ल॑भेत भू॒ति॒का॒मो वा॒युर्वै क्षे॑पिष्ठा दे॒वता॑ वा॒युमे॒व
 स्वेन॑- [ ] 8

TS 3.4.3.3

भा॒ग॒धे॒ये॒नोप॑ धावति स ए॒वैनं॑ भू॒तिं ग॑मयति द्यावा॑पृथि॒व्या॒मा ल॑भेत
 कृ॒ष॒मा॒णः प्र॑तिष्ठाका॒मो दि॒व ए॒वास्मै॑ पर्ज॒न्यो व॑र्षति व्य॒स्यामो॑ष॒धयो

रो॒हन्ति॑ स॒मर्द्धु॑कमस्य स॒स्यं भ॑वत्यग्नी॒षोमी॒यामा ल॑भेत॒ यः
 का॒मये॑ता॒न्नवा॒नन्ना॑दः स्या॒मित्य॒ग्निनै॒वान्न॑मव रुन्धे
 सो॒मेना॒न्नाद्य॑-म॒न्नवा॒नेवा॒न्नादो॑ भवति सार॒स्वती॒मा ल॑भेत॒ य - [ ] 9

TS 3.4.3.4

ई॒श्वरो॑ वा॒चो व॑दि॒तोः सन् वा॒चं न॑वदेद्-वा॒ग्वै सर॑स्वती सर॒स्वतीमे॒व
 स्वेन॑ भा॒गधे॒येनो॑प धावति सैवा॒स्मिन् वा॒चं द॑धाति प्रा॒जाप॑त्यामा
 ल॑भेत॒ यः का॒मये॑ता॒नभि॒जित॑म॒भि ज॑ये॒यमि॑ति प्र॒जाप॑तिः सर्वा॑ दे॒वता॑
 दे॒वता॑भि-रे॒वान॑भि॒जित॑म॒भि ज॑यति वा॒यव्य॑योपाकरोति
 वा॒योरे॒वैना॑मव॒रुद्ध्या॑ ऽऽल॑भत आ॒कूत्यै॑ त्वा॒ कामा॑य त्वे - [ ] 10

TS 3.4.3.5

त्या॒ह य॒थाय॒जुरे॒वैतत् कि॑क्किटा॒कारं जु॑होति कि॒क्किटा॒कारेण॑ वै ग्रा॒म्याः
 प॒शवो॑ रमन्ते प्रा॒ऽऽर॒ण्याः प॑तन्ति यत् कि॒क्किटा॒कारं जु॑होति
 ग्रा॒म्याणां॑ प॒शूनां॑ धृ॒त्यै पर्य॑ग्नौ क्रि॒यमा॑णे जु॒होति जी॑वन्तीमे॒वैनां॑
 सु॒वर्गं लो॒कं ग॑मयति त्वं तु॒रीया॑ व॒शिनी॑ व॒शाऽसी॑त्याह दे॒वत्रै॒वैनां॑
 ग॑मयति स॒त्याः स॒न्तु य॑ज॒मान॑स्य॒ कामा॑ इत्या॒हैष वै का॑मो - [ ] 11

TS 3.4.3.6

यज॑मानस्य॑ यद॑नार्त॑ उ॒दृचं॑ गच्छ॑ति तस्मा॑दे॒वमा॑हाऽजाऽसि॑
रयि॑ष्ठेत्या॒हैष्वे॑वैनां॑ लो॒केषु॑ प्रति॑ ष्ठापयति॑ दि॒वि ते॑ बृ॒हद् भा॑ इत्या॒ह
सुव॑र्ग ए॒वास्मै॑ लो॒के ज्योति॑र् दधाति॒ तन्तुं॑ तन्वन् रज॑सो
भानु॑मन्विहीत्या॒हेमा॑-ने॒वास्मै॑ लो॒कान् ज्योति॑ष्मतः करोत्यनु॒ल्बणं॑
ँव॑यत॒ जोगु॑वा-मप॒ इत्या॑-[ ] 12

TS 3.4.3.7

-ह॒ यदे॒व य॒ज्ञ उ॒ल्बणं॑ क्रि॒यते॒ तस्यै॒वैषा॑ शा॒न्तिर्मनु॑र्भव
जनया॑ दै॒व्यं ज॒नमि॑त्या॒ह मा॒नव्यो॑ वै प्र॒जास्ता॑ ए॒वाऽऽद्याः॑
कुरु॑ते॒ मन॑सो ह॒विरसी॑त्या॒ह स्व॒गाकृ॑त्यै गा॒त्राणां॑ ते गा॒त्रभा॑जो
भूया॑स्मेत्या॒हाऽऽशि॑षमे॒वैता॑मा शा॒स्ते तस्यै॒ वा ए॒तस्या॑
एक॑मे॒वादे॑वय॒जनं॑ य॒दाल॑ब्धायाम॒भ्रो - [ ] 13

TS 3.4.3.8

भव॑ति य॒दाल॑ब्धायाम॒भ्रः स्या॑द॒प्सु वा॑प्र॒वेशये॑त् सर्वाँ॑ वा
प्रा॒ञ्जीया॑द् य॒दप्सु॑ प्र॒वेशये॑द् य॒ज्ञवे॑शसं॒ कुर्या॑त् सर्वा॑मे॒व
प्रा॒ञ्जीया॑दिन्द्रि॒यमे॒वाऽऽत्म॑न् ध॒त्ते सा॑ वा ए॒षा त्र॑या॒णामे॒वावरु॑द्धा

सँव॒थ्स॒रस॒दः स॒हस्र॒याजि॒नो गृ॒हमे॒धि॒नस्त ए॒वैत॒या

यजे॒रन् तेषा॑मे॒वैषा ऽऽप्ता ॥ 14

(यथ् – स्वेन॑ – सार॒स्वती॑मा ल॒भेत॑ यः – कामा॑य त्वा – कामो –

ऽप॒ इत्य॑ – भ्रो – द्विच॒त्वारि॑ञ्शच्च) (A3)

TS 3.4.4.1

चि॒तं च॒ चि॒त्तिश्चा॑ऽऽकू॒तं चा॑ऽऽकू॒तिश्च॒ वि॒ज्ञा॒तं च॒ वि॒ज्ञा॒नं च॒

म॒नश्च॒ श॒क्वरी॑श्च॒ द॒र्शश्च॒ पू॒र्णमा॑सश्च॒ बृ॒हच्च॑ रथ॒न्तरं॑ च॒

प्र॒जाप॑ति॒र्जया॑नि॒न्द्राय॑ वृ॒ष्णो प्रा॑यच्छदु॒ग्रः पृ॒त॒नाज्ये॑षु तस्मै॒ विशः॑

स-म॑नमन्त॒ सर्वाः॑ स उ॒ग्रः स॒हि ह॒व्यो ब॒भूव॑दे॒वासु॒राः सँय॑त्ता

आ॒सन्थ् स इ॒न्द्रः प्र॒जाप॑तिमुपा॒ऽ ( ) धा॒वत् तस्मा॑ ए॒ताञ्ज॑यान्

प्रा॑यच्छत् तान॒जुहो॑त् ततो॒ वै दे॒वा अ॒सुरा॑नजयन्. यद॒जय॑न् तज्ज॒यानां॑

जय॑त्वञ् स्प॒र्द्ध॑माने॒नैते हो॑त॒व्या जय॑त्ये॒व तां पृ॑त॒नां ॥ 15

(उप॑ – पञ्च॒वि॑ञ्शतिश्च) (A4)

TS 3.4.5.1

अ॒ग्नि॒भू॒ताना॑मधि॒पतिः॑ स मा॑ ऽव॒त्विन्द्रो॑ ज्ये॒ष्ठानां॑ ँ॒यमः॑ पृ॒थि॒व्या
वा॒युर॒न्तरि॑क्षस्य॒ सूर्यो॑ दि॒वश्च॒न्द्रमा॑ नक्ष॒त्राणां॑ बृ॒हस्प॑तिर्ब्रह्म॒णो
मि॒त्रः स॒त्यानां॑ ँ॒वरु॑णो॒ऽपां॑ स॒मुद्रः॑ स्रो॒त्याना॑मन्नं
साम्रा॑ज्याना॒मधि॒पति॑ तन्मा॑ ऽव॒तु सोम॑ ओष॒धीनां॑ स॒विता॑ प्र॒स॒वानां॑
रु॒द्रः प॑शूनां त्वष्टा रूपाणां विष्णुः पर्व॒तानां॑ म॒रुतो॑
ग॒णाना॑मधि॒पत॑यस्ते मा॒ऽव॒न्तु पि॑तरः पि॒ताम॑हाः प॒रे ऽव॑रे ( )
तता॑-स्ततामहा इ॒ह मा॑ ऽव॒त ।

अ॒स्मिन् ब्र॑ह्मन् अ॒स्मिन् क्ष॒त्रे॒ऽस्यामा॑शिष्यस्यां पु॒रो॒धाया॑म॒स्मिन्
क॒र्मन् न॒स्यां दे॒वहू॑त्यां ॥ 16 (अ॒व॒रे - स॒प्तद॑श च) (A5)

TS 3.4.6.1

दे॒वा वै यद् यज्ञे॑ ऽकु॒र्वत॑ तद॒सुरा॑ अकु॒र्वत॑ ते दे॒वा
ए॒तान॑भ्याता॒नान॑पश्यन् तान॒भ्यात॑न्वत यद् दे॒वानां॑ क॒र्मा॒ऽऽसी॑दार्द्ध्यत
तद् यद॒सुरा॑णां न तदार्द्ध्यत येन क॒र्म॒णेश्च॑र्सेत् तत्र हो॒तव्या॑ ऋ॒द्ध॒नोत्ये॒व
तेन॑ क॒र्म॒णा यद्वि॑श्चे दे॒वाः स॒मभ॑रन् तस्मा॑द॒भ्याता॑ना वैश्चदे॒वाय॑त्-
प्र॒जाप॑तिर्ज॒यान् प्रा॑यच्छत् तस्मा॒ज्जयाः॑ प्रा॒जाप॑त्या - [ ] 17

TS 3.4.6.2

यद्-राष्ट्रभृद्भी राष्ट्रमाऽददत् तद्-राष्ट्रभृतां राष्ट्रभृत्त्वं ते देवा
 अभ्यातानैरसुरानभ्यातन्वत् जयै-रजयन् राष्ट्रभृद्भी राष्ट्रमाऽददत्
 यद्-देवा अभ्याता-नैरसुरानभ्यातन्वत् तदभ्यातानानामभ्यातानत्वं
 यज्जयैरजयन् तज्जयानां जयत्वं यद्-राष्ट्रभृद्भी राष्ट्रमाऽददत्
 तद्-राष्ट्रभृतां राष्ट्रभृत्त्वं ततो देवा अभवन् पराऽसुरा यो
 भ्रातृव्यवान्थ स्याथ स ( ) एतान् जुहुयादभ्यातानैरेव
 भ्रातृव्यानभ्यातनुते जयैर्जयति राष्ट्रभृद्भी राष्ट्रमा दत्ते भवत्यात्मना
 पराऽस्य भ्रातृव्यो भवति ॥ 18 (प्राजापत्याः-सोऽष्टा दश च) (A6)

TS 3.4.7.1

ऋताषाड् ऋतधामाऽग्नि-गन्धर्वस्त-स्यौषधयोऽप्सरस ऊर्जो नाम
 स इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु ता इदं ब्रह्म क्षत्रं पान्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः
 स्वाहा संहितो विश्वसामा सूर्यो गन्धर्व-स्तस्य मरीचयोऽप्सरस
 आयुवः सुषुम्नः सूर्यरश्मि-श्चन्द्रमा गन्धर्व-स्तस्य नक्षत्राण्यप्सरसो
 बेकुरयोभुज्युः सुपर्णो यज्ञो गन्धर्व-स्तस्य दक्षिणा
 अप्सरसः स्तवाः प्रजापति-विश्वकर्मा मनो - [ ] 19

TS 3.4.7.2

गन्धर्वस्तस्यर्ख्सामान्यप्सरसो वह्नयइषिरो विश्वव्यचा वातो
गन्धर्व-स्तस्याऽऽपो ऽप्सरसो मुदाभुवनस्य पते यस्य त उपरि
गृहा इह च ।

स नो रास्वाज्यानि॑ रायस्पोष॑ सुवीर्य॑ संवँथ्सरीणा॑ स्वस्तिं ॥
परमेष्ठ्यधिपति-मृत्युर् गन्धर्व-स्तस्य विश्वमप्सरसो भुवः सुक्षितिः
सुभूति-र्भद्रकृत् सुवर्वान् पर्जन्यो गन्धर्व-स्तस्य विद्युतो ऽप्सरसो
रुचो दूरेहेति-रमृडयो - [ ] 20

TS 3.4.7.3

मृत्युर्गन्धर्व-स्तस्य प्रजा अप्सरसो भीरुवश्चारुः कृपणकाशी
कामो गन्धर्व-स्तस्याऽऽधयो ऽप्सरसः शोचयन्तीर्नाम स इदं ब्रह्म
क्षत्रं पातु ता इदं ब्रह्म क्षत्रं पान्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहा स
नो भुवनस्य पते यस्य त उपरि गृहा इह च ।

उरु ब्रह्मणे ऽस्मै क्षत्राय महि शर्म यच्छ ॥ 21

(मनो - ऽमृडयः - षट्चत्वारिंशच्च) (A7)

TS 3.4.8.1

राष्ट्रकामाय॑ हो॒तव्या॑ रा॒ष्ट्रं वै॑ रा॒ष्ट्रभृ॑तो रा॒ष्ट्रेणै॒वास्मै॑ रा॒ष्ट्रम॑व रुन्धे
 रा॒ष्ट्रमे॒व भ॑वत्या॒त्मने॑ हो॒तव्या॑ रा॒ष्ट्रं वै॑ रा॒ष्ट्रभृ॑तो रा॒ष्ट्रं प्र॒जा रा॒ष्ट्रं प॒शवो॑
 रा॒ष्ट्रं य॑च्छ्रेष्ठो भ॑वति रा॒ष्ट्रेणै॒व रा॒ष्ट्रम॑व रुन्धे व॒सिष्ठः॑ स॒माना॑नां भ॑वति
 ग्रा॒मकामाय॑ हो॒तव्या॑ रा॒ष्ट्रं वै॑ रा॒ष्ट्रभृ॑तो रा॒ष्ट्रं स॒जा॒ता रा॒ष्ट्रेणै॒वास्मै॑
 रा॒ष्ट्रं स॒जा॒तान॑व रुन्धे ग्रा॒म्ये - [ ] 22

TS 3.4.8.2

-व भ॑वत्यधि॒देव॑ने जुहोत्यधि॒देव॑न ए॒वास्मै॑ स॒जा॒तान॑व रुन्धे
 त ए॒नम॑वरुद्धा उ॒प तिष्ठ॑न्ते रथ॒मुख॑ ओज॒स्काम॑स्य हो॒तव्या॑ ओजो॒ वै
 रा॒ष्ट्रभृ॑त ओजो॒ रथ॑ ओज॒सैवा॑स्मा ओजो॒ऽव रुन्ध॑ ओज॒स्व्ये॒व भ॑वति
 यो रा॒ष्ट्राद॑प॒भूतः॑ स्यात् तस्मै॑ हो॒तव्या॑ याव॑न्तो॒ऽस्य॑ रथाः॒ स्यु-स्तान्॑
 ब्रू॒याद् यु॒ङ्ध्व-मि॑ति रा॒ष्ट्रमे॒वास्मै॑ यु॒नक्त्या॑ - [ ] 23

TS 3.4.8.3

हु॒तयो॒ वा ए॒तस्या॑क्लृप्ता॒ यस्य॑ रा॒ष्ट्रं न॑ कल्पते स्वरथस्य दक्षिणं
 च॒क्रं प्र॑वृह्य ना॒डीम॑भि जुहुयादाहुतीरेवास्य कल्पयति ता अस्य
 कल्प॑माना रा॒ष्ट्रम॑नु कल्पते संग्रा॒मे सँय॑त्ते हो॒तव्या॑ रा॒ष्ट्रं वै॑

राष्ट्र॑भृ॒तो रा॒ष्ट्रे ख॒लु वा ए॒ते व्या॑यच्छन्ते॒ ये सङ्ग्राम॑ꣳ सँ॒यन्ति॒
यस्य॑ पूर्॒वस्य॑ जुह॒ति स ए॒व भ॑वति॒ जय॑ति॒ तꣳ सं॒ग्रामं॑ मा॒न्धुक॑
इ॒द्ध्मो- [ ] 24

TS 3.4.8.4

भ॒वत्य॑ङ्गारा॒ ए॒व प्र॑ति॒वेष्ट॑माना॒ अ॒मित्रा॑णाम॒स्य से॒नां
प्र॑ति॒ वेष्ट॑यन्ति॒ य उ॒न्माद्ये॑त् तस्मै॑ हो॒तव्या॑ ग॒न्धर्वा॑प्स॒रसो॒ वा
ए॒तमु॒न्माद॑यन्ति॒ य उ॒न्माद्य॑त्ये॒ते ख॒लु वै ग॒न्धर्वा॑प्स॒रसो॒
यद्-राष्ट्र॑भृ॒तस्तस्मै॑ स्वाहा॒ ताभ्यः॑ स्वा॒हेति॑ जुहोति॒ तेनै॒वैनाञ्छ॑मयति॒
नै॒यग्रो॑ध॒ औदु॑म्बर॒ आश्व॑त्थः॒ प्लाक्ष॑ इती॒द्ध्मो भ॑वत्ये॒ते वै
ग॒न्धर्वा॑प्स॒रसां॑ गृ॒हाः स्व॑ ए॒वैना॑ - [ ] 25

TS 3.4.8.5

ना॒यत॑ने॒ शम॑यत्य॒भिच॑रता॒ प्र॒तिलो॑मꣳ हो॒तव्याः॑ प्रा॒णाने॒वास्य॑
प्र॒तीचः॑ प्र॒ति यौ॑ति॒ तं ततो॑ येन॒ केन॑ च स्तृ॒णुते॑ स्व॒कृत॑ इ॒रिणे॑
जुहोति॒ प्रद॑रे॒ वैतद्-वा॑ अ॒स्यै निर्ऋ॑तिगृही॒तं निर्ऋ॑तिगृही॒त ए॒वैनं॑
निर्ऋ॑त्या॒ ग्राह॑यति॒ यद्-वा॒चः क्रू॑रं तेन॒ वषट्॑ करोति॒ वाच॑ ए॒वैनं॑
क्रू॒रेण॑ प्र॒ वृश्च॑ति॒ ताज॑गार्ति॒माच्छ॑ति॒ यस्य॑ का॒मये॑तान्नाद्य - [ ] 26

TS 3.4.8.6

मा ददीयेति तस्य सभायामुत्तानो निपद्य भुवनस्य पत इति
 तृणानि सं गृह्णीयात् प्रजापतिर्वै भुवनस्य पतिः
 प्रजापतिनैवास्यान्नाद्यमा दत्त इदमह-ममुष्याऽऽमुष्यायणस्यान्नाद्यं
 हरामीत्याहान्नाद्यमेवास्य हरति षड्भिर्. हरति षड् वा ऋतवः
 प्रजापतिनैवास्या-न्नाद्य-मादायर्तवोऽस्मा अनु प्र यच्छन्ति - [ ] 27

TS 3.4.8.7

यो ज्येष्ठबन्धु-रपभूतः स्यात् तस्थलेऽवसाय्य ब्रह्मौदनं चतुश्शरावं
 पक्त्वा तस्मै होतव्या वर्ष्म वै राष्ट्रभृतो वर्ष्म स्थलं वर्ष्मणैवैनं
 वर्ष्म समानानां गमयति चतुश्शरावो भवति दिक्ष्वेव प्रति तिष्ठति
 क्षीरे भवति रुचमेवास्मिन् दधात्युद्धरति शृतत्वाय सर्पिष्वान् भवति
 मेद्ध्यत्वाय चत्वार आर्षेयाः प्राश्नन्ति दिशामेव ज्योतिषि
 जुहोति ॥ 28 (ग्रामी - युनक्ती - ध्मः - स्व एवैना - नन्नाद्यं -
 यच्छन्त्ये - कान्नपञ्चाशच्च) (A8)

TS 3.4.9.1

दे॒वि॒का निर्व॑पेत् प्र॒जाका॑म॒श्छन्दा॑ँ॒सि वै दे॒वि॒का॒श्छन्दा॑ँ॒सीव॑
खलु॒ वै प्र॒जा॒श्छन्दो॑भि॒-रे॒वास्मै॑ प्र॒जाः प्र॒ जन॑यति प्रथ॒मं धा॒तारं॑
करोति॒ मिथु॑नी ए॒व तेन॑ करोत्यन्वे॒वास्मा॑ अनु॒मति॑र्मन्यते रा॒ते रा॒का
प्र॒ सिनी॑वा॒ली जन॑यति प्र॒जास्वे॒व प्रजा॑तासु कु॒ह्वा वाचं॑ दधात्ये॒ता ए॒व
निर्व॑पेत् प॒शुका॑म॒श्छन्दा॑ँ॒सि वै दे॒वि॒का॒श्छन्दा॑ँ॒सी - [ ] 29

TS 3.4.9.2

व खलु॒ वै प॒शव॑श्छन्दो॑भि॒-रे॒वास्मै॑ प॒शून् प्र॒ जन॑यति प्रथ॒मं धा॒तारं॑
करोति॒ प्रैव॑ तेन॑ वापयत्यन्वे॒वास्मा॑ अनु॒मति॑र्मन्यते रा॒ते रा॒का प्र॒
सिनी॑वा॒ली जन॑यति प॒शूने॒व प्रजा॑तान् कु॒ह्वा प्रति॑ ष्ठापयत्ये॒ता ए॒व
निर्व॑पेद्-ग्रा॒मका॑म॒श्छन्दा॑ँ॒सि वै दे॒वि॒का॒श्छन्दा॑ँ॒सी व खलु॒ वै
ग्रा॒म॒श्छन्दो॑भि॒-रे॒वास्मै॑ ग्रा॒म - [ ] 30

TS 3.4.9.3

मव॑ रुन्धे मद्ध्यतो॑ धा॒तारं॑ करोति मद्ध्यत॑ ए॒वैनं॑ ग्रा॒मस्य॑ दधात्ये॒ता
ए॒व निर्व॑पेज्ज्यो॒गाम॑यावी॒ छन्दा॑ँ॒सि वै दे॒वि॒का॒श्छन्दा॑ँ॒सि खलु॒ वा
ए॒तम॑भि॒ मन्य॑न्ते यस्य॒ ज्यो॒गाम॑यति॒ छन्दो॑भि॒-रे॒वैन॑-म॒गदं॑ करोति

मद्ध्यतो॑ धा॒तारं॑ करोति॑ मद्ध्यतो॑ वा ए॒तस्याक्लृ॑प्तं य॒स्य
ज्यो॒गाम॑यति॑ मद्ध्यत॑ ए॒वास्य॑ तेन॑ कल्पयत्ये॒ता ए॒व निर् - [ ] 31

TS 3.4.9.4

व॒पेद्-यं॑ य॒ज्ञो नो॒पन॑मेच्छन्दा॑सि॒ वै दे॒विका॑ इच्छन्दा॑सि॒ खलु॑
वा ए॒तं नो॒प न॑मन्ति॒ यं य॒ज्ञो नो॒पन॑मति॒ प्रथ॑मं धा॒तारं॑ करोति॑
मु॒खत॑ ए॒वास्मै॑ छन्दा॑सि॒ दधा॑त्यु॒पैनं॑ य॒ज्ञो न॑मत्ये॒ता ए॒व
निर्व॑पेदी॒जान॑ इच्छन्दा॑सि॒ वै दे॒विका॑ या॒तया॑मानी॒व खलु॑ वा
ए॒तस्य॑ छन्दा॑सि॒ य ई॒जान॑ उ॒त्तमं॑ धा॒तारं॑ करो - [ ] 32

TS 3.4.9.5

-त्यु॒परि॑ष्टादे॒वास्मै॑ छन्दा॑स्यया॒तया॑मान्य॒व रु॒न्ध उ॒पैन॑मु॒त्तरो
य॒ज्ञो न॑मत्ये॒ता ए॒व निर्व॑पेद्-यं द्यं मे॒धा नो॒पन॑मेच्छन्दा॑सि॒ वै
दे॒विका॑ इच्छन्दा॑सि॒ खलु॑ वा ए॒तं नो॒प न॑मन्ति॒ यं मे॒धा नो॒पन॑मति॒
प्रथ॑मं धा॒तारं॑ करोति॑ मु॒खत॑ ए॒वास्मै॑ छन्दा॑सि॒ दधा॑त्यु॒पैनं॑
मे॒धा न॑मत्ये॒ता ए॒व निर्व॑पेद् - [ ] 33

TS 3.4.9.6

रुक्काम॑ ऽछन्दा॒॑सि॒ वै दे॒विका॑ ऽछन्दा॒॑सीव॑ खलु॒ वै रुक्
छन्दा॑भिरे॒वास्मिन्॑ रुचं॑ दधाति॒क्षीरे॑ भवन्ति॒ रुचमे॑वास्मिन् दधति
मद्ध्यतो॑ धा॒तारं॑ करोति मद्ध्यत॒ एवैन॒॑ रुचो॑ दधाति॒गायत्री॑ वा
अनु॑मतिस्त्रि॒ष्टुग्-रा॒का जगती॑ सिनीवा॒ल्यनु॑ष्टुप् कुहूर्द्धा॒ता वषट्का॑रः
॥ पूर्व॑पक्षो रा॒काऽपर॑पक्षः कुहूर॑मावा॒स्या सिनी॑वाली
॥ पौर्ण॑मा-स्यनु॑मति-श्चन्द्र॑मा धा॒ताऽष्टौ॑ - [ ] 34

TS 3.4.9.7

वसवो॑ऽष्टाक्षरा॑ गाय॒त्र्येका॑दश रुद्रा॑ एका॒दशा॑क्षरा त्रि॒ष्टुब्
द्वाद॑शाऽऽदित्या॑ द्वाद॒शाक्षरा॑ जगती॑ प्रजा॒पतिर॑नुष्टुब् धा॒ता वषट्का॑र
एतद्-वै दे॒विकाः॑ सर्वा॑णि च छन्दा॒॑सि सर्वा॑श्च दे॒वता॑ वषट्का॑रस्ता
यथ् सह॑ सर्वा॑ निर्वपे॒दीश्वरा॑ एनं॑ प्रदहो॒ द्वे प्रथ॑मे निरुप्य॑ धा॒तुस्तृती॑यं
निर्वपेत्॑ तथो॑ ए॒वोत्तरे॑ निर्वपेत्॑ तथै॒नं न प्र दह॑न्त्य ( ) थो॒ यस्मै॑
॥ कामा॑य निरुप्यन्ते॒ तमे॒वाऽऽभि-रुपा॑ऽऽप्नोति ॥ 35

(प॒शु॒का॒म॒श्छन्दा॑सि॒ वै दे॒वि॒का॒श्छन्दा॑सि॒-ग्रा॒मं-क॒ल्प॒यत्ये॒ता ए॒व
नि-रु॒त्त॒म॒न्धा॒तारं॑ करोति - मे॒धा न॑मत्ये॒ता ए॒व निर्व॑पे - द॒ष्टौ -
द॒हन्ति॑ - न॒व च॑) (A9)

Special Korvai:

(दे॒वि॒काः प्र॒जा॒का॒मो मि॒थु॒नी प॒शु॒का॒मः प्रै॒व ग्रा॒म॒का॒मो ज्यो॒गा॒मया॒वी
यं य॑ज्ञो य ई॒जानो॑ यं मे॒धा रु॒क्का॒मोऽष्टौ॑ ।
दे॒वि॒का भ॒वन्ति॑ द॒धति॑ रा॒ष्ट्र॒का॒माय॑ भ॒वति॑ द॒धाति॑ ।)

TS 3.4.10.1

वा॒स्तो॒ष्प॒ते प्र॒ति जा॒नी ह्य॒स्मा॒न्त् स्वा॒वे॒शो अ॒न॒मी॒वो भ॒वा नः॑ ।
यत् त्वे॒महे॑ प्र॒ति तन्नो॑ जुष॒स्व श॒न्न ए॒धि द्वि॒पदे॑ शञ्चतु॒ष्पदे॑ ॥
वा॒स्तो॒ष्प॒ते श॒ग्मया॑ स॒सदा॑ ते स॒क्षी॒महि॑ र॒ण्वया॑ गा॒तु॒मत्या॑ ॥
आ॒वः क्षे॒म उ॒त यो॒गे वर॑न्नो यू॒यं पा॒त स्व॒स्ति॒भिः सदा॑ नः ॥
यथ् सा॒यंप्रा॑तर॒ग्नि॒हो॒त्रं जु॒हो॒त्याहु॑ती॒ष्टका॑ ए॒व ता उप॑ ध॒त्ते - [ ] 36

TS 3.4.10.2

यज॑मानोऽहो॒रा॒त्राणि॑ वा ए॒तस्ये॑ष्ट॒का य आ॑हि॒ताग्नि॑र्यथ्
सा॒यंप्रा॑तर् जु॒हो॒त्यहो॑रा॒त्राण्ये॒वाऽऽप्त्वे॑ष्ट॒काः कृ॒त्वोप॑ ध॒त्ते द॒श

स॒मा॒न॒त्र जु॒होति॑ द॒शाक्ष॑रा वि॒राड् वि॒राज॑मे॒वाऽऽप्त्वेष्ट॑कां कृ॒त्वोप॑
 ध॒त्ते ऽथो॑ वि॒राज्ये॒व य॒ज्ञमा॑प्नोति चि॒त्यश्चि॑त्यो ऽस्य भवति तस्मा॒द्
 यत्र॑ द॒शोषि॑त्वा प्र॒याति॑ तद्-य॒ज्ञवा॒स्त्ववा॒स्त्वे॒व तद् यत्
 ततो॑ऽर्वा॒चीन॑ - [ ] 37

TS 3.4.10.3

रु॒द्रः खलु॑ वै वा॒स्तोष्प॑तिर्यद॒हुत्वा॑ वा॒स्तोष्प॑तीयं प्र॒याया॑द् रु॒द्र ए॒नं
 भू॒त्वाऽग्नि॑रनू॒त्थाय॑ ह॒न्याद् वा॒स्तोष्प॑तीयं जु॒होति॑ भा॒गधे॑ये॒नैवैन॑
 श॒मय॑ति नाऽऽ॒र्तिमा॑र्च्छति यज॑मानो यद् यु॒क्ते जु॒हुया॑द्यथा प्र॒याते॑
 वा॒स्तावा॑हुतिं जु॒होति॑ ता॒दृगे॒व तद् यद॑यु॒क्ते जु॒हुया॑द् यथा॒ क्षेम॑
 आ॒हुतिं जु॒होति॑ ता॒दृगे॒व तद॑हु॒तम॑स्य वा॒स्तोष्प॑तीयं स्या - [ ] 38

TS 3.4.10.4

दक्षि॑णो यु॒क्तो भव॑ति स॒व्योऽयु॒क्तोऽथ॑ वा॒स्तोष्प॑तीयं जु॒होत्यु॑भय॒मेवाऽ
 क॒रपरि॑वर्गमे॒वैन॑ श॒मय॑ति यदे॒कया॑ जु॒हुया॑द् द॒र्विहो॑मं कुर्यात्
 पु॒रोनु॑वा॒क्या म॒नूच्य॑ या॒ज्यया॑ जु॒होति॑ सदे॒वत्वा॑य यद्भु॒त आ॑द॒द्ध्याद्
 रु॒द्रं गृ॒हान॒न्वारो॑हयेद्-यद॒वक्षा॑णान्यसंप्र॒क्षाप्य॑ प्र॒याया॑द् यथा

य॒ज्ञवे॑शसं॑ वा॒ऽऽद॑हनं॑ वा तादृ॒गे॒व तद॑यन्ते॒ योनि॑र्ऋ॒त्विय॒ इत्य॑रण्योः॑

स॒मारो॑हय - [ ] 39

TS 3.4.10.5

-त्येष॑ वा अ॒ग्नेर्यो॑निः स्व ए॒वैनं॑ योनौ॑ स॒मारो॑हयत्यथो
खल्वा॑हु॒र्यद॑रण्योः स॒मारूढो॑ नश्येदु॒दस्या॑ग्निः सीदेत् पुनरा॒धेयः॑
स्यादि॑ति या ते अ॒ग्ने य॒ज्ञिया॑ तनू॒स्तये॑ह्या रोहेत्या॒त्मन्त् स॒मारो॑हयते
यज॑मानो वा अ॒ग्नेर्यो॑निः स्वा॒यामे॑वैनं॑ योन्या॑ स॒मारो॑हयते ॥ 40

(धत्ते-॒ऽर्वाची॑नञ् -स्याथ्-स॒मारो॑हयति -पञ्च॑चत्वारि॒ंशच्च) (A10)

TS 3.4.11.1

त्व-म॒ग्ने बृ॒हद् वयो॑ दधा॒सि दे॒व दा॒शुषे॑ ।

क॒विर्गृ॑हपतिर्यु॒वा ॥

हव्य॑वाड॒ग्नि-र॒जरः॑ पि॒ता नो॑ वि॒भुर्वि॒भावा॑ सु॒दृशी॑को अ॒स्मे ।

सु॒गार्ह॑पत्याः स॒मिषो॑ दिदी॒ह्यस्मद्भि॒यस् सं मिमी॑हि श्रवा॒सि ॥

त्वं च॑ सोम नो व॒शो जी॒वातुं॑ न म॒रामहे॑ ।

प्रि॒यस्तौ॑त्रो व॒नस्प॑तिः ॥

ब्र॒ह्मा दे॒वानां॑ प॒दवीः॑ क॒वीना॑मृषिर्विप्राणां॑ म॒हिषो मृ॒गाणां॑ ।

श्ये॒नो गृ॒द्ध्राणा॑ꣳ स्व॒धिति॑ र्व॒नाना॑ꣳ सोमः॑ – [ ] 41

TS 3.4.11.2

प॒वि॒त्रम॒त्येति॑ रेभन् ।

आ वि॒श्वदे॒वꣳ स॒त्पतिꣳ सू॒क्तैर॒द्या वृ॑णीमहे ।

स॒त्यस॒वꣳ स॒वितारं॑ ॥

आस॒त्येन॑ रज॒सा वर्त॑मानो नि॒वेश॑यन्नमृतं॑ म॒र्त्यञ्च॑ ।

हि॒रण्य॑येन स॒विता र॑थेनाऽऽ दे॒वो या॑ति भु॒वना वि॒पश्यन् ॥

यथा॑ नो अ॒दितिः॑ क॒रत् प॒श्चे नृ॑भ्यो यथा॑ ग॒वै ।

यथा॑ तो॒काय॑ रु॒द्रियं॑ ॥

मा न॑स्तो॒के तन॑ये मा न॒ आयु॑षि मा नो गो॒षु मा– [ ] 42

TS 3.4.11.3

नो अ॒श्वेषु॑ रीरिषः ।

वी॒रान् मा नो॑ रु॒द्र भामि॑तो व॒धीर् ह॒विष्म॑न्तो नम॒सा वि॑धेम ते ॥

उ॒द॒प्रुतो॑ न वयो॑ रक्ष॒माणा वा॑वदतो अ॒भ्रिय॑स्येव घोषाः॑ ।

गि॒रिभ्र॑जो नोर्मयो॑ म॒दन्तो बृ॒हस्प॑तिम॒भ्यर्का॑ अ॒नावन् ॥

ह॒सै॒रिव॑ स॒खिभि॑र्वावद॒द्भि-र॑म॒न्मया॑नि न॒हना॑ व्यस्यन् ।
 बृ॒हस्प॑ति-र॒भिक॑नि॒क्रद॑द् गा उ॒त प्रा॑स्तौ॒दुच्च॑ वि॒द्वा अ॑गायत् ॥
 ए॒न्द्र सान॑सि॒रयि॑ - [ ] 43

TS 3.4.11.4

स॒जित्वा॑न॒ सद॑ास॒हं ॥
 व॒र्षि॑ष्ठ-मू॒तये॑ भर ॥
 प्र स॑साहि॒षे पु॑रु॒हूत॑ श॒त्रून् ज्ये॑ष्ठस्ते शु॒ष्म इ॒ह रा॑तिरस्तु ।
 इ॒न्द्राऽऽ भर॑ द॒क्षिणे॑ना वसू॒नि प॑तिः सि॒न्धूना॑मसि रेवती॒नां ॥
 त्व॒ सु॒तस्य॑ पी॒तये॑ स॒द्यो वृ॑द्धो अजायथाः ।
 इ॒न्द्र ज्यै॑ष्ठ्याय सु॒क्रतो ॥
 भुव॑-स्त्व-मि॒न्द्र ब्र॑ह्म॒णा म॒हान् भुवो॑ विश्वे॒षु स॑वनेषु य॒ज्ञियः॑ ।
 भुवो॑नृ॒श्च्यौलो॑ विश्वस्मिन् भ॒रे ज्ये॑ष्ठश्च मन्त्रो - [ ] 44

TS 3.4.11.5

वि॒श्वच॑र्षणे ॥
 मि॒त्रस्य॑ च॒र्षणी॑धृतः श्रवो॑ दे॒वस्य॑ सान॒सिं ।
 स॒त्यं चि॒त्रश्र॑वस्तमं ॥

मि॒त्रो ज॒नान्॑ या॒तय॑ति प्र॒जान॑न् मि॒त्रो दा॒धार पृ॒थि॒वीमु॒त द्यां॑ ।
मि॒त्रः कृ॒ष्टीर॑नि॒मिषा॑ऽभि च॒ष्टे स॒त्याय॑ ह॒व्यं घृ॒तव॑द्-वि॒धेम ॥
प्र स मि॒त्र म॒र्तो अ॒स्तु प्र॑य॒स्वान् यस्त॑ आ॒दित्य॑ शि॒क्षति॑ व्र॒तेन॑ ।
न ह॑न्यते न जी॒यते॑ त्वो॒तो नैन॑म॒हो अ॒ज्ञोत्य॑न्ति॒तो न दू॒रात् ॥

य- [ ] 45

TS 3.4.11.6

च्चि॒द्धि ते॑ वि॒शो य॒था प्र॑ दे॒व वरु॑ण व्र॒तं ।
मि॒नीम॑सि द्यवि॒द्यवि॑ ॥
यत् किञ्चे॒दं वरु॑ण दै॒व्ये जने॑ऽभि॒द्रोहं॑ म॒नुष्या॑श्च॒राम॑सि ।
अचि॑त्ती॒यत् तव॑ ध॒र्मा यु॒योपि॑म॒मा न॒स्तस्मा॑दे॒नसो॑ दे॒व री॑रिषः ॥
कि॒तवा॑सो यद् रि॒रिपु॑र्न दी॒वि यद् वा घा॑ स॒त्यमु॒तय॑न्न वि॒द्म ।
सर्वा॑ ता वि॒ष्य शि॒थिरे॑-( )-व दे॒वा॒था ते॑ स्याम
वरु॑ण प्रि॒यासः॑ ॥ 46

(सो॒मो-गो॒षु मा- रयिं॑ - मन्त्रो॑ -य-च्छि॑थि॒रा-स॒प्त च॑) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(वि वा ए॒तस्या॑ – वा॒यो – इ॒मे वै – चि॒त्त॒ञ्चा – ऽग्नि॑र्भू॒तानां॑ –
दे॒वा वा अ॑भ्या॒ताना॑ – नृ॒ता॒षाड् – रा॒ष्ट्रका॑माय – दे॒विका॑ –
वास्तो॑ष्प॒ते – त्वम॑ग्ने बृ॒ह – दे॒काद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(वि वा ए॒तस्ये॑ – त्या॒ह – मृ॒त्युर्गन्ध॑र्वो – ऽव॑ रुन्धे मद्ध्य॒त –
स्त्वम॑ग्ने बृ॒हथ् – षट्च॑त्वारि॒ंशत्)

First and Last Padam of Fourth Prasnam of Kandam 3 :-

(वि वा ए॒तस्य॑ – प्रि॒यासः॑)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

3.5 तृतीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – इष्टिशेषाभिधानं

TS 3.5.1.1

पूर्णा पश्चादु॒त पूर्णा पु॒रस्ता॒दुन्म॑द्ध्यतः पौ॒र्णमा॒सी जि॒गाय॑ ।
तस्यां॑ दे॒वा अधि॑ सँव॒सन्त॑ उत्त॒मे नाक॑ इ॒ह मा॒दय॑न्तां ॥
यत्ते॑ दे॒वा अ॒दधु॑ भा॒गधे॒यम॑मा॒वास्ये॑ सँव॒सन्तो॑ म॒हित्वा॑ ।
सा नो॑ य॒ज्ञं पि॒पृहि॑ वि॒श्ववा॒रे रयिं॑ नो॒ धेहि॑ सु॒भगे सु॒वीरं॑ ॥
नि॒वेश॑नी स॒ङ्गम॑नी व॒सूनां॑ वि॒श्वा रू॒पाणि॑ व॒सू॒न्यावे॒शय॑न्ती ।
स॒हस्र॑पोष॒ः सु॒भगा॒ ररा॑णा सा न आ गन् वर्च॑सा – [ ] 1

TS 3.5.1.2

सँवि॑दाना ॥
अ॒ग्नी॒षोमौ॑ प्रथ॒मौ वी॒र्ये॑ण व॒सून् रु॒द्राना॑दि॒त्यानि॒ह जि॒न्वतं॑ ।
मा॒द्ध्यः॑ हि पौ॒र्णमा॒सं जु॒षेथां॑ ब्र॒ह्मणा॑ वृ॒द्धौ सु॒कृते॑न
सा॒ताव॑थाऽस्म॒भ्यः स॒हवी॑राः रयिं॑ नि यच्छ॑तं ॥

आ॒दि॒त्याश्चा॒ङ्गि॒रस॒श्चा॒ग्नी॒नाऽद॒धत॒ ते द॒र्.श॒पूर्ण॒मा॒सौ प्रै॒प्सन्
तेषा॒मङ्गि॒रसां॒ निरु॒प्तं॑ ह॒वि॒रासी॒दथा॑ऽदि॒त्या ए॒तौ
हो॒माव॒पश्य॑न् ताव॒जुह॒वुस्ततो॒ वै ते द॒र्.श॒पूर्ण॒मा॒सौ – [ ] 2

TS 3.5.1.3

पूर्व॒ आ ऽल॒भन्त॒ द॒र्.श॒पूर्ण॒मा॒सा-वा॒लभ॑मान ए॒तौ हो॒मौ
॥ पु॒रस्ता॑ज्जुहुयाथ् सा॒क्षादे॒व द॒र्.श॒पूर्ण॒मा॒सावा॒ लभ॑ते ब्र॒ह्मवा॒दिनो॑
वद॑न्ति स त्वै॒ द॒र्.श॒पूर्ण॒मा॒सावा॒ लभे॑त य ए॒नयो॑रनु-लो॒मञ्च॑
प्र॒तिलो॒मञ्च॑ वि॒द्यादि॒त्यमा॒वास्या॒या ऊ॒र्ध्वं तद॑नुलो॒मं पौ॒र्णमा॒स्यै
प्र॒तीची॒नं तत् प्र॒तिलो॒मं यत् पौ॒र्णमा॒सीं पूर्वा॑मा॒लभे॑त
प्र॒तिलो॒ममे॒नावा॒ लभे॑तामु॒मप॑क्षीयमाण-मन्व॒प – [ ] 3

TS 3.5.1.4

क्षी॒येत॒ सा॒रस्व॒तौ हो॒मौ पु॒रस्ता॑ज्जुहुयादमा॒वास्या॒ वै
स॒रस्व॒त्यनु॒लोम॑-मे॒वैना॒वा ल॑भते ऽमु॒माप्या॑यमा॒नम॒न्वा प्या॑यत
आ॒ग्नावै॒ष्णव॑-मे॒काद॑शकपालं पु॒रस्ता॑न्निर्व॒पेथ् स॒रस्व॒त्यै च॒रुं
स॒रस्व॒ते द्वा॒दश॑कपालं य॒दाग्ने॒यो भ॑वत्य॒ग्निर्वै य॑ज्ञमु॒खं
य॑ज्ञमु॒खमे॒वर्द्धि॑ पु॒रस्ता॑द्-ध॒त्ते यद्-वै॒ष्णवो॒ भव॑ति य॒ज्ञो वै

विष्णुर्यज्ञमेवाऽऽरभ्य प्र तनुते सरस्वत्यै ( ) चरुर्भवति सरस्वते
 द्वादशकपालोऽमावास्या वै सरस्वती पूर्णमासः सरस्वान् तावेव
 साक्षादा रभत ऋद्ध्नोत्याभ्यां द्वादशकपालः सरस्वते भवति
 मिथुनत्वाय प्रजात्यै मिथुनौ गावौ दक्षिणा समृद्ध्यै ॥ 4

(वर्चसा - वै ते दर्शपूर्णमासा - वष - तनुते सरस्वत्यै -
 पञ्चविंशतिश्च) (A1)

TS 3.5.2.1

ऋषयो वा इन्द्रं प्रत्यक्षं नापश्यन् तं वसिष्ठः प्रत्यक्षमपश्यथ्
 सोऽब्रवीद्-ब्राह्मणं ते वक्ष्यामि यथा त्वत्पुरोहिताः प्रजाः
 प्रजनिष्यन्तेऽथ मेतरेभ्य ऋषिभ्यो मा प्र वोच इति तस्मा
 एतान्थस्तोमभागानब्रवीत् ततो वसिष्ठपुरोहिताः प्रजाः प्राजायन्त
 तस्माद्-वासिष्ठो ब्रह्मा कार्यः प्रैव जायते रश्मिरसि क्षयाय
 त्वा क्षयं जिन्वे - [ ] 5

TS 3.5.2.2

–त्याह दे॒वा वै क्ष॒यो दे॒वेभ्य॑ ए॒व य॒ज्ञं प्रा॒ऽऽह॑ प्रेतिरसि॑ धर्मा॒य
त्वा धर्मं॑ जि॒न्वेत्या॑ह म॒नुष्या॑ वै धर्मो॑ म॒नुष्ये॑भ्य ए॒व य॒ज्ञं
प्रा॒ऽऽहान्वि॑तिरसि॑ दि॒वे त्वा दि॒वं जि॒न्वेत्या॑हैभ्य ए॒व लो॒केभ्यो॑ य॒ज्ञं
प्रा॒ऽऽहवि॑ष्टम्भो॑ऽसि वृ॒ष्ट्यै॑ त्वा वृ॒ष्टिं जि॒न्वेत्या॑ह वृ॒ष्टिमे॒वाव – [ ] 6

TS 3.5.2.3

रु॒न्धे प्र॒वाऽस्य॑नु॒वाऽसी॑त्याह मि॒थुन॒त्वायो॒शिग॑सि वसु॑भ्यस्त्वा
वसू॑ज्जि॒न्वेत्या॑हाष्टौ वस॑व ए॒काद॑श रु॒द्रा द्वा॒दशा॑ऽदि॒त्या ए॒ताव॑न्तो वै
दे॒वास्ते॑भ्य ए॒व य॒ज्ञं प्रा॒ऽऽहौजो॑ऽसि पि॒तृभ्य॑स्त्वा पि॒तृन्
जि॒न्वेत्या॑ह दे॒वाने॒व पि॒तृन॑नु स॒न्तनो॑ति त॒न्तुर॑सि प्र॒जाभ्य॑स्त्वा
प्र॒जा जि॒न्वे – [ ] 7

TS 3.5.2.4

–त्याह पि॒तृने॒व प्र॒जा अ॒नु स॒न्तनो॑ति पृ॒तना॒षाड॑सि प॒शुभ्य॑स्त्वा
प॒शूज्जि॒न्वेत्या॑ह प्र॒जा ए॒व प॒शून्नु स॒न्तनो॑ति
रे॒वद॑स्योष॒धीभ्य॑स्त्वौष॒धी जि॒न्वेत्या॑हौष॒धीष्वे॒व प॒शून् प्र॑ति॒ष्ठाप॑यत्यभि॒

जि॒दसि॑ यु॒क्त॒ग्रा॒वेन्द्रा॒य त्वेन्द्रं॑ जि॒न्वेत्या॒हाभि॒जित्या॑ अधि॒पति॑रसि
प्रा॒णाय॑ त्वा प्रा॒णं – [ ] 8

TS 3.5.2.5

जि॒न्वेत्या॒ह प्र॒जास्वे॒व प्रा॒णान् द॑धाति त्रि॒वृद॑सि प्र॒वृद॑सीत्या॒ह
मि॒थुन॑त्वाय॒ स॒॒रो॒होऽसि॑ नी॒रो॒होऽसी॑त्या॒ह प्र॒जात्यै॑ वसु॒कोऽसि॑
वे॒षश्चि॑रसि॒ वस्य॑ष्टि॒रसी॑त्या॒ह प्र॒तिष्ठि॑त्यै ॥ 9

(जि॒न्वेत्य॑ – व – प्र॒जा जि॒न्व – प्रा॒णन् – त्रि॒॒॒श॒च्च॑)(A2)

TS 3.5.3.1

अ॒ग्निना॑ दे॒वेन॑ पृ॒तना॑ जया॒मि गा॒यत्रे॑ण छन्द॒सा त्रि॒वृता॑ स्तोमे॒न
रथ॑न्त॒रेण॑ सा॒म्ना व॑षट्का॒रेण॑ वज्रे॒ण पू॒र्वजा॑न् भ्रातृ॒व्यान॑ध॒रान्
पा॒दया॑म्यवै॒नान् बा॒धे प्र॒त्यैना॑न्नुदे॒ऽस्मिन् क्षये॑ऽस्मिन् भू॒मिलो॑के
योऽस्मा॑न् द्वेष्टि॒ यञ्च॑ व॒यं द्वि॒ष्मो वि॒ष्णोः क्रमे॑णा॒त्यैनान्॑ क्रा॒मामी॑न्द्रेण
दे॒वेन॑ पृ॒तना॑ जया॒मि त्रै॒ष्टुभे॑न छन्द॒सा पञ्च॑द॒शेन॑ स्तोमे॒न बृ॒हता॑
सा॒म्ना व॑षट्का॒रेण॑ वज्रे॒ण – [ ] 10

TS 3.5.3.2

सह॑ जान् विश्वे॑भिर्दे॒वेभिः॑ पृ॒तना॑ जयामि जा॒गतेन॑ छन्द॒सा सप्त॑द॒शेन॑
स्तोमे॑न वामदे॒व्येन॑ साम्ना॑ वषट्कारेण॑ वज्रे॑णा पर॒जानिन्द्रे॑ण स॒युजो॑
वय॑ꣳ सास॒ह्याम॑ पृ॒तन्य॑तः ।

घ्नन्तो॑ वृ॒त्राण्य॑प्रति ।

यत्ते॑ अ॒ग्ने तेज॒स्तेना॒हं तेज॒स्वी भूया॑सं यत्ते॑ अ॒ग्ने वर्च॒स्तेना॒हं
वर्च॒स्वी भूया॑सं यत्ते॑ अ॒ग्ने हर॒स्तेना॒हꣳ हर॒स्वी भूया॑सं ॥ 11

(बृ॒हता॑ सा॒म्ना वषट्कारेण॑ वज्रे॑ण – षट्च॒त्वारि॑ꣳश॒च्च) (A3)

TS 3.5.4.1

ये दे॒वा यज्ञ॑हनो॑ यज्ञ॒मुषः॑ पृथि॒व्याम॑द्ध्य॒यास॑ते ।

अ॒ग्निर्मा॑ तेभ्यो॑ रक्ष॒तु गच्छे॑म सु॒कृतो॑ व॒यं ॥

आ॒ऽग॒न्म मि॒त्रावरु॑णा वरे॒ण्या रा॒त्रीणां॑ भा॒गो यु॒वयो॒र्यो अ॒स्ति ।

नाकं॑ गृह्णा॒नाः सु॒कृत॑स्य लो॒के तृ॒तीये॑ पृ॒ष्ठे अधि॑ रो॒चने॑ दि॒वः ॥

ये दे॒वा यज्ञ॑हनो॑ यज्ञ॒मुषो॑ऽन्तरि॒क्षेऽद्ध्य॒यास॑ते ।

वा॒युर्मा॑ तेभ्यो॑ रक्ष॒तु गच्छे॑म सु॒कृतो॑ व॒यं ॥

यास्ते॑ रा॒त्रीः स॒वित॑ – [ ] 12

TS 3.5.4.2

-दे॒वया॒नीर॒न्तरा॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी वि॒यन्ति॑ ।
 गृ॒हैश्च॑ स॒र्वैः प्र॒जया॒ न्व॒ग्रे सु॒वो रु॒हाणा॑स्तर॒ता रजा॑ऽसि ॥
 ये दे॒वा य॒ज्ञह॑नो य॒ज्ञमु॑षो दि॒व्यद्ध्या॑सते ।
 सूर्यो॑ मा ते॒भ्यो र॑क्षतु गच्छेम सु॒कृतो॑ वयं ॥
 येनेन्द्रा॑य स॒मभ॑रः पया॑ऽस्यु॒त्तमे॑न ह॒विषा॑ जा॒तवे॑दः ।
 तेना॑ऽग्ने त्वमु॒त वर्द्ध॑येम॑ऽ स॒जा॒ताना॑ऽ श्रैष्ट्य॒ आ धै॑ह्येनं ॥
 य॒ज्ञह॑नो वै दे॒वा य॒ज्ञमु॑षः - [ ] 13

TS 3.5.4.3

सन्ति॑ त ए॒षु लो॒केष्वा॑सत आ॒द॒दाना॑ वि॒मथ्ना॑ना यो द॒दाति॑ यो
 यज॑ते तस्य ।
 ये दे॒वा य॒ज्ञह॑नः पृ॒थि॒व्याम॑द्ध्या॒सते॑ ये अ॒न्तरि॑क्षे ये
 दि॒वीत्या॑हे॒माने॒व लो॒काऽस्ती॒र्त्वा स॒गृहः॑ स॒पशुः॑ सु॒वर्गं॑ लो॒कमे॒त्यप॑
 वै सो॒मैने॑जा॒नाद् दे॒वता॑श्च य॒ज्ञश्च॑ क्रा॒मन्त्या॑ग्नेयं
 पञ्च॑क॒पाल॑मु॒दव॑सा॒नीयं॑ निर्व॑पेद॒ग्निः सर्वा॑ दे॒वताः॑ - [ ] 14

TS 3.5.4.4

पाङ्क्तो॑ य॒ज्ञो दे॒वता॑श्चै॒व य॒ज्ञञ्चा॑व रु॒न्धेगा॑य॒त्रो वा अ॒ग्निर्गा॑य॒त्र
छ॒न्दास्तं॑ छ॒न्दसा॑ व्य॒र्द्धय॑ति यत् पञ्च॑क॒पालं॑ क॒रोत्य॑ष्टाक॒पालः
का॒र्योऽष्टा॑क्ष॒रा गा॑य॒त्री गा॑य॒त्रोऽग्नि॑र्गा॒य॒त्रछ॒न्दाः स्वे॒नैवैनं॑ छ॒न्दसा॑
सम॑र्द्धयति प॒ङ्क्त्यौ॑ या॒ज्यानु॑वा॒क्ये भ॑वतः पाङ्क्तो॑ य॒ज्ञस्ते॒नैव
य॒ज्ञान्नै॑ति ॥ 15

(स॒वि॒त-दे॒वा य॒ज्ञमु॒षः - सर्वा॑ दे॒वता॑ - स्त्रि॒च॒त्वारि॑ंश॒च्च) (A4)

TS 3.5.5.1

सू॒र्यो मा॑ दे॒वो दे॒वेभ्यः॑ पा॒तु वा॒युर॒न्तरि॑क्षाद्-य॒जमा॑नोऽग्नि॒र्मा
पा॒तु चक्षु॑षः ।
सक्ष॑ शू॒ष स॒वि॒तर्वि॑श्च॒र्षण॑ ए॒तेभिः॑ सोम॑ ना॒मभि॑र्वि॒धेम॑ ते ते॒भिः
सोम॑ ना॒मभि॑र्वि॒धेम॑ ते ॥
अ॒हं पर॑स्ता॒दह॑म॒वस्ता॑द॒हं ज्यो॑ति॒षा वि॑ त॒मो व॑वार ।
यद॑न्तरि॒क्षं तदु॑ मे पि॒ताऽभू॑द॒हं सूर्य॑मु॒भय॑तो द॒दर्शा॑हं
भू॒यास॑मु॒त्तमः॑ स॒माना॑ना - [ ] 16

TS 3.5.5.2

मा॒ समु॒द्रादा॑ऽन्तरि॒क्षात् प्र॒जाप॑तिरु॒दधिं॑ च्याव॒यातीन्द्रः॑
 प्र॒ स्नौ॑तु म॒रुतो॑ वर्॒षय॑न्तून्म॒भय॑ पृथि॒वीं भि॒न्धीदं॑ दि॒व्यं न॒भः ।
 उ॒द्रो दि॒व्यस्य॑ नो दे॒हीशा॑नो वि॒ सृ॒जा दृ॑तिं ॥
 प॒शवो॑ वा ए॒ते यदा॑दित्य ए॒ष रु॒द्रो यद॑ग्निरोष॒धीः प्रा॒स्याग्ना॑वादित्यं
 जु॒होति॑ रु॒द्रादे॒व प॒शून्त॑र्दधात्यथो ओष॒धीष्वे॒व प॒शून् – [ ] 17

TS 3.5.5.3

प्रति॑ ष्ठापयति क॒विर्य॒ज्ञस्य॑ वि॒ तनो॑ति पन्थां॒ नाक॑स्य पृ॒ष्ठे अधि॑
 रो॒चने॑ दि॒वः ।
 येन॑ ह॒व्यं ँ॒वह॑सि यासि दू॒त इ॒तः प्र॑चे॒ता अ॒मुतः॑ स॒नीयान् ॥
 यास्ते॑ वि॒श्वाः स॒मिधः॑ स॒न्त्यग्ने॑याः पृथि॒व्यां ब॒र्हिषि॑ सूर्ये॒ याः ।
 तास्ते॑ गच्छन्त्वाहु॒तिं घृ॑तस्य दे॒वाय॑ते यज॒मानाय॑ शर्म ॥
 आ॒शासा॑नः सु॒वीर्यं॑ रा॒यस्पोष॑ स्व॒श्रियं॑ ।
 बृ॒हस्प॑तिना रा॒या स्व॒गाकृ॑तो म॒ह्यं य॑ज॒मानाय॑ ( ) तिष्ठ ॥ 18

(स॒मा॒ना॒ना-मोष॑धीष्वे॒व प॒शून् – म॒ह्यं य॑ज॒माना॑ – यैक॑ञ्च) (A5)

TS 3.5.6.1

सं त्वा न॒ह्यामि॑ प॒यसा॑ घृ॒तेन॑ सं त्वा न॒ह्याम्य॑प ओष॒धीभिः॑ ।
 सं त्वा न॒ह्यामि॑ प्र॒जया॑ऽह॒मद्य॑ सा दी॒क्षिता॑ स॒नवो॑ वाज॒मस्मे ॥
 प्रै॒तु ब्र॑ह्मणस्प॒त्नी वेदिं॑ ँ॒वर्णेन॑ सीदतु ।
 अथा॒हम॑नुका॒मिनी॑ स्वे लो॒के वि॒शा इ॒ह ॥
 सुप्र॒जस॑स्त्वा वय॑ꣳ सु॒पत्नी॑रुप॒ सेदि॑म ।
 अ॒ग्ने स॑प॒त्नद॑म्भनमद॒ब्धासो॑ अदा॒भ्यं ॥
 इ॒मं ँ॒विष्या॑मि वरुणस्य पा॒शं – [ ] 19

TS 3.5.6.2

ॐ॒मब॑द्धनीत स॒विता॑ सु॒केतः॑ ।
 धा॒तुश्च॑ यो॒नौ सु॑कृ॒तस्य॑ लो॒के स्यो॒नं मे॑ स॒ह प॒त्या करो॑मि ॥
 प्रे॒ह्युदे॒ह्युत॑स्य वा॒मीर॑न्व॒ग्निस्ते॑ऽग्रं न॒य॒त्वदि॑तिर्म॒द्ध्यं द॑दताꣳ
 रु॒द्राव॑सृष्टाऽसि यु॒वा ना॒म मा॑ मा॒ हिꣳसी॒र्वसु॑भ्यो रु॒द्रेभ्य॑ आ॒दित्ये॑भ्यो
 वि॒श्वेभ्यो॑ वो दे॒वेभ्यः॑ प॒न्नेज॑नीर्गृह्णामि य॒ज्ञाय॑ वः प॒न्नेज॑नीः सा॒दयामि॑
 वि॒श्वस्य॑ ते वि॒श्वाव॑तो वृ॒ष्णि॒याव॑त – [ ] 20

TS 3.5.6.3

स्त॒वाग्ने॑ वा॒मीर॑नु॒ संदृ॑शि॒ विश्वा॑ रेता॒ऽसि॑ धि॒षीया॑ऽगन् दे॒वान् य॒ज्ञो
नि दे॒वीर्दे॒वेभ्यो॑ य॒ज्ञम॑शि॒षन्न॑स्मिन्त् सु॒न्वति॑ यज॒मान आ॑शि॒षः
स्वाहा॑कृताः समु॒द्रेष्ठा॑ गन्ध॒र्वमाति॑ष्ठ॒तानु॑ ।

वा॒तस्य॑ प॒त्मन्नि॑ड ई॒डिताः॑ ॥ 21

(पा॒शं – वृ॑ष्णि॒यावत॑ – स्त्रि॒ऽश॑च्च) (A6)

TS 3.5.7.1

व॒षट्का॑रो वै गा॒यत्रि॑यै शि॒रोऽछि॑नत् तस्यै र॒सः प॑रा॒ऽपत॑त् स पृ॒थि॒वीं
प्रा॒वि॒श॒त्स ख॑दि॒रोऽभ॑वद् यस्य॑ खा॒दि॒रः सु॒वो भ॑वति॒ छन्द॑सामे॒व
र॒सेना॑व द्यति॒ सर॑सा अ॒स्याऽऽहु॑तयो भवन्ति॒ तृती॑यस्यामि॒तो दि॒वि
सोम॑ आसीत् तं गा॒यत्र्या॑ऽ ह॒रत् तस्य॑ प॒र्णम॑च्छिद्यत् तत् प॒र्णोऽभ॑वत्
तत् प॒र्णस्य॑ प॒र्णत्वं॑ य॒स्य प॒र्णम॑यी जुहू – [ ] 22

TS 3.5.7.2

– भ॒वति॑ सौ॒म्या अ॒स्याऽऽहु॑तयो भवन्ति॒ जुष॑न्ते॒ऽस्य दे॒वा आ॑हु॒तीर्दे॒वा
वै ब्र॑ह्मन्नवदन्त॒ तत् प॒र्ण उ॑पा॒ऽशृ॑णोत् सु॒श्र॒वा वै ना॒म यस्य॑
प॒र्णम॑यी जुहू॒र्भव॑ति न पा॒पः श्लो॒कः शृ॑णोति ब्रह्म॒ वै प॒र्णो

वि॒ण्म॒रुतोऽन्नं॑ वि॒ण्मा॒रुतोऽश्व॑त्थो यस्य॑ पर्ण॒मयी॑
जु॒हूर्भ॒वत्या॑श्च॒त्थ्युप॑भृद् ब्र॒ह्मणै॑वान्न॒मव॑ रु॒न्धेऽथो॑ ब्र॒ह्मै - [ ] 23

TS 3.5.7.3

-व वि॒श्यद्ध्यू॑हति रा॒ष्ट्रं वै॑ पर्णो॑ वि॒डश्च॑त्थो यत् पर्ण॒मयी॑
जु॒हूर्भ॒वत्या॑-श्च॒त्थ्युप॑भृद्-रा॒ष्ट्रमे॒व वि॒श्यद्ध्यू॑हति प्र॒जाप॑तिर्वा
अ॒जुहो॑त् सा यत्राऽऽहु॑तिः प्र॒त्यति॑ष्ठत् ततो॑ वि॒कङ्क॑त उ॒दति॑ष्ठत् ततः॑
प्र॒जा अ॑सृजत॒ यस्य॑ वैक॑ङ्कती ध्रु॒वा भ॑वति प्र॒त्येवा॑स्या
ऽऽहु॑तयस्तिष्ठन्त्यथो प्रै॒व जा॑यत ए॒तद्वै सु॒चां ( ) रू॒पं य॑स्यै॒व
रू॒पाः सु॒चो भ॑वन्ति सर्वा॑ण्ये॒वैनं॑ रू॒पाणि॑ प॒शूना॑मुपतिष्ठन्ते
ना॒स्याप॑-रू॒पमा॑त्मज्जायते ॥ 24

(जु॒हूर् - रथो॑ ब्र॒ह्म - सु॒चां - स॒प्तद॑श च) (A7)

TS 3.5.8.1

उ॒पया॑मगृहीतोऽसि॑ प्र॒जाप॑तये त्वा ज्योति॑ष्मते ज्योति॑ष्मन्तं गृ॒ह्णामि॑
दक्षाय॑ दक्ष॒वृधे॑ रा॒तं दे॒वेभ्यो॑ऽग्नि जि॒ह्वेभ्य॑स्त्वर्ता॒युभ्य॑
इन्द्र॑ज्येष्ठेभ्यो वरु॑णराजभ्यो वा॒तापि॑भ्यः प॒र्जन्या॑त्मभ्यो दि॒वे
त्वाऽन्तरि॑क्षाय त्वा पृ॒थिव्यै॑ त्वाऽपै॑न्द्र द्विषतो॑ मनोऽपि॑ जि॒ज्यास॑तो

ज॒ह्यप॒ यो नोऽरा॑ती॒यति॒ तं ज॒हि प्रा॑णाय॒ त्वाऽपा॑नाय॒ त्वा व्या॑नाय॒
त्वा स॒ते त्वाऽस॑ते॒ त्वाऽद्भ्य॑स्त्वौष॒धीभ्यो॒ ( ) वि॒श्वेभ्य॑स्त्वा भू॒तेभ्यो॒
यतः॑ प्र॒जा अ॒क्वि॒द्रा अ॒जाय॑न्त॒ तस्मै॑ त्वा प्र॒जाप॑तये वि॒भूदा॑व॒न्ने
ज्योति॑ष्मते॒ ज्योति॑ष्मन्तं जुहोमि ॥ 25

(ओष॑धीभ्य - श्वतु॑र्दश च) (A8)

TS 3.5.9.1

यां वा॑ अ॒ध्वर्यु॑श्च॒ यज॑मानश्च॒ देव॑तामन्तरितस्तस्या॒ आ वृ॑श्च्येते
प्राजा॑पत्यं दधिग्र॒हं गृ॑ह्णीयात् प्र॒जाप॑तिः सर्वा॒ देव॑ता॒ देव॑ताभ्य॒ एव
नि हु॑वाते ज्येष्ठो वा ए॒ष ग्र॑हाणां॒ यस्यै॑ष गृह्यते॒ ज्यैष्ठ्य॑मेव गच्छति॒
सर्वा॑सां वा॒ एत॑द् देव॒तानां॑ रूपं॒ यदेष॑ ग्रहो॒ यस्यै॑ष गृह्यते॒
सर्वा॑ण्येवैनं॑ रूपाणि पशूनामुपतिष्ठन्त॒ उपया॑मगृहीतो - [ ] 26

TS 3.5.9.2

-ऽसि॑ प्र॒जाप॑तये॒ त्वा ज्योति॑ष्मते॒ ज्योति॑ष्मन्तं गृह्णामीत्याह॒
ज्योति॑रेवैनं॑ समा॒नानां॑ करोत्यग्निजिह्वेभ्यस्त्वर्तायुभ्य॒
इत्या॑हैतावतीर्वे॒ देव॑तास्ताभ्य॒ एवैनं॑ सर्वा॑भ्यो गृह्णात्यपेन्द्र॒ द्विष॑तो
मन॑ इत्याह॒ भ्रातृ॑व्यापनुत्यै प्रा॒णाय॒ त्वाऽपा॑नाय॒ त्वेत्या॑ह प्रा॒णाने॑व

यज॑माने दधा॒ति तस्मै॑ त्वा प्र॒जाप॑तये वि॒भूदा॑व्.न्ने ज्योति॑ष्मते
ज्योति॑ष्मन्तं जुहो॒मी – [ ] 27

TS 3.5.9.3

–त्याह प्र॒जाप॑तिः सर्वा॑ दे॒वताः॑ सर्वा॑भ्य ए॒वैनं॑ दे॒वता॑भ्यो
जुहो॑त्याज्यग्र॒हं गृ॑ह्णीयात् तेज॑स्कामस्य तेजो॒ वा आ॑ज्यं तेज॒स्व्ये॑व
भव॑ति सोमग्र॒हं गृ॑ह्णीयाद्–ब्रह्म॑वर्चसकामस्य ब्रह्म॑वर्चसं वै सोमो॑
ब्रह्म॑वर्चस्ये॒व भव॑ति दधिग्र॒हं गृ॑ह्णीयात् प॒शुकाम॑स्योर्ग्वे द॒ध्यूर्कं
प॒शव॑ ऊ॒र्जे॒वास्मा॑ ऊ॒र्जं प॒शून॑व रुन्धे ॥ 28

(उ॒पया॒मगृ॑हीतो – जुहो॒मि – त्रि॑च॒त्वारि॑ञ्शच्च) (A9)

TS 3.5.10.1

त्वे क्र॒तुम॑पि वृ॒ज्जन्ति॑ वि॒श्वे द्वि॑र्यदे॒ते त्रि॑–र्भव॒न्त्यूमाः॑ ।
स्वा॒दोः स्वा॑दीयः स्वा॒दुना॑ सृ॒जा सम॑त ऊ॒ षु म॒धु म॒धुना॑ऽभि यो॒धि ।
उ॒पया॒मगृ॑हीतोऽसि प्र॒जाप॑तये त्वा जु॒ष्टं गृ॑ह्णाम्येष ते योनिः
प्र॒जाप॑तये त्वा ॥
प्रा॒णग्र॑हान् गृ॒ह्णात्ये॒तावद् वा अ॑स्ति याव॑दे॒ते ग्र॒हाः स्तोमा॑श्छन्दा॒ऽसि
पृ॒ष्ठानि॑ दि॒शो याव॑दे॒वास्ति॑ त – [ ] 29

TS 3.5.10.2

–द॒व रु॒न्धे ज्ये॒ष्ठा वा ए॒तान् ब्रा॒ह्म॒णाः पु॒रा वि॒दाम॑क्रन् तस्मा॒त् तेषा॑ꣳ
 सर्वा॑ दि॒शोऽभि॒जिता॑ अ॒भूवन्॑. यस्यै॒ते गृ॒ह्यन्ते॑ ज्यै॒ष्ठ्यमे॒व ग॑च्छत्यभि
 दि॒शो ज॑यति पञ्च॑ गृ॒ह्यन्ते॑ पञ्च॑ दि॒शः सर्वा॑स्वे॒व दिक्ष्–वृ॑द्धनुवन्ति
 न॒वन॑व गृ॒ह्यन्ते॑ न॒व वै पु॒रुषे॑ प्रा॒णाः प्रा॒णाने॒व यज॑मानेषु दधति
 प्रा॒यणी॑ये चोद॒यनी॑ये च गृ॒ह्यन्ते॑ प्रा॒णा वै प्रा॒णग्र॑हाः – [ ] 30

TS 3.5.10.3

प्रा॒णैरे॒व प्र॒यन्ति॑ प्रा॒णैरु॑द् यन्ति द॒शमे॑ऽहन् गृ॒ह्यन्ते॑ प्रा॒णा वै
 प्रा॒णग्र॑हाः प्रा॒णेभ्यः॑ ख॒लु वा ए॒तत् प्र॒जा य॑न्ति यद् वा॒मदे॒व्यं
 यो॒नेश्च॑यवते द॒शमे॑ऽहन् वा॒मदे॒व्यं यो॒नेश्च॑यवते
 यद्–द॒शमे॑ऽहन् गृ॒ह्यन्ते॑ प्रा॒णेभ्य॑ ए॒व तत् प्र॒जा न॑ यन्ति ॥ 31

(तत् – प्रा॒णग्र॑हाः – स॒प्तवि॑ꣳश॒च्च) (A10)

TS 3.5.11.1

प्र दे॒वम् दे॒व्या धि॒या भर॑ता जा॒तवे॑दसं ।
 ह॒व्या नो॑ वक्ष॒दानु॑षक् ॥
 अ॒यमु॑ ष्य प्रदे॒वयु॑र्.हो॒ता य॒ज्ञाय॑ नीयते ।

रथो न योरभीवृतो घृणीवान् चेतति त्मना ॥
 अयमग्निरुरुष्यत्यमृतादिव जन्मनः ।
 सहसश्चिथ् सहीयान् देवो जीवातवे कृतः ॥
 इडायास्त्वा पदे वयं नाभा पृथिव्या अधि ।
 जातवेदो नि धीमह्यग्ने हव्याय वोढवे ॥ 32

TS 3.5.11.2

अग्ने विश्वेभिः स्वनीक देवैरूर्णावन्तं प्रथमः सीद योनिं ।
 कुलायिनं घृतवन्तं सवित्रे यज्ञं नय यजमानाय साधु ॥
 सीद होतः स्व उ लोके चिकित्वान्त्सादया यज्ञं सुकृतस्य योनौ ।
 देवावीर्देवान् हविषा यजास्यग्ने बृहद्-यजमाने वयो धाः ॥
 नि होता होतृषदने विदानस्त्वेषो दीदिवा असदथ् सुदक्षः ।
 अदब्धव्रतप्रमतिर्वसिष्ठः सहस्रंभरः शुचिजिह्वो अग्निः ॥

त्वं दूतस्त्व - [ ] 33

TS 3.5.11.3

मु नः परस्पास्त्वं वस्य आ वृषभ प्रणेता ।
 अग्ने तोकस्य नस्तने तनूनामप्रयुच्छन् दीद्यद् बोधि गोपाः ॥

अ॒भि त्वा॑ दे॒व स॒वि॒त॒री॒शा॒नं॑ वा॒र्या॑णां ।
सदा॑ऽवन् भा॒गमी॑महे ॥
म॒ही द्यौः॑ पृ॒थि॒वी च॑न इ॒मं य॒ज्ञं मि॑मिक्षतां ।
पि॒पृ॒तां नो॑ भ॒री॒म॒भिः ॥
त्वा॒म॒ग्ने पु॒ष्क॒रा॒द॒द्ध्य॒थ॒र्वा नि॑रमन्थत ।
मूर्द्ध॑नो वि॒श्वस्य॑ वा॒घतः॑ ॥
तमु॑ – [ ] 34

TS 3.5.11.4

त्वा द॒द्ध्य॒ङ् ऋ॒षिः पु॒त्र ई॒धे अ॒थ॒र्व॒णः ।
वृ॒त्र॒ह॒णं पु॒र॒न्द॒रं ॥
तमु॑ त्वा पा॒थ्यो वृ॒षा स॒मी॒धे द॒स्यु॒ह॒न्त॒मं ।
ध॒न॒ञ्ज॒य॒ र॒णो॒रणे॑ ॥
उ॒त ब्रु॑वन्तु ज॒न्त॒व उ॒द॒ग्नि॒र्वृ॒त्र॒हा॒ज्ज॒नि ।
ध॒न॒ञ्ज॒यो र॒णो॒रणे॑ ॥
आ य॒ ह॒स्ते न॑ खा॒दि॒न॒ शि॒शुं जा॒तं न॑ बिभ्रति ।

वि॒शाम॒ग्नि॒ꣳ स्व॒द्ध्व॒रं ॥

प्र दे॒वं दे॒ववी॑तये॒ भर॑ता वसु॒वित्त॑मं ।

आ स्वे॒ यो॒नौ नि॒ षी॑दतु ॥

आ – [ ] 35

TS 3.5.11.5

जा॒तं जा॒तवे॑दसि॒ प्रि॒यꣳ शि॑शी॒ताऽति॑थिं ।

स्यो॒न आ गृ॑हपतिं ॥

अ॒ग्निना॒ऽग्निः॑ समि॒द्ध्य॑ते क॒विर्गृ॑हपतिर्यु॒वा ॥

ह॒व्यवा॑ङ् जु॒ह्वास्यः॑ ॥

त्वꣳ ह्य॒ग्ने अ॒ग्निना॒ विप्रो॑ वि॒प्रेण॒ सन्थ् स॒ता ।

सखा॑ सख्या॑ समि॒द्ध्यसे॑ ॥

तं म॑र्जयन्त सु॒क्रतुं॑ पु॒रोया॑वानमा॒जिषु॑ ।

स्वेषु॑ क्षये॑षु वा॒जिनं॑ ॥

य॒ज्ञेन॑ य॒ज्ञम॑यजन्त दे॒वास्तानि॑ धर्मा॑णि प्रथ॒मान्या॑सन् ।

ते ह॑ ना॒कं॑ म॒हि॒मा॒नः॑ स॒च॒न्ते॒ यत्र॑ ( ) पूर्वे॑ सा॒द्ध्याः॑

स॒न्ति॑ दे॒वाः॑ ॥ 36

(वो॒ढवे॑- दू॒तस्त्वं॑ - तमु॑ - सी॒द॒त्वा - यत्र॑ - च॒त्वारि॑ च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(पूर्णा - र॒षयो - ऽग्निना - ये दे॒वाः - सूर्यो मा - सन्त्वा
न॒ह्यामि - वषट्कारः स ख॒दिर - उप॒याम॑गृहीतोऽसि - यां वै -
त्वे क्र॒तुं - प्रदे॒व - मेका॑दश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(पूर्णा - सह॒जान् - तवा॑ऽग्ने - प्रा॒णैरे॒व - षट्त्रिं॑शत्)

First and Last Padam of Fifth Prasnam of Kandam 3:-

(पूर्णा - सन्ति दे॒वाः)

Kanda Korvai with starting Padams of 5 Prasnam of Kandam 3:

(प्र॒जाप॑ति - र्यो वा - अ॒ग्ने - वि वै - पूर्णा - पञ्च)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां तृतीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥

॥ इति तृतीयं काण्डं ॥

Details of Anuvakam, Panchati and Padam for Kandam 3

	Anuvakam	Panchati	Padams
Prasna 1	11	42	2248
Prasna 2	11	46	2335
Prasna 3	11	36	1857
Prasna 4	11	46	2392
Prasna 5	11	36	1790
Totals	55	206	10622